

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ПОЛТАВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ІМЕНІ М.В. ОСТРОГРАДСЬКОГО

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА

КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

МАТЕРІАЛИ

II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Початкова освіта: сучасні перспективи розвитку»

КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

www.kpk.edu.ua

ПП «Бітарт»

11 грудня 2020 року
Кременчук

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПЕРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ПОЛТАВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМ. М.В.ОСТРОГРАДСЬКОГО
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

**ПОЧАТКОВА ОСВІТА:
СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**МАТЕРІАЛИ ПІ ВСУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

11 грудня 2020 року

Кременчук

УДК 373.3+378.091.12]:005.745(082)

Початкова освіта: сучасні перспективи розвитку: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кременчуцький педагогічний коледж імені А.С.Макаренка, 11 грудня 2020 року) / [редактор-упорядник: О.В.Діброва] – Кременчук: Методичний кабінет, 2020. – 200 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Діброва О.В. – кандидат філологічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології початкової освіти (редактор випуску)

Деньга Н.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології початкової освіти, заступник директора з навчально-методичної роботи Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка

Видання містить доповіді II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Початкова освіта: сучасні перспективи розвитку». Молоді та досвідчені науковці, практики, психологи, методисти висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології, в початковій освіті.

Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, аспірантів, психологів, соціальних педагогів, викладачів, учителів, студентів.

За достовірність фактів, дат, найменувань, прізвищ, цифрових даних, за орфографічне, пунктуаційне, стилістичне оформлення відповідають автори публікацій.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Посвідчення про реєстрацію УкрІНТЕІ №356 від 03.09.2020 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (протокол № 5 від 07.12.2020 року)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ	7
Беседовська І. В., Вагутович І. О. Мультимедійна презентація як засіб представлення навчального матеріалу	7
Верещака В. В., Логвиненко М. О. Вивчення англійської мови очима учнів	11
Гордієвський Д. Є., Драч Н. В. Формування навичок із розв’язання конфліктів під час викладання курсу «Культура добросусідства» в Щербанівському ліцеї	15
Горобець Л. М. Компоненти педагогічної рефлексії	19
Деньга Н. М., Широкова К. Використання інструментів дистанційного навчання на уроках математики в початковій школі	22
Карапузова Н. Д., Кравченко А. В. Формування у молодших школярів розуміння геометрії та просторових взаємозв’язків	26
Кашуб’як І. О., Магир М. З. Реалізація діяльнісного підходу через застосування гри на уроках математики у початковій школі	29
Кашуб’як І. О., Тимошук О. С. Особливості застосування інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі	32
Konotop Olena Four reading strategies to develop students’ reading comprehension	35
Москалик Г. Ф., Скребок К. С. Сучасні технології педагогічного менеджменту	38
Радченко О. В. Сучасні педагогічні технології: досвід та інновації	43
Самодрин А. П. Методологічні аспекти проєктування сучасної освіти	46
Скрипник Н. І., Антонишина Н. А. Морфологічна компетентність учасників освітнього процесу в сучасній початковій школі	50
Скрипник Н. І., Новак Х. І. Реалізація компетентнісно-інтегративного підходу на уроках мовно-літературної освітньої галузі	54
Скрипник Н. І., Стець А. М. Проєктні технології підготовки здобувачів освіти	58
Топольницька Ю. С. Розвиток критичного мислення учнів початкових класів на уроках іноземної мови нової української школи	61
СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ДОСЯГНЕННЯ ТА НАДБАННЯ	65
Діброва О. В., Закритна М. В. Методичні рекомендації щодо проведення уроків української мови з використанням інтерактивних технологій	65

Захарченко Ю. В. Освітня реформа початкової школи сучасності.....	69
Alina Kyselova Stigma: its influence on mental health and mental literacy	71
Конотоп О. С., Верхуша Я. І., Лісовська Ю. О. Мотивація вивчення англійської мови у початковій школі у концепції «Нова українська школа».....	74
Мурзасва Н. В. Сучасний освітній простір Щербанівського ліцею: досягнення та надбання	78
Непорада І. М. Розвиток критичного мислення на уроках курсу «Я досліджую світ» ..	80
Олійник І. О., Дерев'яно А. М. Технологія виховання щасливої людини за Н. Щурковою	83
Ярова Т. П. Формування пізнавального інтересу до образотворчої діяльності у молодших школярів	86

СЕКЦІЯ 3. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ .....

Бреславська Г. Б. Гуманістична спрямованість інноваційної освіти в процесі професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи	88
Гужва О. І. Інноваційні технології у формуванні мовно-літературної компетентності майбутніх учителів у контексті нової української школи.....	91
Казакова Н. В. Напрями діяльності випускової кафедри щодо підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи у НУШ	95
Лапіна А. О. Підготовка здобувачів освіти до реалізації завдань змістової лінії «Досліджуємо мовні явища»	99
Микитенко І. Д., Сенчило Т. С. Інновації у навчанні іноземної (англійської) мови молодших школярів	103
Москалик Г. Ф., Тимошенко А. Актуалізація навчально-пізнавальної діяльності студентів	107
Москалик Г. Ф., Уманець М. О. Проблеми і перспективи розвитку професійної освіти в рамках європейської інтеграції	110
Московець Л. П. Роль інновацій у процесі професійного становлення майбутнього вчителя початкових класів.....	115
Мурзасва О. Ф. Підготовка фахівців початкової освіти в умовах освітньої реформи: перспективи та протиріччя	118

Олійник А. П., Коваль Н. М. Деякі аспекти формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової освіти в умовах змішаного навчання	121
Скрипник Л. Г., Компанієць А. Використання сучасних методів активізації навчальної діяльності, спрямованих на формування ключових компетентностей.....	125
Смородський В. І. Розвивальне навчання на уроках фізичної культури у вправах на опанування навичка володіння великим м'ячем молодшими школярами.....	130
Шишова І. О. Напрями підготовки студентів до логопедичної діяльності.....	134
СЕКЦІЯ 4. ІНКЛЮЗІЯ: ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ТА ПРАКТИКА	138
Барда С. І., Старінцева К. Г. Реалізація інклюзивного навчання в початковій школі	138
Герасимова О. А. Інклюзивна освіта – маленькими кроками до великих досягнень...141	141
Магдисюк Л. І., Лесик М. М. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах	145
Москалик Г. Ф., Нижник Г. Л. Роль дистанційної освіти в глобалізації світу.....	148
Москалик Г. Ф., Стадніченко О. М. Розвиток та проблеми інклюзивної освіти в Україні	151
Пузир О. А. Організація корекційно-розвиткової роботи з дитиною з тяжкими порушеннями мовлення (алалія).....	155
Шайкова А. Л. Особливості роботи з гіперактивними дітьми	158
СЕКЦІЯ 5. ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	162
Ващук Н. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні іноземних мов учнів початкових класів в умовах дистанційного навчання.....	162
Займак І. І. Використання інтернет-ресурсів на уроках інформатики в початковій школі в умовах дистанційного навчання	166
Кіндякова Н. Г., Кеслер Я. О. Використання відеозв'язку в системі Google.....	170
Коренкова Н. О. Організація дистанційного і змішаного навчання з фізичного виховання в умовах карантину	174

Кудряшова Т. І., Кудряшов В. А. Впровадження комп'ютерних технологій у галузі фізичної культури і спорту	179
Романова Г. С. Особливості підготовки майбутніх вчителів початкових класів при використанні інформаційних технологій в умовах дистанційного і змішаного навчання.....	183
Чеченя В. С. Використання web-ресурсів для формування ІКТ компетентностей учнів початкової школи	187
Шестопад О. О. Організація дистанційного навчання в початковій школі засобами новітніх інформаційних технологій	191

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ

Беседовська І. В.,

викладач української мови,

Коростишівський педагогічний фаховий

коледж імені І.Я.Франка,

м. Коростишів

Вагутович І. О.,

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»,

Коростишівський педагогічний фаховий

коледж імені І.Я.Франка,

м. Коростишів

МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПРЕДСТАВЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

У ХХІ ст. освіта постала перед рядом історичних викликів, наприклад, забезпечити високу функціональність людини в умовах, коли ідеї, знання і технології змінюються набагато швидше, ніж покоління людей. Також слід знайти раціональні схеми співвідношення між інтенсивним розвитком знань, високих технологій і людською здатністю їх творчо засвоїти, виробити в людини здатність до свідомого й ефективного функціонування в умовах небувалого ускладнення відносин в інформаційному суспільстві.

Модернізація освітньої галузі передбачає перехід від використання традиційних засобів передачі та отримання інформації до комп'ютера, комп'ютерних класів з інтерактивними гаджетами навчання та інформаційного поля діяльності всесвітньої інформаційної мережі Інтернет.

Поняття "технологія" походить із двох грецьких слів – мистецтво, майстерність і слово, навчання. Таким чином, технологію можна визначити як усвідомлене практичне мистецтво, усвідомлена майстерність. Технологія вказує на конкретні способи та засоби здійснення професійної діяльності.

Сучасні інформаційні технології – це форми і методи передачі інформації при допомозі новітніх пристроїв зв'язку. Розробкою та впровадженням в освітній процес нових інформаційних технологій активно займаються такі дослідники, як Полат Е. С., Дмитресва Е. И., Новиков С. У., Полілову Т. А., Цветкова Л. А. і т. д..

Перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства зумовлює необхідність перебудови всієї системи освіти, змінює освітні потреби щодо підготовки й розвитку сучасного спеціаліста, мобільність якого залежить від володіння інформацією та здатності до обміну нею, комунікативності, самостійного набуття необхідних для професійної діяльності компетентностей. «...нам слід підготувати людину до життя в інноваційному за типом розвитку суспільстві. Для цього освіта і система виховання повинні переорієнтуватися на формування у дитини, молодій людини інноваційного типу культури, інноваційного типу мислення і готовності до інноваційного типу дій. І сформувати людину, здатну творити і органічно сприймати зміни, – значить і людину зробити успішною і забезпечити системний прогрес суспільства» [1].

Здійснюючи узагальнення проблеми інформаційних технологій, ми розуміємо, що впровадження їх у практику навчання викликане реальною необхідністю змін в освіті, спрямованих на особистісно орієнтований підхід до суб'єкта освітньої діяльності, підвищення якості формування компетентностей, забезпечення раціональної організації самостійної роботи.

Можна ствердно сказати, що використання комп'ютерної техніки, зокрема систем презентацій, відеоматеріалу спричиняє підвищення якісного рівня використання наочності; підвищення продуктивності заняття; реалізації міжпредметних зв'язків; з'являється можливість організації проектної діяльності учнів, змінюються на краще взаємини педагог-учень, змінюється в учнів відношення до комп'ютера: вони починають сприймати його як універсальний інструмент для роботи в будь-якій галузі людської діяльності.

Спостереження свідчать, що саме інноваційні методи навчають учнів працювати над великою кількістю різноманітних джерел інформації та розвивають інтелектуальний потенціал, і учні як наслідок здобувають уміння логічно і образно мислити, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати і узагальнювати.

Серед переваг презентаційного прийому навчання, окрім указаних вище, можна виокремили важливий аспект: вчитель виступатиме не в ролі розповсюджувача інформації (як це традиційно прийнято), а в ролі консультанта, порадирика, колеги. За таких умов з'являється можливість для додаткової індивідуальної роботи.

Недоліком, як вважають деякі, є відсутність емоційного контакту між учнем та вчителем під час вивчення нового матеріалу. Щоправда, цей контакт виникає на стадії обговорення та підбиття підсумків. Розвиваючи презентаційний спосіб навчання, можна очікувати створення взаємопов'язаних навчальних пакетів із різних навчальних предметів, що забезпечують також міжпредметні зв'язки, систематизацію і узагальнення існуючих засобів навчання, можливість проведення нестандартних занять, створення електронних підручників.

У той же час виявлена низка проблем щодо їх упровадження в освітній процес. Вони обумовлені, по-перше – авторитарною репродуктивно-орієнтованою методикою роботи окремих вчителів, які досить скептично налаштовані на зміни у власній педагогічній діяльності; по-друге – браком часу на практичне навчання щодо використання інформаційних технологій; по-третє – недостатньою матеріально-технічною базою.

Проте поряд з очевидними перевагами цих технологій існують проблемні питання їх використання:

- для створення і використання мультимедійного матеріалу необхідні навички роботи зі спеціальним програмним забезпеченням, яке є не у кожного вчителя або учня;
- створення мультимедійних продуктів – процес, який вимагає серйозних часових затрат і знань із різноманітних галузей знань;
- зловживання спецефектами і надмірні обсяги інформації, які представлені мультимедійними засобами, можуть відволікати увагу в процесі навчання;
- рівень інтерактивної взаємодії користувача з мультимедіа-програмою все ще дуже далекий від рівня спілкування між людьми;
- часто при розробці мультимедійних засобів навчання акцент робиться не на навчання, не на допомогу учню, а на технологію. [2, с.37].

Частина проблем може бути успішно вирішена, наприклад, залучення спеціалістів в області мультимедійних технологій або підвищення кваліфікації викладацького складу на спеціальних курсах і семінарах.

У цілому мультимедіа є виключно корисною і плідною навчальною технологією, завдяки притаманній їй якості інтерактивності, гнучкості та інтеграції різноманітних типів мультимедійної навчальної інформації, а також завдяки можливості враховувати індивідуальні особливості учнів та сприяти підвищенню їх мотивації. Мультимедійні засоби навчання є високоефективним інструментом, що дозволяє надати масиви інформації у більшому обсязі, ніж традиційні джерела інформації й в тій послідовності, яка відповідає логіці пізнання і рівню сприйняття конкретного контингенту учнів. Вирішивши проблемні питання, можна підняти процес навчання на якісно новий рівень.

Безумовно, кожна нова технологія навчання потребує чималих зусиль, часу і засобів для реалізації. Цей складний процес залежить від інтенсивності мотивованих дій учителя. При визначенні мотивів використання інформаційних технологій необхідно виходити з потреб максимальної активізації пізнавальної діяльності учнів, з цим мотивом пов'язана упевненість у тому, що новації підвищують ефективність освітнього процесу.

«Semper tūo» – завжди учень. Цей вираз якнайкраще ілюструє професію вчителя, бо скільки існує світ, стільки існує пошук шляхів до розуму дитини, бажання дати ґрунтовний фундамент для майбутнього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Задорожня І.Я. Проблема інформатизації навчального процесу // Організація навчально-виховного процесу. Випуск 7. – 2006. – С. 190-196.
2. Шакотько В.В. Методика використання ІКТ у початковій школі / Шакотько В.В. – К. : Комп'ютер, 2008. – 128 с.

Верецака В. В.,
викладач іноземних мов,
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С. Макаренка,
м. Кременчук
Логвиненко М. О.,
учениця гр. ЛІІІ-А,
Полтавський обласний науковий
ліцею – інтернат ІІ-ІІІ ступенів
при Кременчуцькому педагогічному
коледжі імені А.С. Макаренка,
м. Кременчук

ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ОЧИМА УЧНІВ

Нові реалії життя вимагають змін до рівня володіння *іноземними* мовами. Сьогодні існує безліч професій, які тією чи іншою мірою пов'язані зі знанням іноземних мов. Останніми роками багато молоді прагне навчатися за кордоном. Саме бажання позбутися бар'єрів в спілкуванні, розширення світогляду та отримання нового досвіду спонукає учнів старшого віку все частіше надавати перевагу поглибленому вивченню іноземної мови.

Сучасні підлітки характеризуються своєю спрямованістю в майбутнє, спробами осмислити своє місце в сучасному світі. Основною мотивацією навчання є прагнення здобути бажану професію. Саме мотивація відіграє особливу роль при вивченні іноземної мови.

Поділяємо думку Т.К. Полонської, що зміст і технології навчання іноземної мови мають відповідати актуальним інтересам і потребам учня, його віковим особливостям, стимулювати його пізнавальну й творчу активність. Кожен школяр є індивідуальністю, має свою особливу структуру здібностей, свої переваги у виборі тих чи інших тем, проблем, видів діяльності [6, с.17].

Так, у нашій школі, Полтавському обласному науковому ліцеї – інтернаті, здійснюється профільність в старшій школі, яка передбачає врахування освітніх потреб,

нахилів та інтересів учнів. Як результат є профілі з поглибленим вивченням окремих предметів: філологічний, історико-економічний, інформаційний та математичний.

Профільне навчання іноземної мови – це цілеспрямована підготовка учнів до подальшої навчальної або професійної діяльності, пов'язаної з використанням іноземної мови, як об'єкта майбутньої (професійної) діяльності або як засобу професійної комунікації [6, с. 23].

Вибираючи поглиблений курс вивчення іноземної мови учні ставлять перед собою та намагаються реалізувати певні цілі, такі як:

- підготовка до державних підсумкових іспитів та ЗНО;
- оволодіння навичками вільного спілкування;
- розширення світогляду.

Успішна реалізація цих цілей потребує раціонального поєднання традиційних та інноваційних технологій.

Сучасні методи і види навчання, які пропонують фахівці (Т. К. Полонська, Л. Л. Гайдук, Н. Є. Доронкіна, Л. В. Ломакіна) більш наближені до реальних умов спілкування. Старшокласники зацікавлено приймають такі методи та активно включаються в навчальну діяльність. Для учнів старшої школи такими є інтерактивні методи навчання, що дозволяють розв'язувати комунікативно-пізнавальні завдання засобами іншомовного спілкування: рольові ігри, навчальні ситуативні завдання, метод проектів, рефлексивні методи (інтелект-карта, сінквейн, кластер) тощо.

Саме використання багатьох таких методів під час вивчення англійської мови на філологічному профілі в науковому ліцеї "Політ" при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А. С. Макаренка дійсно мотивує та зацікавлює ліцеїстів.

Навчання англійської мови в нашому закладі здійснюється різними шляхами. Серед них:

- залучення ліцеїстів до науково – дослідницької і творчої діяльності через участь у роботі відділень МАН, олімпіад та конкурсів;
- організація розмовної практики на профілі іноземної філології у формі дебатів, спілкування з волонтерами - носіями мови;
- школа олімпійського резерву як результативна форма роботи, що сприяє розвитку аналітичного мислення учнів;

- заняття позакласних гуртків таких, як «English Club», метою яких є розвиток та практика в іншомовній сфері в ігровій та розмовній формі;
- для вступників організується предметна олімпіада «Пролісок», де майбутні учні ліцею також можуть перевірити свої здібності.

Оскільки англійська мова у ліцеї вивчається поглиблено в профільних класах, то такі форми та методи, як робота в підгрупах та парах, мозковий штурм та рольові ігри, дискусії, перегляд фільмів, критичний аналіз прочитаного сприяють багатосторонній комунікації, сприятливій та позитивній атмосфері в класі, активній взаємодії вчитель – учень [2, с. 34].

Інтенсивний розвиток сучасних технологій диктує необхідність та дає все більше можливостей для використання моделі змішаного навчання.

Багато фахівців (О. І. Безлюдний, В. В. Безлюдна, І. Ю. Щербань, О. С. Комар), досліджуючи ефективність такої системи, наголошують, що використання змішаного навчання на заняттях з англійської мови сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу, оскільки дозволяє вирішувати коло завдань, які важливі не тільки для викладачів, а й для учнів. Таке навчання має і свої переваги: допомагає учням зрозуміти навчальні матеріали на заняттях з англійської мови шляхом перегляду онлайн відео за участі носіїв мови; використання персональних пристроїв, таких як мобільний телефон, mp3 плеєр тощо; дозволяє їм користуватися різними комп'ютерними програмами; допомагає засвоїти курс (матеріал) та отримати більше інформації; надає можливість ділитися власними думками зі своїми одногрупниками на форумах [1, с.29].

Карантинні обмеження посилили виклики, які стоять перед закладами освіти. Сьогодення змушує переходити на дистанційне навчання та шукати найбільш ефективні форми вивчення англійської мови. Так, в нашому ліцеї активно застосовуються робота на різних інтернет-платформах таких, як Zoom, Google Class, Elt-Platform, Meet, Viber, Telegram, Kahoot. При цьому реалізуються принципи: комунікативності, ситуативної обумовленості, проблемності, поєднання вивчення мови і культури та автономності.

Тож, з точки зору учнів, поєднання різних методів навчання сприяють всебічному засвоєнню матеріалу, мотивують та зацікавлюють до вивчення предмета.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлюдний О. І., Безлюдна В. В., Щербань І. Ю., Комар О. С. Досвід використання змішаного навчання на заняттях з англійської мови у закладах вищої

педагогічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019, Том 73. №5. С.29

2. Верещака В. В., Мороз О. М. Дебати та кооперативне навчання – шлях до вдосконалення компетенції. *Шляхи підвищення якості навчання англійської мови: Матеріали міжрегіональної науково-практичної інтернет-конференції*: м. Харків, 25 травня 2016 р. URL: <http://conf-hano.at.ua/>

3. Гайдук Л. Л. [Застосування інформаційних технологій та інтерактивних методів навчання на уроках іноземної мови.](#) *Сучасні тенденції викладання іноземних мов у вищій школі: індивідуальні завдання як складова навчального процесу*. НТУУ «КПІ», 2010. С. 79

4. Доронкіна Н. Є. [Використання ділових ігор під час мультимедійних кроків іноземної мови.](#) *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 26-27 лютого 2010 р.* Київ: НТУУ «КПІ» ВПІ ВПК «Політехніка», 2010. С. 52–53

5. Ломакіна Л. В. [Аналіз сучасних підходів у викладанні іноземних мов.](#) *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов*. Київ: Політехніка, 2010. С.123–125.

6. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи: метод. рек. / Т. К. Полонська. Київ: Педагогічна думка, 2014. 80 с.

*Гордієвський Д. Є.,
викладач курсу «Культура добросусідства»,
практичний психолог,
с. Щербані, Полтавська область*

*Драч Н. В.,
директор
Щербанівський ліцей
с. Щербані, Полтавська область*

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ІЗ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «КУЛЬТУРА ДОБРОСУСІДСТВА» В ЩЕРБАНІВСЬКОМУ ЛІЦЕЇ

Щодня серед дітей у початковій школі виникає безліч конфліктних ситуацій. Непорозуміння виникають через те, що хтось без дозволу бере чужу річ, когось штовхнули, комусь підставили підніжку, декому подобається дратувати інших тощо. Опанування навичок та стратегій вирішення конфліктів серед молодших школярів є одним із провідних завдань для педагогів, психологів, батьків. Саме запровадження викладання курсу «Культура добросусідства» в Щербанівському ліцеї сприяє розвитку комунікативних навичок серед ліцеїстів, допомагає отримати первинні знання з конфліктології та вчитися конструктивно вирішувати конфліктні ситуації.

Часто конфліктні ситуації стають поштовхом для вибуху агресивних реакцій, таких, як роздратування, гнів, бажання завдати фізичної шкоди, приниження кривдника тощо. Саме тому важливо розуміти, як краще поведеться в такій ситуації. Стратегій вирішення конфліктів існує декілька. Це може бути ігнорування конфлікту, бесіди один з одним, пошук спільних рішень через бачення перспектив обох сторін, визначення того, хто мав рацію та повинен перемогти у конфлікті, а також ведення переговорів із урахуванням інтересів сторін та знаходження рішення.

Серія уроків курсу «Культура добросусідства» розкриває основні шляхи вирішення конфліктів, що базуються на знаннях із вікової психології та особливостях поведінкових реакцій. Під час цих занять у дітей формується уявлення про індивідуальні проблеми, причини виникнення конфліктів, розуміння різниці між особистими і

спільними інтересами. Розуміння того, як вирішити проблему, буде мати більший вплив на групу дітей в тому разі, якщо вони розуміють за рахунок чого відбувається зіткнення інтересів, що належить до категорії спільних інтересів, а що до індивідуальних і яким чином це впливає на окрему особистість. [1, с. 7]

У початковій школі конфлікти часто виникають через особливості інфраструктури (недостатньо місця), внаслідок гендерних проблем (стосунки між хлопчиками та дівчатками), через спільну діяльність (різний темп роботи, різний рівень підготовленості тощо), внаслідок соціальної поведінки (зокрема, не дали комусь висловитись тощо). Уроки, присвячені особливостям розв'язання конфліктів, вимагають від вчителя обізнаності щодо стосунків у класі, а також розуміння того, що під час уроків неможливо вирішити всі складні питання в початковій школі. Навіть не зважаючи на випрацювання правил класу та розуміння правил спілкування, проблеми конфліктів у класі можуть виникати час від часу знову та знов.

Проблема мирного врегулювання конфліктів надзвичайно гостро постає в аспекті реформування системи освіти, засвоєнню здобувачами освіти провідних компетентностей сучасності. І саме тут для досягнення мети всебічного розвитку дитини, випрацювання нею ефективних моделей поведінки з ровесниками в конфліктних ситуаціях, протистояння булінгу та високого рівня розвитку м'яких навичок потрібно в системі освіти забезпечити дотримання загальнолюдських прав; формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками; створити атмосферу безпеки в дитячому колективі, забезпечити процес конструктивної комунікації учнів з оточуючими. Вирішенню означених проблем сприяє впровадження в Щербанівському ліцеї курсу «Культура добросусідства», що є наріжним каменем побудови безпечного, мирного освітнього простору в якому вирішення конфліктів шляхом співробітництва є прерогативою. Саме таким шляхом у здобувачів освіти формується здатність протистояти булінгу, навички ненасильницької поведінки, побудови конструктивного діалогу, розуміння поняття «мир», усвідомлення власної значущості у миробудуванні, розуміння конфліктних ситуацій як частини життя, створення особистої стратегії поведінки в конфліктній ситуації, яка сприятиме її вирішенню. Такі інновації в освіті є процесом створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних технологій, через які здійснюється

якісне психологічне забезпечення всіх учасників освітнього процесу. Відбувається перехід навчального процесу до якісно нової системи освіти. [4, с.51]

Особливої уваги заслуговує формування навичок розв'язання конфліктів - це завдання не стільки змісту освіти, скільки технологій, що використовуються в навчанні. Таких сучасних педагогічних технологій нині є досить багато. Важливим є гармонійне поєднання педагогічних технологій, що вписуються в традиційну систему навчання і сприяють підвищенню якості знань, із інноваційною діяльністю на уроці.

Застосування сучасних здоров'язбережувальних технологій дає можливість створення якісного нового інформаційного освітнього середовища, що спрямоване на випрацювання якостей, які знадобляться протягом життя, допоможуть соціалізуватися і реалізувати свій життєвий потенціал.

На думку бразильського педагога Пауло Фрейре доцільно замінити традиційну «накопичувальну» освіту на освіту «проблемно-визначальну». У книзі «Педагогіка пригноблених» П. Фрейре назвав «банківською освітою», коли учнів розцінюють як «банк», а викладачів – як вкладників, які сподіваються отримати дивіденди в майбутньому. При такій «банківській освіті» учні є пасивними отримувачами певного обсягу знань, які вони доволі часто вважають не своїми, не інтерпретують їх, не розуміють значення та, найголовніше, забувають більшу частину після отримання оцінки. За умов проблемно-визначальної освіти учні займаються реальними проблемами, запозиченими з життя. Навчання відбуватиметься набагато успішніше, якщо учні самостійно формулюватимуть ситуації та шукають способи їх вирішення, обирають завдання, спираючись на ситуації з життя. [7, с.47]

Під час навчання учні роблять набагато більше, ніж просто слухають і фіксують готові думки вчителя. Вони можуть продуктивно опрацьовувати інформацію, самостійно визначати та обговорювати проблеми, знаходити шляхи їх розв'язання, спостерігати і планувати. Діти мають змогу застосовувати нові знання та навички на практиці, програвши навчальні ситуації та надавши відповідний фідбек. Під час навчання дитина не лише отримує нові знання, а й спілкується з однокласниками, вчителями. Для того, щоб вирішувати конфлікти, які час від часу виникають, треба розуміти які бувають види та наслідки конфліктів і як навчитися вирішувати їх. Під час уроків з елементами тренінгу курсу «Культура добросусідства» в Щербанівському ліцеї діти можуть дізнатися, як помиритися з другом. На цьому уроці діти можуть проаналізувати причини

та наслідки конфліктів між друзями, розуміють, чому важливо зберігати дружбу, випрацьовують алгоритм примирення з другом. Під час уроку на тему «Як залагодити конфлікт» діти відпрацьовують уміння мирно розв'язувати конфлікти, обговорюються випадки, в яких варто поступитися, коли треба шукати взаємовигідне рішення. Діти вивчають правила мирного розв'язання конфліктів. При обговоренні теми «Запобігання та розв'язання конфліктів» учні демонструють уміння використовувати різні стратегії ведення переговорів і розв'язання конфліктів, розрізняють стилі поведінки в конфлікті, наводять приклади ситуацій, у яких рекомендовано використовувати той чи той стиль розв'язання конфлікту, програють різні конфліктні ситуації та способи їх вирішення. Наприклад, при розв'язанні конфліктів є ефективна техніка «Коло порозуміння». Цій техніці важливо навчити учасників освітнього процесу. Ця техніка застосовується службами порозуміння, а також прои проведенні процедури медіації. Спочатку обговорюються участі у «Колі»: участь є добровільною; все сказане залишається в межах «Кола»; кожен з учасників погоджується поважати думку іншого; кожен висловлюється доброзичливо і говорить правду; учасники залишаються в «Колі», поки воно допомагає виявити проблему. Метою цієї техніки є залучення причетних до конфлікту сторін та можливість неупередженого висловлювання своєї думки. Відтак, кожен залишається почутим та має змогу побачити ситуацію зі сторони. Ведучий «Кола» виступає в ролі медіатора. Як правило, він буде ставити питання. Наприклад, що ти побачив, коли ввійшов у клас? Чому портфель опинився не на своєму місці? Як ти себе почуваєш у цій ситуації? Що ти б хотів змінити у своїй поведінці? Питання можна ставити різні. Головне, щоб вони були спрямовані на розв'язання конфлікту між дітьми. Коли всі учасники висловилися, медіатор може підсумувати та пояснити, чому важливо чути одне одного. Крім того, можна провести цікаву бесіду з усім класом та навести приклади, історії успішного подолання конфліктів. А найголовніше – навчити дітей вести конструктивний діалог, співпрацювати та вміти вислухати один одного. [6, с.2]

Сьогодні створення безпечного освітнього середовища є умовою впровадження загальнолюдських цінностей, а також орієнтиром для розбудови держави. На сучасному етапі соціокультурного розвитку України, необхідно констатувати зміну уявлень про шляхи вирішення конфліктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної діяльності /За ред. А.Й.Капської– К, 2002.
2. Бекас О.О. Вікові та статеві особливості рівня фізичного стану молоді і його залежність від способу життя: Автореф. дис. канд. біол. наук: 03.00.13 /Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – К., 2001. – 19 с.
3. Вакуленко О.В. Здоровий спосіб життя як соціально-педагогічна умова становлення особистості у підлітковому віці: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.05 /Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. – К., 2001. – 20 с.
4. Вашенко О.М. Формування умінь і навичок здорового способу життя учнів 1-4 класів шкіл-інтернатів. Дис. канд. пед. наук: 13.00.07 /Інститут проблем виховання АПН України. Київ, 2007 –180 с.
5. Жабокрицька О.В. Педагогічні умови виховання основ здорового способу життя підлітків у позакласній діяльності: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.07 /Інститут проблем виховання АПН України. – К., 2004. – 20 с.
6. Максименко С.Д. Актуальні питання психологічного обґрунтування заходів пропаганди здорового способу життя середпідлітків та юнаків//Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – №11. – С. 1-3.
7. Мельник Ю. Б. Умови формування культури здоров'я дітей та юнацтва в інформаційному суспільстві. – Х: ХДАК, 2002. – С. 46-48.

Горобець Л. М.,

викладач

Відокремлений структурний підрозділ

*«Фаховий коледж інформаційних технологій
та землевпорядкування Національного авіаційного університету»*

м. Київ

КОМПОНЕНТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ

Професіонала вирізняє адаптація до швидких змін у професійній діяльності, здатність розуміти себе та інших, жага до професійного та особистісного

самовдосконалення. Для того, щоб стати професіоналом кожен вчитель повинен мати розвинену рефлексію, на якій ґрунтуються самопізнання, самовдосконалення та творча активність.[1, с.4]

Рефлексія – це здатність особистості до самоаналізу, самооцінки, форма теоретичної діяльності людини, спрямована на осмислення нею власних дій і переконань і є підставою її діяльності. Рефлексія досліджується з різних позицій, специфікою феномену рефлексії є її комплексний та міждисциплінарний характер. В сучасних дослідженнях рефлексія розглядається як один з складників професійної компетентності, як її системотвірний елемент та умова розвитку. Педагогічна рефлексія – джерело теоретичного педагогічного знання, здатність вчителя аналізувати свою діяльність, пізнання педагогом свого внутрішнього світу, думок, дій, переживань щодо своєї професійної діяльності, її самоаналіз та коригування, встановлення та підтримання міжособистісних стосунків. Педагогічна рефлексія стала предметом наукового інтересу багатьох вчених (М. Марусинець, О. Савченко, С. Максименко).

Педагогічна рефлексія містить наступні компоненти: діяльнісний, інтелектуальний, особистісний та міжособистісний. [2, с.109]

Діяльнісний компонент педагогічної рефлексії досліджувався В. Васильєвим, О. Зінов'євим, О. Леонтьєвим та ін. Діяльнісний компонент педагогічної рефлексії полягає у намаганні педагога зрозуміти сутність та закономірності перебігу педагогічних явищ та процесів, адекватно оцінити та відкоригувати власну роботу, дослідити рівень своєї педагогічної майстерності.

В основі інтелектуальної рефлексії лежать розумові операції. Інтелектуальна рефлексія виявляється в знанні слабких та сильних сторін своїх пізнавальних якостей, у використанні різних способів та стратегій обробки інформації, передбаченні, плануванні. Цей тип рефлексії, на думку О. Самсонової, корисний для вирішення суперечностей, що виникають внаслідок невідповідності інтелектуальних стереотипів наявній ситуації; первісна модель об'єкта на основі нової інформації переосмислюється та перетворюється на більш адекватну. На думку В. Метаєвої інтелектуальна рефлексія є «рефлексією рефлексій».

Особистісний компонент педагогічної рефлексії спрямовує вчителя на застосування знань, інструментів та методів розвитку професійної рефлексії та

залучення для її розвитку наявних вольових ресурсів; відображає схильність педагога до рефлексування.

Здатність до комунікації, співпраці та взаємодії, змога мати вплив на колеґ та учнів, вміння бачити себе очима інших визначається міжособистісним компонентом.

Отже, рефлексія вчителя – це інтегральне особистісне утворення, завдяки якому відбуваються процеси самопізнання, самооцінки, самоаналізу власних знань, поведінки та переживань в процесі здійснення педагогічної діяльності; усвідомлення вчителем того, як він сприймається та оцінюється іншими суб'єктами навчально-виховного процесу; розв'язання професійних суперечностей шляхом їх осмислення, переосмислення, вибір та оцінку адекватної стратегії професійної діяльності, тощо. Специфіка та відмінні риси педагогічної рефлексії визначаються особливостями педагогічної діяльності. Структуру педагогічної рефлексії складають такі компоненти, як діяльнісний, інтелектуальний, особистісний та міжособистісний. Рефлексія сприяє професійному та особистісному зростанню вчителя. Рефлексія та вдосконалення педагогічної діяльності становлять безперервний цикл.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Палько Т. В. Психологічні особливості розвитку рефлексії вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. : спец. 19.00.07 "педагогічна та вікова психологія" / Палько Т. В. – Київ, 2015. – 23 с.
2. Сенчина Н. Г. Педагогічна рефлексія: генезис, сутність, функції в освітньому процесі / Н. Г. Сенчина. // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського. Педагогічні науки. – 2017. – №5. – С. 106–111.

*Деньга Н. М.,
кандидат педагогічних наук
Кременчуцький педагогічний коледж імені А.С. Макаренка,
м. Кременчук*

*Широкова К. А.,
здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,
Кременчуцький педагогічний коледж імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

На сучасному етапі розвитку суспільства постає необхідність у гармонійній та ініціативній особистості, здатній ефективно діяти в постійно змінюваних умовах і адекватно реагувати на нові виклики. З цією метою потрібно сформувані в дитини ключові та предметні компетентності. Серед предметних компетентностей, якими має оволодіти молодший школяр, виокремлено математичну компетентність, що визначається як особистісне утворення, яке характеризує здатність учня створювати математичні моделі процесів навколишнього середовища, застосовувати досвід математичної діяльності під час розв'язування навчально-пізнавальних та практично зорієнтованих задач, необхідних для самореалізації учнів у швидкозмінному світі.

Основним викликом 2020 року для освіти стали унеможливлення очного навчання та необхідність дистанційного навчання. Дистанційне навчання – це не альтернатива очному навчанню. Звичайно, учні мають відвідувати школу, мати можливість учитися й розвиватися, спілкуватися й соціалізуватися. Ми переконані, що жодний розумний електронний засіб не може замінити вчителя. Проте сучасні учні повинні бути готовими до різних обставин і вільно переходити з навчання офлайн на навчання онлайн. Тому сучасні реалії спонукають до активного використання інструментів дистанційного навчання в освітньому процесі початкової школи, зокрема під час вивчення математики.

До вебресурсів, які доцільно використовувати в початковій школі під час дистанційного навчання, зокрема й на уроках математики, належать Google Classroom –

сервіс, за допомогою якого можна організувати онлайн-навчання, використовуючи відео, текстову та графічну інформацію; Zoom – сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей; LearningApps – онлайн-сервіс, що дозволяє створювати інтерактивні вправи; Padlet, Jamboard, Miro – це віртуальні дошки, де можна розміщувати окремі дописи з текстовою інформацією, гіперпосиланнями, зображеннями, прикріплювати файли, аудіо-, відеозаписи; Studystack, Quizlet – сервіси, що дозволяють розробляти різноманітні інтерактивні вправи на основі флеш-карток, Quizizz, Kahoot – сервіси, що дають можливість швидкого опитування [1].

Незалежно від того, відбувається навчання онлайн чи офлайн, доцільно формувати в молодших школярів навички користування платформою Classroom. На цій платформі можна розміщувати відео, текстову та графічну інформацію з математики. Також є можливість застосовувати різні форми оцінювання, проводити тестування як під час дистанційного навчання, так і протягом навчання у звичайному форматі. Це може бути домашнє завдання чи перевірка матеріалу, який учні опрацьовували самостійно. Платформа дозволяє систематизувати навчальний матеріал, що зручно для вчителя та учнів. Навички роботи на платформі допомагають організувати ефективне спілкування з учнями (онлайн-бесіди) у режимі реального часу.

Для формування математичної компетентності молодших школярів під час дистанційного навчання ефективно використовувати Zoom – сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей. За бажанням учителя, можна проводити за допомогою Zoom як групові, так і індивідуальні заняття, що дозволяє організувати додаткові консультації з математики з метою пояснення навчального матеріалу, який учні не зрозуміли, так і додаткового матеріалу понад програмовий зміст. Це дозволяє здійснювати диференційований підхід у вивченні математики. Легке використання як на комп'ютері, так і на планшеті чи смартфоні робить цей додаток доступним і простим.

Спонукає до розвитку критичного та творчого мислення інтерактивний ресурс онлайн-дошки Padlet, Jamboard, Miro. Вдало продумані завдання із можливістю розміщення на віртуальній дошці окремих дописів з текстовою інформацією, гіперпосиланнями, зображеннями, прикріплення файлів, аудіо-, відеозаписів, коментування спонукають учнів приймати нестандартні рішення. Онлайн-дошка виконує не тільки освітні функції, а й формує в учнів досвід рівноправного співробітництва в процесі навчання, стимулює пізнавальний інтерес, сприяє організації

власної діяльності в нових ситуаціях. Вона сприяє формуванню вміння здійснювати планування своїх дій, надає допомогу в пошуку й знаходженні свого індивідуального стилю, розвиває творчі здібності, забезпечує оволодіння вміннями й навичками самоосвіти з метою подальшої корекції роботи. На уроках математики в початковій школі за допомогою онлайн-дошки можна організувати мозковий штурм, виставку ідей із заданої теми, здійснити обмін інформацією, провести рефлексію.

LearningApps – онлайн-сервіс, що дозволяє створювати інтерактивні вправи. Програма на уроках математики дає можливість учителю подавати цікаві та нестандартні вправи, задавати домашнє завдання, отримувати відповіді від учнів та перевіряти їх. Сервіс створення вправ є доволі простим для вчителя, але одночасно дає можливість для різноманітності дидактичних завдань, що у свою чергу робить уроки математики більш цікавими. Крім того, інтерактивні вправи як широкий комплекс методичних прийомів поєднують у собі наочність, практичний розвиток навичок роботи за комп'ютером, діалог учителя й учня в процесі навчання. Відповідно до цілей уроку вчитель вибирає найбільш цікаві вправи, учні тренуються та перевіряють свої знання в ігровій формі. Оскільки інтерактивні вправи впливають на органи чуття й забезпечують більш повне уявлення образу або поняття, це дозволяє вбудувати їх у будь-який етап уроку математики. Поряд з цим інтерактивні вправи дозволяють раціонально використовувати час на уроках, що дуже важливо.

Quizlet – он-лайн сервіс для створення дидактичних флешкарток як для очного, так і дистанційного навчання. Так як ігрова діяльність усе ще є провідною в початковій школі, то вказаний ресурс ефективно використовувати, особливо на уроках математики. Quizlet дозволяє в цікавій формі вивчити математичні терміни та правила.

Quizizz дає можливість знаходити цікаві вікторини інших учителів або створювати власні й ділитися ними з усім світом. Гру можна проводити в класі або використовувати для цікавого домашнього завдання, заданого в нестандартній формі. Учителі можуть контролювати процес, перемикаючи таблицю лідерів, таймер та інші налаштування. Завдяки Quizizz, доступному на всіх пристроях, учні грають разом, але кожен у своєму власному темпі.

Kahoot – це ігрова платформа для навчання й один з найбільш популярних освітніх брендів у світі, дозволяє легко створювати, відкривати, відтворювати й ділитися цікавими навчальними іграми за лічені хвилини з будь-якого предмета будь-якою мовою

на будь-якому пристрої для різного віку. Учитель може швидко створювати цікаві навчальні ігри, засновані на множинному виборі. Після створення гри учні можуть використовувати будь-який пристрій для входу до неї, використовуючи унікальний код для виконання завдань і змагання зі своїми однолітками. Дуже ефективно використовувати на уроках математики на етапах опитування, підсумку, контролю знань.

Використання інструментів дистанційного навчання на уроках математики є вимогою часу. Це сприяє швидшому й зрозумілішому поясненню навчального матеріалу з математики, зацікавленню учнів предметом, розвитку творчого та критичного мислення, просторової уяви.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Організація дистанційного навчання в школі [Електронний документ] – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna_serednya/metodichni_recomendazii/2020/metodichni_recomendazii-dustanciyna_0osvita-2020.pdf

Карапузова Н. Д.,
кандидат педагогічних наук, професор кафедри
початкової освіти, природничих і математичних дисциплін
та методик їх викладання,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка,
м. Полтава

Кравченко А. В.,
здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня
«бакалавр»,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка,
м. Полтава

ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ РОЗУМІННЯ ГЕОМЕТРІЇ ТА ПРОСТОРОВИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ

У Типових освітніх програмах для закладів загальної середньої освіти в освітній галузі «Математика» виділена змістова лінія «Просторові відношення, геометричні фігури», яка має пропедевтичний характер й націлена на формування у молодших школярів здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Саме ця математична змістова лінія є основою для осмисленого засвоєння молодшими школярами системи математичних знань, формування умінь та навичок у наступних класах та отримання математичної освіти в цілому.

Проблема розуміння молодшими школярами геометрії як розділу математики, науки про просторові форми, відношення і їхні узагальнення та розвитку просторової уяви учнів – одна з фундаментальних проблем дитячої психології та педагогіки. Вона знаходить своє відображення у працях як вітчизняних, так і зарубіжних психологів і педагогів. Методологічну основу складають психологічні дослідження з проблеми розвитку просторової уяви молодшого школяра психологів П. Блонського,

Л. Виготського, П. Гальперіна, Л. Занкова, А. Запорожця, Д. Ельконіна; методичні роботи з проблеми навчання елементам геометрії І. Бантової, М. Богдановича, О. Дубинчук, Н. Мацько, Т. Нестеренко, А. Пишкало та ін.

Актуальність проблеми обумовлена тим, що в період молодшого шкільного віку відбуваються істотні зміни в психіці дитини і період молодшого шкільного віку є сензитивним для розвитку саме просторового мислення. Водночас, відсутність системи завдань, спрямованих на формування просторового мислення учнів, з урахуванням основних компонентів геометричних уявлень, є причиною низького рівня сформованості у випускників початкової школи просторового мислення, без якого не можна говорити про повноту розвитку інтелектуальної сфери учнів.

Значущим для пропедевтики геометрії у початкових класах є організоване вчителем спостереження різних геометричних форм і відношень, вимірювання, побудова, конструювання, малювання, розв'язування задач геометричного змісту тощо, спрямоване на розвиток мислення дитини, виявлення нею простих просторових залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень.

Експериментальна методика формування у молодших школярів розуміння геометрії та просторових взаємозв'язків включає:

1. Розвиток просторової уяви. Використання вправ на визначення положення, в якому один предмет знаходиться відносно іншого; вправ на визначення положення предметів відносно певної особи; вправ на визначення горизонтального, вертикального та похилого положення предметів; проведення ігор; використання завдань з логічним навантаженням; використання різних видів моделювання.

2. Формування геометричних понять. Завдання на розпізнавання, порівняння, узагальнення, класифікацію, метою яких є формування та розвиток спостережливості, уміння виділяти суттєві ознаки предмета, уміння порівнювати два чи кілька предметів за подібними або різними ознаками; уміння робити нескладні узагальнення на основі виділених ознак предметів; уміння об'єднувати предмети в групи (класифікувати) відповідно до виокремлених ознак. Такі завдання є основою для формування й розвитку мислення, а також умінь будувати свідомі судження.

3. Вимірювання та обчислення. Мета цих завдань – формування у дітей вимірювальних умінь та навичок практичного змісту. Вони дозволяють

продемонструвати учням взаємозв'язок кількісних і просторових характеристик об'єктів навколишнього світу.

4. Геометричні побудови. Завдання на побудову є базовими для розвитку просторової уяви школяра, уміння спостерігати, порівнювати, узагальнювати, аналізувати та абстрагувати. Необхідність формування у дитини практичних умінь побудови геометричних фігур за допомогою циркуля, косинця і лінійки та підготовки до навчання міркуванням й доведенням є важливим завданням з точки зору подальшої математичної освіти молодшого школяра. Завдання на побудову є конструктивними задачами на розвиток операцій синтезу (конструювання цілого з частин) та аналізу (виділення частин з цілого).

У ході експерименту перевірено ефективність запропонованої методики і виявлено динаміку зростання показників сформованості просторової уяви молодших школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданович М.В. Методика викладання математики в початкових класах : навчальний посібник / М.В. Богданович, М.В. Козак, Я. А. Король. – 4-те вид., перероб. і доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016. – 368с.
2. Бердник О. Завдання для кмітливих : формуємо математичну компетентність / О. Бердник // Учитель початкової школи. – 2013. – № 6. – С. 16–21.
3. Гречук В. Особливості ознайомлення молодших школярів з геометричними тілами / В. Гречук, Н. Кіщук // Початкова школа. – 2015. – № 7-8. – С. 53–57.

Кашуб'як І. О.,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії і методики початкової освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк
Магир М. З.,
здобувач освітнього ступеня бакалавр,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ЧЕРЕЗ ЗАСТОСУВАННЯ ГРИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

На сьогодні питання застосування діяльнісного підходу в навчанні математики є особливо актуальним, оскільки з 2018 року саме з початкової ланки в Україні стартувала Нова українська школа. Вона суттєво змінила методику навчання, пріоритетним стало навчання через гру, що є ефективним способом реалізації діяльнісного підходу.

З найдавніших часів видатні педагоги намагалися розробити методи та засоби навчання, які б полегшили процес сприйняття, усвідомлення та вивчення нової інформації. На значенні гри неодноразово наголошували Я. А. Коменський, П. Ф. Лесгафт, К. Д. Ушинський, В. О. Сухомлинський. Питання реалізації процесу навчання через ігрову діяльність цікавило багатьох вихователів та педагогів. Практично зреалізувати такий підхід зумів Ш. О. Амонашвілі. Він надав педагогам приклад роботи із застосуванням гри, яка передбачала введення дитини в світ пізнання. Також на важливості застосування гри наголошують автори сучасних підручників з математики О. Гісь, Н. Листопад, О. Онопрієнко, С. Скворцова, І. Філяк та інші.

Мета дослідження – обґрунтувати переваги застосування діяльнісного підходу, виділити основні цілі застосування дидактичних ігор на уроках математики в початковій школі, запропонувати дидактичні ігри для використання на уроках математики.

Державний стандарт початкової освіти передбачає організацію освітнього процесу із застосуванням діяльнісного підходу на інтегрованій основі та з переважанням ігрових методів у першому циклі (1-2 класи) [1]. Домінування діяльнісного складника навчання

дозволить сформувати в учнів досвід навчальної діяльності як основи компетентності [3, с. 334]. Тому виникає необхідність шукати приховані можливості для розвитку компетентностей та наскрізних умінь учнів, формування понять саме в ігровій діяльності.

Гра посідає помітне місце в освітньому процесі початкової школи, тому що у молодших школярів ще не сформована установка на виконання навчальної роботи і вчителю допомагає гра, що містить імітацію тієї чи іншої діяльності, засобами якої і формуються потрібні знання, способи діяльності, взаємини, відбувається розвиток дитини.

Виконуючи ігрові завдання на уроках математики в початковій школі, учні вчать лічити, обчислювати, знаходити розв'язки задач, розвивають критичне мислення. Застосування діяльнісного підходу на уроках математики сприяє виникненню інтересу до набуття нових знань, навичок та вмінь. Інтерес полегшує подолання труднощів, підвищує темп роботи, покращує її якість. Включення в освітній процес дидактичних ігор робить процес навчання цікавим та захоплюючим, створює у дітей позитивний настрій.

Застосовуючи на уроках дидактичні ігри, вчитель створює такі ситуації, в яких учні мають можливість самостійно оцінювати власні результати і робити висновки щодо своїх успіхів та невдач в будь-якому конкретному виді діяльності. Таким чином створюється «ситуація успіху», яка сприяє підвищенню самооцінки і психологічної стійкості учня.

Ефективною для активізації учнів на уроках математики є гра «Назви число». Гра проводиться з м'ячем. Вчитель кидає учням м'яч, той, хто його зловив, повинен назвати число на кілька одиниць більше або менше від заданого; назвати попереднє або наступне числа до вказаного тощо.

У грі «Знайди своє місце в кінотеатрі», маючи квиток, на якому написані два числа (вони позначають ряд та місце), учні шукають свій стілець на плані залу кінотеатру та «займають» місця, зазначені у квитку. Ці ігри допомагають здобувачам освіти навчитися визначати місце числа в натуральному ряді.

Формуванню обчислювальних навичок молодших школярів сприяє застосування таких ігор, як «Точно по курсу», «Чий букет кращий?», «Політ у космос», «Збір врожаю». Ігри необхідно застосовувати з використанням наочності, без цього ефективність таких

ігор значно зменшиться. Для проведення гри «Точно по курсу» на дошці записують вирази, внизу під ними розставляють паперові кораблики, на вітрилах яких написані значення цих виразів. Діти повинні розставити кораблики так, щоб утворились рівності. Хто швидше справиться, той стає капітаном корабля. У грі «Чий букет кращий?» учні «наповнюють» квітами, на звороті яких написані вирази, вази зі значенням цих виразів. Можна запропонувати молодшим школярам «Політ у космос», зазначивши при цьому, що першою полетить та команда, яка швидше за всіх обчислить правильні вирази.

Цікавою для учнів є гра «Веселий потяг». В цій грі учень виконує роль провідника, який повинен «розсадити» числа у вагони. В вагон під номером 1 провідник повинен посадити одноцифрові числа, у вагон під номером 2 – двоцифрові, у третій – трицифрові.

Застосовуючи цифрові технології, кожна гру сьогодні можна «оживити». Наприклад, на онлайн-сервісі Learningapps можна створювати або використовувати готові колекції інтерактивних ігор/вправ, платформа Classtime дозволяє адаптувати Командні ігри до теми будь-якого уроку. Діти з задоволенням відгадують загадки та ребуси, виконують тестові завдання, допомагаючи улюбленим казковим героям, складають математичні пазли, доміно, відновлюють послідовності, встановлюють відповідності. Особливо активно учні беруть участь у іграх-змаганнях.

С. Скворцова, О. Онопрієнко пропонують проводити у 1-2 класах такі ділові ігри: «У магазині іграшок», «Мій бюджет на місяць», «Як навчитися заощаджувати кошти?» тощо [3, с. 346]. Саме під час гри діти мають можливість зрозуміти складний матеріал. Граючись, вони навчаються писати цифри, рахувати, логічно мислити, розвивають кмітливість, уважність, засвоюють правила поведінки. Гра створює освітній досвід дитини, коли вона є значущою, соціальною, активною, мотивуючою та радісною [2, с. 6].

Підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що застосування ігрових технологій на уроках математики є доцільним та виправданим, оскільки реалізовує діяльнісний підхід у формуванні математичної компетентності молодших школярів, сприяє інтелектуальному та емоційно-психологічному розвитку учнів, розвиває творчі здібності, сприяє формуванню особистості школяра, прищепленню загальнолюдських цінностей, дозволяє індивідуалізувати освітній процес, забезпечивши індивідуальний досвід кожному учневі, поглиблює знання учнів та розкриває закономірності та закони явищ, які вивчаються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>

2. Рейчел Паркер, Бо Ст'єрне Томсен. Діяльнісний підхід у школі : Дослідження інтегрованих педагогік, що ґрунтуються на ігровому діяльнісному підході та сприяють всебічному розвитку дітей початкової школи. The LEGO Foundation, 2019. URL : https://www.legofoundation.com/media/2866/wp_%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D1%96%D0%B4-%D1%83-%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96-learning-through-play-at-school_ua.pdf

3. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 352 с.

Кашуб'як І. О.,

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії і методики початкової освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

Тимощук О. С.,

*здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У зв'язку із стрімким розвитком сучасного суспільства, сфера освіти потребує впровадження нових реформ. Інтенсивно розвиваються нові технології, тому змінюються форми, методи, прийоми навчання. Математична освіта також потребує переходу до нової структури навчання, де кожен здобувач освіти буде активним

учасником освітнього процесу. Змінити традиційний процес навчання допомагають інтерактивні технології навчання.

О. І. Пометун та Л. В. Пироженко вважають, що інтерактивні технології навчання передбачають таку організацію освітнього процесу, що відбувається «за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють» [4, с. 7].

Інтерактивні технології відіграють велику роль у навчанні молодших школярів математики. По-перше, учні свідомо сприймають матеріал, що вивчається, адже самі є активними учасниками процесу здобуття знань. По-друге, уроки математики із застосуванням інтерактивних технологій проводяться не за традиційною формою, що сприяє підвищенню мотивації до навчання. На уроках панує атмосфера доброзичливості та співпраці. Кожен здобувач освіти відчуває свою важливість у виконанні вправ та завдань, вчиться формулювати висновки, доводити свою точку зору та вирішувати поставлені проблеми. У здобувачів освіти розвивається логічне мислення, формулюються інтелектуальні вміння (аналіз, порівняння, виділення головного), які є необхідними для виконання вправ з математики, учні вчать самостійно та критично мислити, знаходити нові, нестандартні способи розв'язання завдань [1, с. 87].

Наприклад, технології «Карусель», «Пошук інформації», «Робота в парах» стимулюють школярів самостійно осмислювати навчальний матеріал, вчитися аналізувати алгоритм розв'язку завдань, перевірити себе та свого однокласника. Технології «Аналіз ситуації», «Вирішення проблем» дозволяють учням відстоювати свою думку, не боятися думати не так, як інші. Такі ситуації змушують здобувачів освіти активно мислити, через зіткнення думок учні досягають суті поставленої проблеми, що допомагає правильніше зрозуміти матеріал. «Аналіз ситуації» застосовують під час розв'язування задач.

На уроках математики часто застосовують технології «Мікрофон», «Незакінчене речення», які розвивають вміння коротко та чітко висловлювати свою думку, допомагають краще засвоїти правила.

Уроки математики із застосуванням інтерактивних технологій мають свою особливу структуру. Вони складаються із таких етапів: мотивація, оголошення теми,

надання необхідної інформації, основна частина уроку – інтерактивна вправа, що допомагає усвідомити навчальний матеріал, рефлексія та оцінювання результатів уроку [2, с. 300].

Інтерактивні технології навчання на уроках математики можна застосовувати у 1-4 класах, але важливо вибирати доцільні для кожного класу, враховуючи вікові особливості школярів. У 1-2 класах краще використовувати такі, як «Робота в парах», «Робота в групах», «Незакінчене речення», «Мікрофон», а у 3-4 класах поступово переходити до застосування таких технологій: «Карусель», «Мозковий штурм», «Коло ідей», «Акваріум», «Пошук інформації», «Прес» тощо [3].

Отже, застосування інтерактивних технологій на уроках математики – нелегка праця вчителя, але, використовуючи їх, можна досягти кращих результатів навчання та зробити уроки математики набагато цікавішими, адже школярі стають активними учасниками освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Комар О. Засвоюємо інтерактивні технології навчання. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : наук. зб. Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2008. Вип. 26. С. 81–88.
2. Моцик Н. Д., Моцик Б. В. Інтерактивне навчання на уроках математики в початкових класах. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України. Кам'янець-Подільський, 2011. Вип. 8. С. 299–303.
3. Руденко Н. М. Математичний інструментарій вимірювання готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій на уроках математики. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка* : зб. наук. пр. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ, 2016. № 25. С. 131–135.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / За ред. О. І. Пометун. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

Konotop Olena,
PhD in Pedagogic Sciences
Associate Professor of the Department of Languages and Methods of Teaching
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»,
Chernihiv

FOUR READING STRATEGIES TO DEVELOP STUDENTS' READING COMPREHENSIN

Reading is a fundamental skill that we all use every single day. Reading allows English language learners acquire and develop other language skills including speaking, writing, and vocabulary acquisition. Thus, reading comprehension is one of the essential skills that language learners have to develop. The importance of reading strategies becomes especially relevant and urgent, because social and technological progress requires the individual to be able to adapt quickly to modern conditions of society, to find solutions to social and professional problems in a variety of typical situations. The problem of reading strategies for students of high educational establishments is developed in the scientific works of S. V. Borisova (2012), V. Ye. Buteva (2014), G. O. Kuznetsova (2004), S. L. Ledovskikh (2004), N. G. Mikhailova (2008), A. V. Papikyan (2001), O. V. Petrova (2014), T. O. Sokolova (2009), T. Yu. Ternovkykh (2007), A. L. Tikhonova (2000), I. D. Trofimova (2003).

S.V. Borisova states that *reading strategies* should be understood as a set of mental actions in which three components can be clearly distinguished: setting the purpose of reading; drawing up an action plan to achieve this goal; step-by-step implementation of the plan [1, p. 79]. N.D. Galskova understands *reading strategies* as a set of knowledge and skills, the possession of which will allow students to: understand the type, specifics and purpose of foreign language texts; to be guided in the text taking into account its specificity and according to its communicative task; remove information of different levels; use compensatory skills (guess the meaning of unfamiliar words in context, word-forming elements; ignore unfamiliar words that do not have key positions in the text); use text supports: keywords, pictures, illustrations, links; use reference books and dictionaries [2, pp. 132–133]. T. O. Sokolova sees the *reading strategy* as a plan of activities to be carried out by those who learn in the course of achieving the goal,

each in their own way and making optimal use of their existing knowledge and experience (skills and abilities) [3, p.12].

Learning to read is a complex skill that demands a lot from the students. Teaching strategies in reading comprehension is important in the learning process and could affect the students reading comprehension. The main concern of a reading comprehension is to make sure their students understand the texts. The way of reaching this goal is to provide students with strategies, teach them how to use them correctly, and encourage their use. Teachers may apply a number of strategies that lead to a better comprehension of the texts among these, we can distinguish the following, which will be defined as the most popular: 1. Brainstorming, 2. Graphic Organizers, 3. KWL (Know-Want-Learn), 4. Questions-Answers.

Brainstorming. Brainstorming is a technique used to come up with as many ideas as possible concerning an issue in order to find a solution or to have a better understanding of the text. It is a process for creating a list of ideas in response to an initial question or idea. Brainstorming emphasizes broad and creative thinking, inviting all participants' points of view in an effort to ensure that all relevant aspects of an issue or question are considered.

Graphic Organizers. Graphic organizers are also known as pictorial organizers, webs, maps and concept maps and etc. Graphic organizers are basically visual ways to represent information received by the reader from the texts. Graphic organizers enable students to visually see the connections they are reading. These allow students to identify areas of focus and main ideas in a reading. By filling in this information, students can deepen their understanding of the author's meaning. Giving students the opportunity to generate representations of the material is part of the reading comprehension process. Visualization involves the construction of mental images with the purpose of drawing meaning from a text.

K-W-L (Know-Want-Learn). There are three steps in the K-W-L process: 1. What I Know: Before students read the text, ask them as a group to identify what they already know about the topic. Students write this list in the “K” column of their K-W-L forms. 2. What I Want to Know: students to write questions about what they want to learn from reading the text in the “W” column of their K-W-L forms. 3. What I Learned: students read the text and look for answers to the questions listed in the “W” column and write their answers in the “L” column.

Questions-Answers. Asking and answering the questions about texts helps students focus on the meaning of text. Teachers can model both the process of asking good questions and strategies for finding the answers in the text. Students are invited to generate questions about a

text. They can work in pairs or in teams, with individual students leading the team and asking questions while the rest of the group finds and discusses the answers. This strategy also encourages students to think critically about what they read.

Thus, reading comprehension is a complex process. The formation of reading skills demands strategies among which we distinguish: Brainstorming, Graphic Organizers, KWL (Know-Want-Learn), Questions-Answers. Effective readers learn to make use of a number of comprehension strategies as they process the text. These strategies facilitate readers' memory and understanding of the text. Applying reading strategies teachers can help students to start developing the thinking skills of comprehension. The list of top strategies can be extended further, but their success does not depend on the number of strategies, but on their optimal use depending on the goals and specific educational environment. Teaching students a conscious and thoughtful use of reading strategies allows them to cope effectively with complex texts and special educational and scientific literature not only in foreign languages, but also helps them in studying basic subjects of their future specialty.

REFERENSES

Борисова С. В. Формирование стратегий смыслового чтения текстовой информации у младших школьников : на материале немецкого языка : диссертация ... кандидата педагогических наук : Москва, 2012. 235 с.

Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам: лингводидактика и методика: М. : Изд. центр «Академия», 2009. 333 с.

Соколова Т. А. Методика формирования словообразовательных стратегий при обучении чтению на французском языке студентов неязыкового вуза : диссертация ... кандидата педагогических наук : Иркутск, 2009.183 с.

*Москалик Г. Ф.,
д.філос.н, професор
Кременчуцький національний
університет імені М.В. Остроградського
м. Кременчук
Скрєбкова К. С.
здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»,
Кременчуцький національний
університет імені М.В. Остроградського
м. Кременчук*

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

В умовах сучасних реформ в Україні, сфера освіти та науки є важливим фактором розвитку суспільства. Вони є складними ієрархічними системами, стратегічно пріоритетними, базовими для соціально-економічного розвитку суспільства. Проблеми сучасної освіти хвилюють усе наше суспільство. При цьому загальна зацікавленість нею породжується не тільки потребою суттєвої модернізації освіти, а й різним баченням, різними оцінками освіти й підходами до її якісного вдосконалення. Слід зазначити, що державна політика у сфері освіти і науки відіграє вирішальну роль у забезпеченні розвитку людського капіталу та отриманні економічної вигоди у вигляді сталого зростання й конкурентної економіки, а значить суспільного та індивідуального добробуту, майбутнього процвітання та якості життя. Досягнення цих цілей потребує узгоджених політичних ініціатив, ефективних управлінських рішень та довгострокових інвестицій.

В умовах сьогодення українська освіта не відповідає сучасним запитам з боку особистості та суспільства, потребам економіки, світовим тенденціям.

Відповідно до вищевикладеного в Україні здійснюється системна трансформація сфери для забезпечення нової якості освіти на всіх рівнях: від дошкільної освіти – до вищої освіти та освіти дорослих. Дані трансформаційні процеси здійснюються за такими пріоритетними напрямками (рис.1.1)[1].

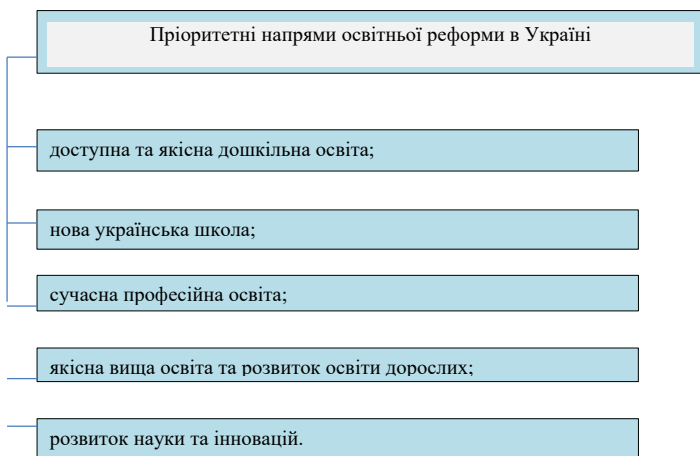

Рисунок 1.1 – Пріоритетні напрями освітньої реформи в Україні [1]

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Отже, аналізуючи рисунок 1.1. можна визначити, що реалізація даних пріоритетних напрямів освітньої реформи спрямовані на перетворення української освіти у інноваційне середовище в якому учні й студенти набувають ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, а науковці мають можливості та ресурси для проведення досліджень, що безпосередньо впливатимуть на соціально-економічний та інноваційний розвиток держави. В ході аналізу рис.1.1 було визначено, відсутність напрямку удосконалення компетенцій керівників навчальних закладів. Адже, сьогодні якісна школа – це якісні кадри викладачів і керівників закладів освіти.

Тобто, удосконалення рівня освіти в Україні має бути направлено не лише на здобувачів але й безпосередньо на викладачів та керівників навчальних закладів. Зміна парадигм освіти та впровадження інноваційних моделей управління навчальними закладами впливає не тільки на зміст критеріїв оцінки педагогічної праці, але й на управління нею. В умовах освітніх трансформаційних процесів керівник навчального закладу має сконцентрувати свою увагу на пошук інноваційних підходів до роботи з педагогами тобто здійснювати менеджмент педагогічного персоналу [2]. Отже, можна

визначити, що поняття «менеджмент педагогічного персоналу» - це свого роду HR-менеджер рис.1.3.

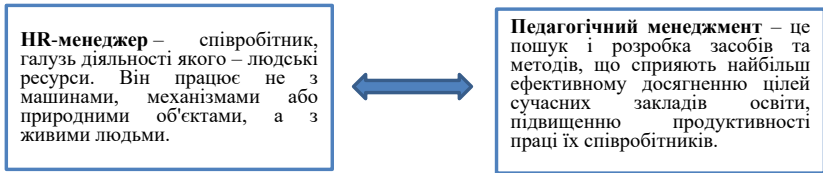

Рисунок 1.3 – Взаємозв'язок HR-менеджменту з педагогічним менеджментом

Джерело: Розроблено автором на основі: [3],[4]

Науковці розглядають педагогічний менеджмент як науку, мистецтво й управлінську діяльність. Відповідно до цього у педагогічному менеджменті можна виділити такі функції: з точки зору науки – функції-задачі, з точки зору мистецтва – функції-уміння, й, беручи до уваги діяльнісну ознаку, функції-дії [5].

Таблиця 1.2 – Основні функції педагогічного менеджменту

Функції задачі:
дослідження методологічних засад та структуризації менеджменту педагогічного персоналу; аналіз та теоретичне обґрунтування практичного досвіду; прогнозування управлінських задач; пошук нових концепцій та ідей; розробка ергономічних показників педагогічної праці; моделювання процесів ефективності педагогічної праці; оцінка інтелектуальної власності вчителя; дослідження факторів мотивації педагогічної праці.
Функції уміння:
психологічне налаштування педагогів на пошук креативних ідей; ініціювання педагогічних нововведень; стимулювання педагогічного пошуку; передбачення наслідків управлінських рішень; моделювання педагогічних ситуацій; прийняття оригінальних рішень; підбір для кожного педагога механізмів емоційного впливу; формування ефективних комунікативних зв'язків у педагогічному колективі; згладжування конфліктних ситуацій.
Функції дії:
планування кадрових потреб; прогнозування кадрової політики; комплектування педагогічних кадрів; розстановка; регулювання трудових відносин; ротация кадрів; розробка посадових інструкцій; ведення кадрового документування; організація педагогічної діяльності; застосування механізмів контролю; департаменталізація праці.

Джерело: Сформовано автором на основі: [5]

Відповідно до вищевикладених функцій та складових педагогічного менеджменту постає завдання визначити основні технології педагогічного менеджменту так як, застосування даних функцій має бути комплексним та системним підходом. Виходячи з цього можна виділити ряд технологій, що зображено в табл.1.

Таблиця 1.4. – Технології педагогічного менеджменту

Технологія	Показник
1 - проєктування	складати стратегічні програми, проєкти розвитку навчального закладу.
2 - планування	планувати роботу навчального закладу: перспективні та річні плани, роботу підрозділів навчального закладу, визначити перспективні напрями роботи Ради навчального закладу;
3 – визначення стратегії	визначити стратегічні педагогічні дії розвитку навчального закладу;
4 - діагностування	здійснювати педагогічну діагностику навчально-виховного процесу для визначення кваліфікаційної категорії;
5 - синтезу	аналізувати зібрану інформацію для прийняття оперативного коригуючого управлінського рішення;
6 - модернізації	застосовувати сучасні технології педагогічного менеджменту у навчально-виховному процесі навчального закладу та його контролю;
7 - міжсекторне соціальне партнерство	поєднувати технологію навчального закладу з державним устроєм, соціальноекономічними процесами в державі, з демократичним стилем управління;

Отже, відповідно до табл. 1.4 можна визначити, що кожна технологія включає в себе ряд процедур та алгоритмів, що дозволяє впорядкувати окремі дії та кроки з метою оптимізації інтелектуальних, моральних та матеріальних затрат при використанні трудової активності педагогічного персоналу.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що в умовах сьогодення менеджмент педагогічного персоналу є окремою науковою галуззю зі своєю специфікою,

методологією, ієрархією та нормативно-правовою базою. Запропонована технологія педагогічного менеджменту направлена на гармонійний розвиток та самореалізацію педагогічного персоналу в умовах навчального закладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Реформа освіти та науки: Урядовий портал/Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (Дата звернення: 11.10.2020);
2. Гондюл І.Л. Управління персоналом у навчальному закладі. *Пятифан*. URL: <http://5fan.ru/wievjob.php?id=68582> (Дата звернення 12.10.2020)
3. Сас Н.М. Сутність інноваційного управління як професійної діяльності майбутнього керівника навчального закладу. *Збірник наукових праць*. 2013.№ 1.URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/znpudpu_2013_1_35.pdf (Дата звернення 11.10.2020);
4. Чому HR насправді-важка робота. Logos HR academi: <https://www.hr.lviv.ua/chomu-hr-naspravdi-vazhka-robota> (Дата звернення 11.10.2020);
5. Педагогічний менеджмент у вишах. *STUDFILES*: <https://studfile.net/preview/9650075/page:14/> (Дата звернення 12.10.2020);
6. Бондар О.О. Менеджмент педагогічного персоналу: структура, функції та технології. Теорія та методика управління освітою. 2010 р. № 3.
7. Москалик Г. Ф. Освіта майбутнього: погляд філософа. / Гілея: науковий вісник, 2016, №105, С. 295-297.
8. Москалик Г. Ф. Коммуникационный процесс в образовании./ Перспективные исследования в науке: теория и практика, 2015, С. 127-136.

*Радченко О. В.,
викладач психолого-педагогічних дисциплін,
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С. Макаренка,
м. Кременчук*

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ

Сучасна педагогічна наука тісно пов'язана зі змінами, що відбуваються в усіх сферах розвитку українського суспільства. Нині накопичено багато педагогічних відомостей, як теоретико-методологічного, так і прикладного характеру, що стосуються практично всіх сторін та сфер педагогічної діяльності. Разом із тим вони містять чимало різних, а часом і суперечливих ідей, положень, категорій, термінів, технологій і методик, що стає причиною їх непродуктивного використання.

Модернізація української освіти висуває нові вимоги до школи, яка повинна сформувати цілісну систему знань, умінь і навичок, а також досвід самостійної діяльності й особистої відповідальності учнів. Підвищення якості освіти має здійснюватися не за рахунок додаткового навантаження на учнів, а через удосконалення форм і методів навчання, впровадження освітніх технологій, орієнтованих не скільки на передачу готових знань, а на формування комплексу особистісних якостей школярів. Учень початкової школи не тільки готується до дорослого життя, не просто набуває знання, а бере участь у різних видах діяльності. Використання сучасних педагогічних технологій дає можливість формувати в дитини готовність до самостійного пізнання навколишнього світу.

Педагогічні технології – це складна система засобів і методик, об'єднаних пріоритетними загальноосвітніми цілями, концептуально взаємопов'язаними між собою завданнями і змістом, формами й методами організації навчально-виховного процесу, де кожна позиція накладає відбиток на всі інші, що і створює в результаті певну сукупність умов для розвитку учнів [4]. Сутність освітніх технологій виражається в тому, що змінюється характер освіти. Поряд із розвитком розумового потенціалу учнів відбувається особистісний розвиток, тобто сам процес освіти передбачає іншу позицію вчителя й учня в освіті: вони виступають, як рівноправні учасники навчального процесу.

Педагогічна технологія – це продумана в усіх деталях модель спільної навчальної й педагогічної діяльності й навчального процесу з забезпеченням комфортних умов для учнів і вчителя. Одним із педагогічних завдань сьогодні є впровадження в навчальний процес таких методів і засобів, які допоможуть учням не тільки оволодіти певними знаннями, вміннями й навичками в тій чи іншій сфері діяльності, але й розвивати їхні творчі здібності. Сучасні педагогічні технології пропонують інноваційні моделі побудови такого навчального процесу, де на перший план висувається взаємопов'язана діяльність вчителя й учня, націлена на вирішення як навчальних, так і практично значущих завдань.

До сучасних педагогічних технологій належать:

1. Особистісно-орієнтовані технології навчання:

- технологія різнорівневого навчання;
- технологія навчання як навчального дослідження;
- технологія навчання в співробітництві;
- технологія евристичного навчання;
- метод проєктів;
- розвиваюче навчання (Ст. Занков, В. Давидов, Д. Ельконін).

2. Предметно-орієнтовані технології навчання:

- технологія постановки мети;
- технологія повного засвоєння (М. Кларина);
- технологія педагогічного процесу в С. Шевченка;
- технологія концентрованого навчання;
- модульне навчання.

3. Інформаційні технології:

- ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології);
- технології дистанційного навчання.

4. Технології оцінювання досягнень учнів:

- технологія «Портфоліо»;
- безоцінкове навчання;
- рейтингові технології.

5. Інтерактивні технології:

- технологія «Розвиток критичного мислення через читання та письмо»;
- технологія проведення дискусій;

- технологія «Дебати»;
- тренінгові технології.

Кожен учитель шукає свої шляхи, з роками виробляє й використовує прийоми активізації розумової діяльності на уроках; у нього є право на творчість і своя методична скарбничка.

Отже, наше завдання – не давати готові знання учню, а компетентно організувати самостійний пізнавальний процес. Відтак, потрібно використовувати у своїй педагогічній практиці технології, які реалізують особистісно-орієнтоване навчання, що забезпечують залучення кожного учня в активний пізнавальний процес. Переваги таких технологій полягають не тільки в посиленні ролі й значення самостійної роботи учнів, а й у націленості на розвиток творчого потенціалу особистості, індивідуалізації та диференціації навчального процесу, сприяння ефективному самоконтролю й самооцінці результатів навчання. Пріоритетом навчання має стати не засвоєння учнями певного обсягу знань, умінь і навичок, а й уміння молодших школярів вчитися самостійно, здобувати знання і вміти їх переробляти, відбирати потрібне, міцно їх запам'ятовувати та пов'язувати з іншими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько. – Москва: Педагогика, 1990. – 184 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І.М. Дичківська. – 2-ге вид. – Київ: Академвидав, 2012. – 352 с.
3. Освітні технології: навч.-метод. посібн. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред.О.М. Пехоти. – Київ: А.С.К., 2001. – 256 с.
4. Педагогические технологии: учебное пособие для студентов педагогических специальностей / Под общ. ред. В.С. Кукушина. – Серия «Педагогическое образование». – Ростов на Дону: изд. центр «Март», 2002. – 320 с.
5. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій / за ред. І. Зязюна, О. Пехоти. – Київ: Вид-во А.С.К., 2003. – 240 с.
6. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: [в 2-х т.] / К.Д. Ушинський. – Київ: Радянська школа, 1983. –Т. 1. – 488 с.
7. Химинець В.В. Інновації в початковій школі / В.В. Химинець, М.Ю. Кірик. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 312 с.

Самодрин А. П.,
доктор педагогічних наук, проректор з науки,
професор кафедри педагогіки та психології,
Міжнародний гуманітарно-педагогічний
інститут «Бейт-Хана»,
м. Дніпро

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОЄКТУВАННЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Як відомо, біосфера – область земної кори, задіяна всілякими трансформаторами, що перетворюють космічні випромінювання в діючу земну енергію. Особистість людини – один із таких трансформаторів, що нині своїм розумом змушує процеси перетворення надбань фундаментальної науки та інноваційних інтелектуальних технологій у вирішальний фактор еволюції, будуючи цивілізацію. Суспільство до стану «цивілізація» переносить ідея, забезпечена освітою. Ідея взагалі не суб'єктивна, але і не об'єктивна, вона проєктивна, – за М.Ф. Федоровим [5]. Ідея Світу є складеною з окремих ідей, які в наш час різночинною філософською думкою обґрунтовуються по різному і освітою сьогодні в різних інституціях теж охоплюються по різному.

При аналізі освітніх мет виникає відчуття, що ми втрачаємо країну як народ, що забув власну державність, але хочеться вірити, що ми будемо Україну як Світ у собі і Все – попереду. Настав час ідею Світу вибудувати на основі теорії *живої речовини*, створюючи в біосферних регіонах як у клітинах-стілниках систему освіти за принципом біоенергоінформаційних генераторів, а освітню стратегію відображати на засадах ще не до кінця сформульованої змістовно науки **освітології**.

1. Відшукування істини має бути поставлене *головною метою* людської діяльності, і цю мету слід у відповідному масштабі й барвах зобразити перед молодістю особистістю, яка переступила поріг школи, як освітню проблему. Це – єдина мета, яка гідна *людини істинної*. Освітою «ми повинні спромогтися звільнити людину від матеріальних клопотів, – так це для того, щоб вона могла вжити свою відвойовану свободу в напрямі досліджень і споглядання науки», за А. Пуанкаре [2, с. 199]. Завданням педагогіки стає виховувати *людину істинну* – синхронну біосфері, хронотопу якої повинен мати більш

високий ступінь звільнення внутрішньої енергії для більш **ефективної участі в геологічних процесах, ніж було до цього – ноосферний.**

2. В епоху постіндустріального суспільства (перехідне – від індустріального до інформаційного) *людині істинній* особливо необхідно стає *рефлексія над технікою* в контексті гуманітарних наук, щоб відповідати сучасній культурі тезою *«людина – машина – ойкумена»*. Виникнення ноосферної культури й ноосферної поведінки людини змінює устрій школи, переносить акцент освітнього продукту на активні вміння і особливо на вміння вчитися, самостійно мислити – тоді людина стає суб'єктом власного розвитку.

Відомий український генетик В. А. Кордюм на основі наукових емпіричних спостережень (слідом за Тейяром де Шарденом – Ле Руа – Вернадським) стверджує, що із другої половини ХХ ст. на планеті Земля відбулася ноосфера. До критерію її появи вчений відносить виникнення якісно нової автономної від біосфери, внутрішньо самодостатньої системи існування світового співтовариства *homo sapiens*. Ця ноосферна криза веде зокрема до припинення для людства дії контрольних механізмів біосфери при відсутності ноосферних механізмів самоконтролю. Темпи мутації характерні для людини сьогодні такі, що вже змінили значущі послідовності генома до тієї межі, при якій ще може підтримуватися існування виду (людина) при реалізації репродуктивного потенціалу на рівні основного періоду існування людства за екологічно чистих умов. Ноосфера поки що таких умов для людини не створила, а навпаки – існує велике наростання мутаційного переважання, у великій мірі несумісного з життям [1, с. 6-11]. Тож, **великими темпами змінюється хронотоп людини – потенційного середньостатистичного учня.**

3. Сучасна педагогіка щодо супроводження людини в житті приречена розв'язувати питання соціумізації особистості за найскладніших умов – швидкоплинність *епохи цифровізації*. Тож, із самих початків педагогічного супроводу школяра *ефективна діяльність* людини повинна кореспондувати з *ноосферною продуктивністю* для зростання ефективності особистості, ефективності суспільства, виникнення нових соціальних об'єднань в колективній праці, і при цьому активно діятиме **процес учіння.**

4. Синергетика **для моделювання процесу освіти** (синергетичний підхід) і сучасна проєктивна освіта є проявом одного й того ж поля завдань, яке ми називаємо

«процес розвитку». Синергетика в центрі освіти й освіта із центром «людина» складають *атрактор ноосферного людства*. Школа задля соціумізації особистості має діяти на засадах професійної орієнтації навчання – найсприятливіша умова супроводження людини в житті засобами освіти.

Синергетичний метод **моделювання в освіті** складе спосіб організації навчання як домінанти педагогічної свідомості. При цьому освітній процес для супроводження сучасної людини вимальовує певну поліморфну картину – *фазовий простір, в якому діалогом «учитель-учень» побудується фазовий портрет навчання і, власне, атрактор-Я-концепція*.

Модель розпізнавання людини у хаосі фазових траєкторій розвитку пропонує синергетика, яка наблизилася до педагогіки у таких відтінках наукової думки, як: діатропіка (В. І. Подшивалкіна), голографічна будова освіти (С.Ф. Клепко), розвивальне навчання (Л. В. Занков, В. В. Давидов, Б. Д. Ельконін та ін.), технологія довкілля (В. Р. Ільченко та ін.), профільно-диференційоване навчання (А. П. Самодрин), діалог культур (В. С. Біблер) тощо.

У **синергетичному аспекті психопедагогічного супроводу** – логіка природи (фазовий простір), взаємодіючи з «логікою природи людини» забезпечує учня «логікою людини» (атрактор-індивід) для супроводу її власною траєкторією (складений атрактор-індивідуальність).

Синергетичний метод охопить такий процес, що реалізується як частка від цілого, причому ціле й частка співвідносяться як фрактал – частка цілого несе образ цього цілого в меншому (більшому) масштабі. Таким чином, для кожної ланки педагогічної технології має існувати умова гармонізації формування особистості по формі й по суті – природжуюча природа (Б. Спіноза), простір і час – «пізнавальний оператор» (Р. Декарт), монада (Г. Лейбніц), синергетичний фрактал – складуть ядро синергетичного методу. Синергетичний метод є доповненням до існуючих методів наукового пізнання (емпіричний, раціональний, монад, культурологічний тощо).

Побудова моделі навчання засобами синергетичного методу – це забезпечення «підсилення» в системі «учитель-учень» шляхом упровадження педагогічної технології для атрактивного (спорідненого) супроводу особистості її власною траєкторією розвитку. Траєкторією розвитку сучасної людини будемо вважати складеним атрактором або як профільно-особистісно-орієнтовану когнітивну діяльність, що

здійснюється в онто-, філо-, культуро-генетичному вимірі як індивідуальність. Моделювання такої траєкторії в педагогіці наважимося назвати **синергетичним методом моделювання**.

5. Освіта як певна організація створюється людиною для протистояння ентропії розвитку засобом інтеграції інформації. Таким чином, про освіту слід говорити як про величину, обернену ентропії, пропорційну кількості інформації.

Усвідомлюємо, *все залежить від системи «Вчитель»* і її педагогічної здатності супроводжувати Час (біосферного проєктування за участю освітнього ресурсу) – здатності до організації творчої розумової взаємодії «вчитель – учень» в умовах неперервного прискореного «перенацілення людини на ноосферні рівні» в умовах цифровізації.

Її компоненти:

1. Сукупність людей, які беруть участь в процесі учіння.
2. Накопичення суспільством знань – предмет учіння.
3. Множина семіотичних структур для кодування і накопичення інформації.
4. Сукупність людей, які роблять наукове знання доступним для вжитку.

Компоненти управління:

- а) сукупність «фільтрів» (програми, підручники, посібники);
- б) способи досягнення мети – засоби, форми, методи педагогічного впливу;
- в) педагоги, які виконують ряд специфічних функцій, основною з яких є управління педагогічним процесом.

Зовнішнім середовищем педагогічної системи є людське суспільство в цілому, регіонально структуроване (маємо на увазі біосферний регіон).

Таку систему «Вчитель» мусить зростити педагогічна наука *a priori* під оруду фундаментальної науки як кристал-зародок. **Освіта, озброєна освітологією – найефективніший засіб, з допомогою якого людина стає Людиною, найкоротша дорога до цивілізації.**

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кордюм В. А. Биоэтика – ее прошлое, настоящее и будущее // Практична філософія. 2001. №3. С. 4–20.
2. Пуанкаре А. О науке. Москва : Наука, 1990. 735 с.

3. Самодрин А. П. Архітектоніка профільної освіти: навчально-методичний посібник. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2019. 504 с.

4. Самодрин А. П. Концептуалізація світоглядних орієнтирів цивілізаційного шляху України: ноосферний підхід : посібник. Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2020. 94 с.

5. Федоров Н. Ф. Собрание сочинений: В 4-х тт. / Составление, подготовка текста и комментарии А. Г. Гачевой и С. Г. Семеновой. Москва : Издательская группа «Прогресс», 1995. Т. II. 498 с.

Скрипник Н. І.,

кандидат філологічних наук,

завідувач кафедри української філології,

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,

м. Вінниця

Антонишина Н. А.,

здобувач рівня вищої освіти «бакалавр»,

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,

м. Вінниця

МОРФОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Модернізація мовної освіти в Україні передбачає орієнтацію на компетентісно орієнтоване навчання української мови в початковій ланці. Нині питання мовленнєвої вправності учасників освітнього простору, їх грамотності набуває особливої актуальності у зв'язку з прийняттям нової законодавчої бази щодо української мови, новий Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (25 квітня 2019 р. № 2704-VIII) [3], та затвердженням нової редакції «Українського правопису» (постанова Кабінету Міністрів України № 437 від 22 травня 2019 р.) [7].

Формування компетентності здобувачів освіти у наш час є однією з актуальних проблем освіти, а поява компетентісного підходу до навчання, насамперед, полягає в

протиріччі між програмовими вимогами до учня, запитами суспільства і потребами самої особистості в освіті.

Проблемі формування та розвитку морфологічних умінь і навичок приділено належну увагу в дослідженнях відомих психологів, психолінгвістів (Б. Ф. Баєва, Б. В. Біляєва, М. І. Жинкіна, І. О. Зимньої, О. О. Леонтьєва, І. О. Синиці та ін.) і методистів (Л. О. Варзацької, І. П. Гудзик, Г. М. Іваницької, З. А. Кочкиної, Т. О. Ладиженської, М. Р. Львова, Н. С. Ожегової та ін.).

У дослідженні представлено морфологічну компетентність здобувачів освіти як складник мовно-комунікативної компетентності. Найбільшого поширення в науковій літературі набуло визначення компетентності як «сукупності знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: уміння аналізувати, передбачати результати професійної діяльності, використовувати інформацію» [2]. У навчальному посібнику з риторики Л. Мацько та О. Мацько визначають комунікативну компетенцію як систему знань про правила мовної комунікації [4, с. 20]. Н. Голуб зазначає, що «комунікативна компетентність – це практичний досвід успішного використання мови і мовлення (знань, умінь і навичок) у різних життєвих ситуаціях; індивідуальний досвід реалізації мовних і мовленнєвих знань, умінь і навичок у різних життєвих ситуаціях; дієвий досвід реалізації нагромаджених знань, умінь і навичок із мови й мовлення у процесі комунікації з метою досягнення бажаних результатів; досвід ефективної мовної і мовленнєвої діяльності у процесі пізнання й комунікації [1].

Аналіз лінгвістичних, лінгводидактичних та психолінгвістичних джерел доводить, що морфологічна компетентність як предметна – це сформована здатність особистості використовувати здобуті мовні знання як засіб самовираження, самопізнання, саморозвитку, самоствердження у процесі розв'язання навчальних і життєвих проблем.

У програмах початкової школи вивчення морфології посідає чільне місце, бо саме в початкових класах учні ознайомлюються з будовою рідної мови, здобувають навички практичного її вживання. У початковому курсі мовно-літературної освітньої галузі вивчається матеріал, який є базовим для свідомого оволодіння мовою в середніх класах. Так, за час навчання у 1-4 класах учасники освітнього процесу повинні ознайомитися з частинами мови (іменником, прикметником, дієсловом, займенником, прислівником, числівником) та їх граматичними категоріями (роду, числа, відмінка, часу, особи та ін.).

Елементи морфології вивчаються в кожному з початкових класів. Матеріал розташований у порядку наростаючої складності. Наприклад, у період навчання грамоти школярі ознайомлюються зі словами, що є назвами предметів, ознак і дій (без уживання термінів «іменник», «прикметник», «дієслово»). У наступних класах учні будуть вивчати такі частини мови, як іменник, прикметник, займенник, числівник, дієслово, прислівник та їх граматичні категорії.

Граматичні поняття можна засвоїти, спираючись тільки на логічну роботу мислення та мовлення. Для того щоб граматичне поняття було свідомо засвоєне, здобувачів освіти необхідно навчити прийомів розумової діяльності, за допомогою яких досягається виявлення, вичленювання й об'єднання істотних ознак об'єктів, що вивчаються.

Типовою освітньою програмою для загальної середньої освіти (1–4 класи), а саме у змістовій лінії «Досліджуємо мовні явища» [5, 6] передбачено поступове поглиблення знань про граматичні ознаки самостійних та службових частин мови:

1 клас: ознайомлення зі словами – назвами предметів, ознак, дій, чисел, службові слова постановка до слів питання *хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?*.

2 клас: формування початкового уявлення про частини мови; про те, що слова поділяються на групи залежно від того, на яке питання вони відповідають; слова, які відповідають на питання *хто? що?* (іменники); слова, які відповідають на питання *який? яка? яке? які?* (прикметники); слова, які відповідають на питання *що робити? що зробити? що робив? що буде робити?* (дієслово); службові слова, до яких не ставлять питань, але без яких майже неможливо побудувати речення: *на, в, із, по, до, у, над, під, а, але, і, чи, тому що*.

3 клас: формування узагальненого поняття про частини мови (іменник, прикметник, дієслово); ознайомлення із сукупністю граматичних та лексико-граматичних ознак, властивих кожній частині мови: роль у мовленні, узагальнене лексичне значення, категорії, функції в реченні.

4 клас: поглиблення знань про морфолого-синтаксичні особливості кожної частини мови (іменник, прикметник, дієслово): змінювання іменників та прикметників за відмінками, дієслів – за особами і числами, у минулому часі – і за родами; загальне

уявлення про числівник як частину мови; поняття про займенник як частину мови; особові займенники; поняття про прислівник як частину мови.

Отже, у процесі вивчення частин мови в учасників освітнього простору закріплюються і вдосконалюються вміння граматично правильно будувати словосполучення і речення, вводити їх у зв'язні висловлення; продовжується формування орфоепічних умінь і навичок щодо правильного вимовляння окремих граматичних форм (наприклад, дієслова на *-ться, -шся*); засвоюються теми, пов'язані з виробленням орфографічної навички (наприклад, особові закінчення дієслів, відмінкові закінчення іменників з основою на шиплячий, числівникові та прислівникові форми), формуються вміння і навички комунікативно виправдано використовувати мовні засоби в мовленні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голуб Н. Компетентнісне навчання – це актуально. *Дивослово*. 2012. № 6. С. 60–62.
2. Гончаренко С. У. Професійна освіта : Словник. Київ: Вища школа, 2000. 149 с.
3. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 р. № 2704-VIII (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/go/2704-19> (дата звернення: 05.07.2019).
4. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: навч. посіб. Київ: Вища шк., 2003. 311 с.
5. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року №1272. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.
6. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1273. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
7. Український правопис (2019). <https://законодавство.com/ministriv-kabinetu-postanovi/postanova-vid-travnnya-2019-437-pitannya-2019-71792.html>

Скрипник Н. І.,
кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри української філології,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,
м. Вінниця

Новак Х. І.,
здобувач рівня вищої освіти «бакалавр»,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,
м. Вінниця

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНО-ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Аналізуючи стан сучасної освітньої системи в Україні, важливо розглянути історію становлення і розвитку української національної школи. Лише за умов об'єктивного, неупередженого аналізу історії освіти України стає можливим одночасний вихід на виявлення сучасних тенденцій її розвитку, їх теоретичне осмислення й, отже, на сучасні завдання розвитку Нової української школи, освіти і педагогіки.

Ідея інтеграції знань є надзвичайно популярною в освіті. Її освоєння, як показує практика зарубіжних країн (Угорщина, Фінляндія, Німеччина) та науки вітчизняної педагогіки, дає можливість формувати в учнів якісно нові знання, що характеризуються вищим рівнем мислення, динамічністю застосування в нових ситуаціях, підвищення їх дієвості й систематичності.

Психологічні основи процесу інтеграції в системі шкільного навчання розкрито в дослідженнях Л. Виготського, В. Давидова, В. Зінченка, Е. Носенко та ін. Сутність інтеграції як цілісного впливу на становлення особистості, її форми і види розглянуто в працях С. Гончаренка, С. Вашуленка, С. Загв'язінського, В. Тименко, С. Якименка та ін. Дидактичні властивості інтегрованих занять досліджували такі вчені як Н. Бібік, М. Вашуленко, С. Ільченко, О. Савченко, В. Тименко.

Мета дослідження. Довести ефективність упровадження інтегрованих уроків у новій початковій школі та їх позитивний вплив на розвиток пізнавальних інтересів учасників освітнього процесу.

Історичний шлях розвитку інтеграції поділяється на 2 періоди: 1. Виділення категорії «інтеграція» з науки і філософії. 2. Формування концепції «Інтеграція». Уперше поняття «інтеграція» було використано в XVII столітті Я.-А. Коменським у праці «Велика дидактика» [1]. Його наступником був Й.-Г. Песталоцці, який у творі «Лінгранд і Гіртруда» розглядав *інтеграцію* як метод навчання.

Німецький учений і педагог Герbart виділив основні етапи навчання XVIII століття: ясність; асоціація; система (інтеграція) – можливість самостійно скласти картину світу.

У XIX столітті К. Ушинський зробив найбільший внесок у розробку інтегрованих курсів. Він створив модель, структуру, напрямки інтеграції. Інтеграцією письма і читання вченому вдалося створити аналітико-синтетичний метод навчання грамоти.

Другий період припадає на XX століття, коли з'являється «Концепція праці». Головна ідея її – навчити працювати, комплексно підходячи до навчання. У 1907 році виникає «Концепція зв'язку з мистецтвом».

У 60-х роках В. Сухомлинський проводив «уроки мислення в природі». Це, на наш погляд, – один із найбільш вдалих прикладів інтеграції різних видів діяльності з однією метою. Нині ідея інтеграції змісту навчання приваблює багатьох учених і вчителів у нашій країні та за рубежом [3].

В основі інтегрованого уроку лежить інтегрований зміст. Інтеграція шкільного змісту може бути повною або частковою. Цікаво, що характерною рисою початкової школи для більшості країн стало навчання за інтегрованими курсами. Так, читання, письмо, усне мовлення об'єднані в «мистецтво мовлення»; відомості з історії, географії – у «громадянство»; відомості з фізики, хімії, біології, астрономії – у «природознавство». Досвід проведення інтегрованих уроків засвідчує, що їх методика вимагає високого професіоналізму та ерудиції вчителів.

Одним із видів нетрадиційного уроку є інтегрований урок. При використанні групових технологій на інтегрованих уроках відбувається збільшення активу здобувачів освіти основне ядро якого складають асистенти (їх називають консультантами, лаборантами) з різних предметів. Консультанти з навчального предмету – це учасники освітнього простору, які цікавляться предметом і виявляють бажання допомогти своїм однокласникам у навчанні.

Особливо актуальним є інтегування різнопредметних знань у сучасній початковій

школі, оскільки для здобувачів освіти властиве нерозчленоване сприйняття об'єктів навколишнього світу, без усвідомлення їх історичних ознак [2].

Методичними принципами об'єднання предметів є: опора на знання з багатьох предметів; взаємозв'язок змісту окремих дисциплін. Наприклад, інтегрований урок з української мови та природознавства «Подовжені м'які приголосні звуки. Зв'язки між живою та неживою природою восени» (2 клас). Такий урок допоможе формувати вміння правильно артикулювати подовжені м'які приголосні звуки, вимовляти та записувати слова з ними, закріплювати навички поділу слів на склади для переносу, збагачувати словниковий запас другокласників, розвивати комунікативні здібності, виховувати дбайливе ставлення до природи, а також поглибити знання здобувачів освіти про природу, формувати в учнів вміння встановлювати зв'язки між живими істотами, розвивати кмітливість, спостережливість, мислення.

Мета уроків, побудованих на інтегрованому змісті, – створити передумови для різнобічного вивчення об'єкта, поняття, явища, формування системного мислення, розвиток уяви, позитивного емоційного ставлення до пізнання. *Наведемо приклад інтегрування у третьому класі (Табл.1):*

№з/п	Предмети	Теми, що інтегруються
1.	Читання Українська мова	Народ-мовотворець залишив нам безцінний скарб. Рідна мова – мова предків та рідної землі.
2.	Українська мова Я і Україна	Практичні засвоєння слів ввічливості. Людські чесноти. Ввічливість.
3.	Я і Україна Читання	Навчання як складова життєвого успіху. Хто багато читає, той багато знає.
4.	Образотворче мистецтво Читання	Осінь така мила... Створення образу дівчини-осені.
5.	Основи здоров'я Українська мова	Природні чинники здоров'я. Визначення роду прикметників.
6.	Я і Україна Образотворче мистецтво	Будова рослин. Рослини-живі організми. Зелені друзі. Передавання будови та форми рослин графічними засобами.
7.	Я і Україна Читання	Вимоги до товаришування. Друзі пізнаються в біді.
8.	Читання Трудове навчання	Завітаємо до бібліотеки. Виготовлення закладки для книжки.

9.	Читання Я і Україна	Будь природі другом. Охорона рослин. Охорона тварин.
10.	Музика Українська мова Образотворче мистецтво	Весна в музиці. Вживання прикметників у прямому і переносному значенні. Малювання весняних квітів.
11.	Українська мова Трудове навчання	Розвиток мовлення. Складання твору з елементами опису «Могутній дуб – господар лісу». Виготовлення аплікації з кольорового паперу «Дуб» способом «рвання» паперу.
12.	Українська мова Основи здоров'я	Види речень за метою висловлювання. Спонукальні речення. Правила безпечного переходу вулиць, доріг.

Насамперед міжпредметні зв'язки передбачають використання на уроці запитань і завдань із матеріалу інших предметів. Ці завдання мають допоміжні значення. Це окремі короточасні елементи уроку, які сприяють глибокому сприйманню й осмисленню понять, що вивчаються. Наприклад, на інтегрованому уроці з «Української мови та читання» та «Я досліджую світ» з теми «У пошуках скарбів здоров'я мовними стежками» (2 клас) учитель запрошує на урок уявного героя, а саме квітку, а кожна її кольорова пелюстка містить завдання з української мови та читання. Ілюстративний матеріал підібраний із освітньої галузі «Я досліджую світ». Зокрема, для читання можна використати вірші та прислів'я про здоров'я, а для закріплення мовного матеріалу – слова, які безпосередньо пов'язані зі здоровим способом життя. Таким чином, учні закріплюють уміння та навички із декількох предметів.

Як бачимо, можливості для змісту інтеграції досить широкі. Щодо кількості уроків інтегрованого, на думку науковців, змісту однозначної відповіді не може бути. Це залежить від уміння вчителя провести інтегрований урок так, щоб не було перевантаження здобувачів освіти враженнями, щоб він був не мозаїкою окремих картин, а саме слугував цілісності. Для цього треба завчасно, хоча б один раз на півріччя, проаналізувати календарні плани і відібрати ті питання з програми, які близькі за змістом або метою використання. Адже до проведення інтегрованих уроків потрібно готуватися не лише вчителю, але й учасникам освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коменський Я. Велика дидактика. Київ: Радянська школа, 1955. 420 с.
2. Савченко О. Дидактичні особливості інтегрованих уроків. *Початкова школа*. 1992. №1. С. 2–9.
3. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Вибрані твори в 5-ти т., Т.3. – Київ: Радянська школа, 1977. 670 с.

Скрипник Н. І.,

*кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри української філології,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,
м. Вінниця*

Стець А. М.,

*здобувач рівня вищої освіти «бакалавр»,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,
м. Вінниця*

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У сучасній методиці актуальною і невирішеною досі залишається проблема пошуку і вибору найбільш ефективних і раціональних методів викладання навчальних дисциплін, адже основним завданням сучасних закладів освіти є виховання компетентної особистості, яка не лише володіє знаннями, високими моральними якостями, а й здатна самостійно, нестандартно, креативно діяти в різноманітних життєвих ситуаціях.

Загальновідомим є той факт, що сучасний світ спілкується «мовою проєктів». Кожна людина на будь-якому етапі свого існування реалізує низку життєвих проєктів. Така форма діяльності, як проєктна. Стала своєрідним атрибутом інновацій у світу. Таким чином, вимоги сучасного суспільства передбачають готовність кожної людини, надто дитини, до цього виду діяльності.

Одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, на думку провідних методистів (А. Кіктенко, А. Цимбалару, І. Єрмаков, М. Голубенко, О. Любарська, О. Пехота тощо), є впровадження та застосування методу навчальних проєктів.

Мета дослідження. Аналіз і осмислення досвіду використання методу проєктів на сучасному етапі, а також обґрунтування проєкту як ефективного методу підготовки здобувачів освіти.

Теоретичне зародження методу проєктів відбулося наприкінці XIX ст. у США. Науковці пропагували створення нової школи з орієнтацією на дитину. Одним із перших став поширювати та реалізовувати ці ідеї американський педагог і філософ Дж. Даноу у своїй концепції змісту освіти. Метод проєктів широко застосовувався у навчальних закладах США, Англії, Німеччини, Нідерландів та ін., а в 90-х рр. – і в закладах освіти України.

Нині проєктування в освітньому процесі розвивається за трьома напрямками: 1) метод проєктів як один із методів інтегрованого навчання школярів, що ґрунтується на їх самостійній, творчій, глибоко мотивованій, доцільній, пізнавальній діяльності; 2) соціальне проєктування з учнями, що активно використовується в системі загальної та додаткової освіти і представляє собою особливу діяльність учнів над розв'язанням проблемних ситуацій; 3) проєктування як особлива діяльність педагога, зміст якої – це пошук і створення нових видів педагогічної діяльності, моделей освіти.

Важко переоцінити користь методу проєктів для початкового навчання, оскільки він базується на засадах дитиноцентристської та гуманістичної педагогіки, де у центрі постає дитина з її індивідуальними та віковими особливостями, потребами та особистими інтересами.

В основу методу проєктів покладено ідею, що виявляє сутність поняття «проєкт». Так, в «Українському педагогічному словнику» використовується поняття «метод проєктів», який визначено як «організацію навчання, за якою здобувачі освіти набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань – проєктів» [1, с. 205]. У словнику із професійної освіти – подано тлумачення понять «проєкт», «план, задум» [2, с. 270], «проєктування» («створення проєкту – прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об'єкта (стану) [2, с. 270]) та «метод проєктів» («заснована на прагматичній педагогіці форма організації навчання, яка полягає в тому, що учасники освітнього процесу самі намічають собі певні практичні завдання (проєкти) і в процесі їх виконання здобувають знання і набувають навичок» [2, с. 280]).

Таким чином, можна припустити, що проєкт – це цільовий акт діяльності, в основі якого лежать інтереси особистості, що проєкт це «п'ять П»: проблема, планування,

пошук інформації, продукт, презентація, а метод проєктів як один із сучасних методів навчання завжди передбачає вирішення певної проблеми – актуальної, важливої та значущої для здобувача освіти та навчального закладу. Важливо, аби його результати можна було використовувати у житті. Кожен сучасний заклад освіти повинен скерувати своїх вихованців на шляху до їхніх мрій і допомогти їм визначити свої покликання, прищепити необхідні предметні навички й навчити бути громадянами, а також надихати їх щодня працювати задля вдосконалення світу [4, с. 69].

Наведемо приклади різних видів навчальних проєктів для роботи з учнями початкових класів.

1. Ранні проєкти.

Кольорові сторінки. В альбомі для малювання наклеюють аркуші або картон червоного, зеленого, синього, білого кольорів. Учні мають знаходити різні картинки або їх малювати, підписувати внизу, наприклад, «зелене дерево», «синя куля», і приклеювати малюнок в альбом на сторінку з відповідним кольором.

Буквозошит. Зробити декілька зошитів з буквами. Учні малюють або вирізають малюнки предметів, що починаються на цю букву, підписують внизу ілюстрації і клеять у зошит із відповідною буквою.

Цифроплакат. Учні оформлюється плакат про цифри у тому порядку, у якому вони вивчаються. Малюються картинки, записуються лічилки, казки, речення про цифри.

2. Проєкт-спостереження.

Щоденник спостережень. Проєкти про пори року. «Зимонька-зима»: Як готуються люди до зими?

Український фольклор про зиму; Зимові ігри;

Зимова їжа;

Зимові відчуття;

Зимові асоціації.

Проєкти про домашніх тварин. «Мій Черниш»: Зовнішній вигляд тварини, його звички;

Як показує свій настрій, свої бажання; Меню тваринки;

Історичні дані про появу цього виду тварин; Український фольклор, письменники про цю тваринку.

3. Проект-розповідь.

Результат дитячої творчості і фантазії. Результат вивчення тем шкільних предметів. Фантастична розповідь на задану тему.

Підсумовуючи зазначене вище, варто зауважити, що в основу роботи над навчальним проектом покладено взаємодію суб'єктів, яка полягає у спільній праці, пізнанні, спілкуванні. Здобувач освіти є активним учасником проектної діяльності. Він визначає мету, відкриває нові знання, обирає шляхи розв'язання проблеми, експериментує, несе відповідальність за свою роботу. Вчитель допомагає визначити мету, розкриває можливі форми роботи, рекомендує джерела отримання інформації, сприяє прогнозуванню результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
2. Професійна освіта: словник: навчальний посібник / уклад. С. У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н. Г. Нічкало. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.
3. Скрипник Н. І. Проектний метод як активний компонент навчання у фаховій підготовці майбутніх словесників. *Scientific and pedagogic internship «Innovative methods of teaching in higher education institutions of Ukraine: borrowing of EU experience»: Internship proceedings, November 18-December 27, 2019. Romania, Baia Mare. pp. 68–73.*

Топольницька Ю. С.

Викладач іноземної мови I категорії

Педагогічний фаховий коледж

Комунального закладу вищої освіти

«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

м. Запоріжжя

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Концепція нової української школи націлена розвиток тих умінь і навичок мислення здобувачів освіти, що дають можливість об'єктивно оцінювати нові обставини

й будувати стратегію вирішення проблем, які можуть виникати у дорослому житті. Таким чином, розвиток критичного мислення стає найактуальнішим в сучасних умовах змін і розвитку освіти в нашій країні.

Інноваційні підходи нової української школи враховують вікові особливості дітей початкової школи, а саме: здатність розуміти почуте, не звертаючи уваги на окремі слова; розвинена довготривала пам'ять; швидка втомлюваність. Тому прописані рекомендації до сучасного уроку іноземної мови включають динамізм, емоційне забарвлення, насиченість уроку інноваційними технологіями, формами і методами, які дають змогу урізноманітнити навчальну діяльність, допомагають зосередити увагу учнів на навчальному матеріалі.

Специфіка вивчення іноземних мов передбачає ознайомлення і аналіз нової інформації, її обговорення, формулювання власної думки, що зумовлює розвиток критичного мислення учасників навчального процесу на всіх етапах уроку.

На допомогу педагогам сучасні підручники з англійської мови містять такі завдання: *matching* (аналіз і співставлення), *comparing* (порівняння і зіставлення), *ranking* (розподіл частин мови за певними ознаками), *sequencing* (встановлення логічної послідовності), *information gap* (усунення інформаційної прогалини), *jigsaw* (прийом "мозаїка"), *tables* (класифікація інформації) тощо.

Для успішного реалізації концепції нової української школи шляхом використання технології критичного мислення вчитель має коректно підбирати інформативний матеріал і стратегія заняття. Розглядаючи стратегію даної технології можна виділити такі етапи: виклик, осмислення, рефлексія. Відповідно кожний етап має широкий спектр прийомів. Так, на етапі виклику вчитель може використати прийоми «Мозковий штурм», «Кластери», «Концептуальне колесо», «Антиципація за ключовими словами», «Таблиця тонких і товстих питань», «Кола по воді». На етапі осмислення доцільно планувати читання тексту з помітками за методом *Insert*; стратегії «Ідеал», «Фішбоун», «Зигзаг» тощо. Рефлексія реалізується такими прийомами: «Синквейн», «Завершення кластера з ключових слів», «Дискусія», «Акваріум» тощо.

Розглядаючи прийом «Кластер» («гноно»), завданням якого є виділення смислових одиниць тексту та графічне їх оформлення у логічному порядку у вигляді грона, можуть бути провідним прийомом на етапах виклику чи рефлексії. «Кластер» є графічним прийомом систематизації вивченого. Правила використання- розмістити в центрі тему

заняття, а навколо- ключові смислові одиниці. На стадії виклику опрацьовуємо, аналізуємо і узагальнюємо інформацію, отриману до знайомства з базовим текстом шляхом запитань або підбору заголовків до смислових блоків. Використання даного прийому є результативним і на етапі рефлексії. Це може бути виправлення помилкових припущень у попередніх кластерах або доповнення їх новою інформацією. Важливим моментом є демонстрація нових кластерів і встановлення причинно-наслідкових зв'язків між «гронами», що реалізує технологію критичного мислення здобувачів освіти.

Прийом «Кола по воді» є ефективним способом актуалізації знань на першій стадії уроку. Необхідно визначити ключове слово, до якого записуються в стовпчик слова різних частин мови, які мають у своєму складі або починаються з літер ключового слова. Роботу можна почати в класі і дати завдання продовжити її як самостійний творчий пошук вдома. Наприклад, тема уроку: “Seasons And Weather”. Ключове слово- weather. У стовпчику наведені слова, у яких є літери спільні з літерами слова «weather»:

wet

winter

warm

autumn

heat

summer

spring

Універсальним прийомом для будь-якого етапу уроку є таблиця «тонких» і «товстих» запитань. Форма роботи може бути індивідуальна або в групах. На початку уроку вчитель креслить таблицю на дві колонки. У ліву колонку записують питання, що вимагають простої однозначної відповіді. В правій колонці- проблемні питання, що вимагають розгорнутої відповіді. Здобувачі освіти спочатку не можуть самостійно відповісти на «товсті питання» з правої колонки, але хотіли б знайти на них відповіді. Для пошуку відповідей на дані питання вчитель пропонує дітям прочитати або прослухати текст, знайти підтвердження або спростування їх припущень. В ході осмислення змісту прийом служить для активної фіксації питань по ходу читання, слухання; при рефлексії - для демонстрації розуміння пройденого. На етапі рефлексії доцільно дати творче завдання самостійно скласти кілька «тонких» і «товстих» питань, вписати їх у таблицю, опрацювати питання в парах, групах, всі разом.

Наводимо приклади “thin” питань з теми “My Friend”: “Where are you from?”, “How old are you?”, “When is your birthday?”, “Have you got a pet?”. А “thick” питання з даної можна сформулювати так: “Why do you like Christmas?”, “Why are you sad?”, “Do you like winter? Why? Why not?”.

Отже, використання вчителем елементів технології критичного мислення на уроках англійської мови не лише урізноманітнює навчальний процес, а й спонукає учнів до самостійної активної діяльності, творчого пошуку, що забезпечує краще розуміння та осмислене запам'ятовування інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В.Ю. Інформаційне забезпечення навчального процесу: інноваційні засоби і технології / В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук. – К.: Атіка, 2005. – 252с.
2. Буренко В., Паламарчук Н. та ін. Використання рухливих та хороводних ігор на уроках англійської мови // English Plus / - 2003. - № 21-24.
3. Ващенко Г. Загальні методи навчання: Підручник для педагогів. – К.: Українська видавнича спілка, 1997. – 441с.
4. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: (посібник для працівників і студентів педагогічних вищих навчальних закладів) / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія. – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2002. – 116с.
5. Довідник вчителя англійської мови / Упоряд. Т. Михайленко, І. Берегова. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2004. – 128с.
6. Іванов І.П. Педагогіка колективних творчих справ. – К.: Освіта, 1992. – 95с.
7. Інтерактивні технології навчання. Спецвипуск // Сільська школа України. - 20–4. -№ 6. – 128с.

СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ДОСЯГНЕННЯ ТА НАДБАННЯ

Діброва О.В.

*кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри педагогіки та психології*

початкової освіти

Кременчуцького педагогічного коледжу

імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

Закриття М.В.

вчитель початкових класів.

Кременчуцький педагогічний коледж імені А.С. Макаренка

Загальноосвітня школа № 4 I-III ступенів

з поглибленим вивченням англійської мови.

Горішні Плавні.

здобувач освітньо-кваліфікаційного

рівня «бакалавр» Кременчуцького

педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інтеграція і глобалізація соціальних, економічних і культурних процесів, які відбуваються в світі, перспективи розвитку української держави потребують випереджувального, глибокого оновлення системи освіти. Використання інтерактивних методів навчання залишається ключовою проблемою теорії й практики освіти. Пошук шляхів та засобів залучення учнів до активної освітньої діяльності пов'язаний із соціальними процесами, що відбуваються в суспільстві, із розвитком науково-технічного прогресу, з новим ставленням до пошуку інформації та здобуванням знань.

Модернізація освіти в Україні скерована не лише на зміни в змісті предметів, а й на зміни підходів до методик викладання, розширення арсеналу методичних прийомів, активізацію діяльності учнів на уроках, наближення тем до реального життя через

розгляд комунікативних ситуацій. Ефективність уроку української мови можлива завдяки впровадженню в навчання інтерактивних технологій.

Дослідженню проблеми інтерактивних методів навчання приділили увагу Р. Балан, Л. Варзацька, М. Вашуленко, О. Вербило, О. Горошкіна, О. Караман, М. Красовицький, Т. Окуневич, М. Олійник, М. Пентилюк, Л. Пироженко, О. Пометун, Т. Симоненко тощо. Однак на сьогодні відсутня теоретична модель функціонування інтерактивних методів навчання української мови в 1-4 класах.

Інтерактивні методи навчання – це спосіб досягнення навчальної мети через побудову діалогу, в процесі якого відбувається взаємодія всіх учасників освітнього процесу. При використанні інтерактивних методів навчання вчитель і учні знаходяться в постійному, активному, позитивному пошуку та ефективній взаємодії. На таких уроках учні моделюють життєві та виробничі ситуації, спільно вирішують проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації.

Одним з найпоширеніших методів, що використовуються на уроках у початковій школі, є рольова гра, адже гра пробуджує в учнів інтерес до навчання, гра – провідний вид діяльності дошкільника, який є ефективним і для молодшого школяра.

А. С. Макаренко вважав дитячі рольові ігри такими ж важливими для розвитку дитини, як для дорослого справжню працю. Однак він зазначав, що тільки та гра є педагогічно цінною, в якій дитина активно діє, мислить, будує, комбінує, моделює людські взаємини. Психологічною наукою встановлено, що гра охоплює всі періоди життя людини. Це важлива форма її життєдіяльності, а не вікова характеристика. З грою людина не розлучається все життя, змінюються лише її мотиви, форми проведення, ступінь вияву почуттів та емоцій.

Нагромаджений уже сьогодні в Україні та закордоном досвід переконливо свідчить, що інтерактивні методи сприяють інтенсифікації й оптимізації навчального процесу.

Вони дають змогу учням:

- полегшити процес засвоєння знань;
- аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу;
- навчитись формулювати власну думку, правильно її виражати, доводити свою точку зору, аргументувати й дискутувати;
- моделювати різні соціальні ситуації і збагачувати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації;
- слухати іншу людину, поважати альтернативну думку, прагнути до діалогу;
- вчитися будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, розв'язувати, шукати компроміси;
- знаходити спільне розв'язання проблем, розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт.

Крім того, використання інтерактивних методів дозволяє реалізувати ідею співробітництва тих, хто навчає, і тих, хто навчається, вчить їх конструктивній взаємодії,

сприяє оздоровленню психологічного клімату на уроці, створює доброзичливу атмосферу, значно підвищує мотивацію учнів до навчання.

Алгоритм роботи вчителя під час проведення інтерактивного уроку:

1) визначення доцільності використання інтерактивних прийомів саме на цьому уроці;

2) ретельні відбирання та аналіз навчального матеріалу, зокрема додаткового (тести, приклади, ситуації, завдання для груп та ін.);

3) планування уроку – етапи, хронометраж, орієнтовний поділ на групи, ролі учасників, запитання та можливі відповіді;

4) вироблення критеріїв оцінювання ефективності роботи груп, заняття;

5) мотивація навчальної діяльності шляхом створення проблемної ситуації, наведення цікавих фактів тощо;

6) забезпечення розуміння учнями змісту їх діяльності та формування очікуваних результатів під час оголошення теми;

7) надання учням необхідної інформації для виконання практичних завдань за мінімально короткий час;

8) забезпечення засвоєння навчального матеріалу учнями шляхом інтерактивної вправи (на вибір учителя);

9) рефлексія (підбиття підсумків) у різних формах – індивідуальна робота, в парах, групах, дискусія, у вигляді малюнків, схем, графіків тощо [1, с.9].

Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури уроку. Структура таких уроків складається з п'яти етапів (Додаток 1):

1. Мотивація.

Мета етапу: сфокусувати увагу учнів на проблемі й викликати інтерес до обговорюваної теми. Мотивація чітко пов'язана з темою уроку, вона психологічно готує учнів до її сприйняття, налаштовує їх на розв'язання певних проблем. Без виникнення мотивів учіння і мотивації навчальної діяльності не може бути ефективного пізнання. Мотивація має займати не більше ніж 5 % часу заняття. З інтерактивних вправ можуть бути використані такі: «Вилучи зайве», «Роз'єднай слова», «Криголам», «Банани», «Мікрофон», «Задом наперед», «Скринька скарг».

2. Оголошення теми та очікуваних навчальних результатів.

Мета: забезпечити розуміння учнями змісту їхньої діяльності, тобто того, чого вони повинні досягти і що від них очікує вчитель. Без чіткого і конкретного визначення та усвідомлення учнями навчальних результатів їхньої пізнавальної діяльності, особливо на уроках із використанням інтерактивних технологій, учні можуть сприйняти навчальний процес як ігрову форму діяльності, не пов'язану з навчальним предметом. Цей етап уроку має займати не більше ніж 5 % часу заняття. Доречно використати такі інтерактивні вправи: «Де - шифрувальник», «Морський бій», «Загадкові будиночки», «Мікрофон».

3. Актуалізація знань, надання необхідної інформації.

Мета етапу: дати учням достатньо інформації, щоб потім на її основі виконувати практичні завдання. Це може бути міні-лекція, читання роздавального матеріалу,

виконання домашнього завдання. Ця частина уроку займає приблизно 10-15 % часу. Під час повідомлення необхідної інформації доречними будуть такі інтерактивні вправи: «Мозковий шторм», «Мозкова атака», «Карусель», «Кути», «П'ять слів – три слова», «Грунування», «Кубування», «Системний оператор», «Діаграма Венна», «Морський бій – 2».

4. Інтерактивна вправа (центральна частина заняття).

Мета етапу: практично засвоїти навчальний матеріал; досягти поставленої мети уроку. Ця частина уроку займає 50-60 % часу. Серед центральних інтерактивних вправ доцільними є: «Система позначок "Допомога"», «Ажурна пилка», «Читання з передбаченням», «Пошуки людського скарбу», «Пішохідний тур», «Добре – погано», «Навчаючи – вчуся».

5. Рефлексія (підбиття підсумків), оцінювання результатів уроку.

Мета етапу: згадати, виявити й усвідомити основні компоненти діяльності – її зміст, тип, способи, проблеми, шляхи їх розв'язання, отримані результати тощо.

Рефлексія займає 20 % часу уроку. На етапі рефлексії доцільними є інтерактивні вправи: «Незакінчені речення», «Інтерв'ю», «Абетковий суп», «Від А до Я», «Виграш у лотереї», «Тестування», «Крісло автора» [3, с. 4-5].

Під час інтерактивного навчання учні вчать бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, конструктивно мислити, приймати продумані рішення. На уроці учні шукають зв'язок між новими та вже отриманими знаннями: приймають альтернативні рішення; мають змогу зробити «відкриття»; формують власні ідеї та думки за допомогою різноманітних засобів; навчаються співробітництва [2, с. 6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Покатіло С.І. Нестандартні уроки в початкових класах. Активні та інтерактивні форми організації роботи учнів. Початкове навчання та виховання. 2012. №16–18. С.35–38.
2. Стребна О. В., Сошенко А. О. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи. Харків, 2004. С. 103–104.
3. Ющенко І. В. Впровадження інтерактивних технологій навчання на уроках в початкових класах. Початкове навчання та виховання. 2010. № 2. С.2–

Додаток 1

*Захарченко Ю. В.,
викладач внутрішньої медицини,
Полтавський базовий медичний
фаховий коледж,
м. Полтава*

ОСВІТНЯ РЕФОРМА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ СУЧАСНОСТІ

Початкова освіта країни в умовах викликів сучасного світу потребує змін. Сучасне суспільство пред'являє все більше вимог рівню конкурентоспроможності, професійності, компетентності кожної особистості у всіх сферах життя. Не секрет, що фундамент освітнього капіталу кожної людини закладається у ранньому дитинстві, коли саме формуються не тільки базовий комплекс необхідних знань з деяких предметів, а й впевнено виховується стабільна мотивація до освітнього процесу на протязі життя людини. Ця задача не з легких, потребує неабияких знань та відповідального ставлення всього педагогічного колективу.

Але ж сучасна початкова школа нашої країни, на жаль, відчуває на собі всю складність політичних, соціальних та професійних умов, що у певній мірі стимулює її до активного прогресивного розвитку, втілення інновацій та новітніх технологій вже на ранній стадії освіти. Адже, на відміну від новітніх освітніх систем багатьох розвинутих держав, вона знаходиться у стані подолання внутрішніх протиріч та зовнішнього тиску, обумовлених проблемами економічної кризи, соціальною невизначеністю населення, демографічною нестабільністю.

Пріоритетні напрямки розвитку нової української школи пов'язані насамперед з створенням відповідного освітнього простору. За цих умов зміни в системі початкової школи були необхідні. Саме виклики сучасного суспільства підштовхнули до створення нових ключових критеріїв, пріоритетних напрямків розвитку оновленої початкової школи.

Необхідність виховання дітей з якісно оновленою ідентичною самосвідомістю, налаштованих не тільки на оволодіння комплексом компетенцій у різних сферах суспільного життя, а й на досягнення корпоративних результатів, взаємодію з колективом.

Для цього й створюється відповідне середовище – освітній простір, в якому, крім матеріальної бази, створюються сприятливі умови для розвитку особистості. Це простір, в якому дитині затишно, де цінність її думки, поглядів та побажань є важливими для оточуючих; це простір, де внутрішній світ дитини є однією з головних цінностей для вихователя, коли він, спираючись на допомогу батьків, формує гармонійну цілісну особистість.

Система початкової школи потребує інновацій в технологіях освіти. Саме з метою виховання нової самостійної гармонійної, целеспрямованої самосвідомості для перших класів нової української школи спеціалістами були розроблені нові моделі, які були повністю орієнтовані на вже існуючі освітні системи західних розвинутих стан та США.

Враховуючи, що в початковій школі дитина починає складний шлях по оволодінню комплексом необхідних компетенцій, одним з важливих кроків стало закладання основ її майбутньої професійної успішності, а саме: вільного володіння державною мовою та спілкування іноземними мовами, цифрової компетентності, математичної грамотності, культурних, естетичних навичок, патріотичних поглядів, принципів екологічної безпеки та здорового життя.

З цією метою в першому класі школи були введені в дію нові моделі та схеми навчання, пов'язані з орієнтуванням на особистість, її здібності, таланти, права, потреби, з формуванням основ критичного мислення, вміння висловлювати думку, навіть якщо вона відрізняється від загальної.

Була успішно протестована та втілена в життя новітня модель оцінки результатів освіти, яка базується на якісних показниках освітнього процесу для кожної дитини, тобто оцінює її особистий прогрес та перспективи, виявляє її характерні риси та здібності не в порівнянні з іншими учнями, а для її індивідуального розвитку, для розуміння її особистих досягнень, серед яких педагог оцінює, наприклад, її вже знайомі вміння читати, рахувати та нові для початкової школи навички вирішувати конфлікти, виражати ставлення до художніх творів. Новий освітній простір направлений ще й на розвиток мотивації дитини до учнівської роботи.

Формування нового освітнього простору потребує наявності великих класів, де у кожної дитини є свій особистий простір, і оснащення необхідними меблями, затишними килимками, достатньою кількістю ілюстрованих підручників, новітньої цифрової

техніки – всі ці питання у стадії розробки, потребують значної державної фінансової допомоги.

Але ж дорогу подолає той, хто йде, - і школа поступово оновлюється, тому є надія, що вже у найближчий час основні труднощі залишаться позаду, і наші діти будуть отримувати якісну освіту в цікавій, добрій атмосфері у дружній взаємодії з вчителями та учнями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Максимюк С.П. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Кондор, 2005. С. 55 - 56, С. 145 - 148.
2. Нова українська школа : концептуальні засади реформування загальної школи : веб-сайт. URL: / <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczya.pdf>

Alina Kyselova

MA student

SWPS University of Social Sciences and Humanities

Warsaw, Poland

STIGMA: ITS INFLUENCE ON MENTAL HEALTH AND MENTAL LITERACY

Nowadays, people start to pay attention to not only their physical health, but also their mental health. People go to psychologists and psychotherapists who can help them to deal with their mental disorders and improve their lives.

Mental disorders are disorders which have significantly influenced people's thinking abilities, feeling, mood, and behavior. The burden which people with mental disorders can experience continues to grow and it influences negatively on everyday life leading to significant problems in social, human rights and economic domains.

The list of mental disorders is gone over and new disorders and syndromes can be in the new version of the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM; nowadays the current version of DSM is the fifth). The most common mental disorders are:

- depression

- bipolar disorder
- schizophrenia
- dementia
- developmental disorders, such as autism spectrum disorder (ASD)

Unfortunately, in the modern world people who are diagnosed with different mental disorders are attached with stigma issues related to their illness which can lead to discrimination in the future.

Despite the fact that people try to cope with their illness and come back to previous normal life, they are affected by stigma caused by society. It is especially visible in case of children.

As it was already mentioned, stigma can lead to discrimination and self-stigmatization either in society or in family. Unfortunately, stigma does not have any positive consequences for people who are diagnosed with mental disorders. In most cases, people who fell under stigma can experience the following issues:

- decreased levels of self-esteem, self-efficacy
- increased levels of depression and stress
- Difficulties related to compliance
- decreased effect from treatment (both medications and psychotherapy)
- limited access to job offers
- reduced economic status
- social exclusion
- difficulties related to staying in steady and long-term relationships
- living in decent housing

Stigma and discrimination can lead to negative consequences, worsen mental health problems or even trap people out of the cycle of disease. In addition it can result in delay or impede getting help and appropriate treatment, and finally it can negatively influence the recovery process. Social isolation, poor housing, unemployment and poverty are additional issues which arise when we talk about stigma and its effect on life of people with mental disorders.

Furthermore, stigma leads to occurrence of stereotypes related to mental health and how different mental illnesses influence people and their life. For example, many people think that people who are diagnosed with mental disorder are violent and dangerous, when in fact they

are more at risk of being attacked or harming themselves compared to harming other people.

Unfortunately, in the case of children namely parents are the worst propagators of stigma, because they usually tell their children that if there is a mental illness, children should keep information about it in secret and not tell anybody about their problem. This attitude to mental disorders in children can lead to the fact that children with mental problems will have difficulties with disclosure and information related to their health issues with others, and can find it hard to share their feelings, emotions and thoughts with other children and adults including their parents, teachers and others.

However, it is very important to mention that the situation can be changed using early interventions.

Early interventions can be defined as a way of identifying and providing effective early support to children and young people who are at risk of poor outcomes. Effective early intervention works to prevent problems occurring, or to tackle them head-on when they do, before problems get worse.

Different researches and experiments have shown that early interventions (such as mental health literacy) can reduce the stigma and improve life of thousands of children who are diagnosed with mental illnesses.

Mental health literacy is linked to knowledge and beliefs about mental disorders which a person has. This knowledge helps people to recognize, manage and prevent development of particular disorders. In addition it:

- helps people to recognize specific disorders
- helps people to find mental health information
- provides information related to risk factors and causes, self-treatments, and of professional help available

The concept of mental health literacy is significantly essential nowadays because it aims to increase patient knowledge about physical health, illnesses, and treatments.

Children should learn at school the basics of mental health literacy because this knowledge is very important for them. For example, children should know that their brain controls everything, and it is normal for the brain to get sick. Moreover, they should learn some special words related to mental health, so they can easily recognize when they need to receive help, and they feel that they can share their feelings and thoughts with others easily. Finally, stigma cannot develop in conditions where everybody knows how the brain should function and

if you have a mental illness, it doesn't mean that you are strange and you must be kept in a close room. Otherwise, you can easily recognize that something is wrong with you, share it with your friends or parents and seek professional help.

Finally, children who have the basics of mental health literacy feel that they are not alone, and it is a great basement for further development of mental health society.

Кононоп О. С.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,

м. Чернігів

Верхуша Я. І.

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»,

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,

м. Чернігів

Лісовська Ю. О.

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»,

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,

м. Чернігів

МОТИВАЦІЯ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ У КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Мотивація є надзвичайно важливою у навчальному процесі. Ефективність навчально-виховного процесу значною мірою залежить від того, наскільки учень вмотивований до здобуття знань, особливо у початковій школі. У зв'язку з реформуванням і модернізацією системи освіти в Україні, особливо початкової школи й переходу її до Нової української школи (НУШ), виникла необхідність в оновленні змісту і цілей навчання іноземної мови, переходу від традиційного накопичення знань до вмотивованого засвоєння навчальної інформації та вміння застосовувати здобуті знання у практичній діяльності. Отже, проблема дослідження мотивів і мотивації є однією з ключових у методиці навчання іноземної мови.

У науково-педагогічній літературі серед науковців немає однозначної думки щодо тлумачення терміну «мотивація». Проблемою дослідження мотивації до навчання у своїх працях займалися такі вчені як: Ю. Бабанський, І. Бех, Л. Божович, І. Васильєв, Д. Ельконін, А. Маркова, А. Леонтьєв, С. Рубінштейн, В. Сухомлинський та ін. Але усі вони вважають, що мотивація – це складне багаторівневе психічне утворення, що акумулює інтереси, потреби, схильності, уявлення, потяги, очікування значущих для особистості результатів її діяльності.

Поняття «мотивація» (від лат. “movere” – рухати) – це спонукання до дії, динамічний психофізіологічний процес, що визначає поведінку людини, її організованість та спрямованість, стійкість та активність; здатність задовольняти потреби за допомогою будь-якої діяльності [3]; певна сила, що змушує людей діяти і досягати поставлених цілей, стимул, який змушує наполегливо працювати та підштовхує до успіху [2].

А. Маркова вважає, що для організації ефективної виховної роботи щодо розвитку мотивації вчителю дуже важливо уявити собі загальні тенденції вікового розвитку школяра: знати з якими мотивами приходить дитина в школу, яка мотивація може і має складатися в учнів до кінця початкової школи, щоб вона готовила учнів до вирішення завдань середньої школи; враховувати, яка мотивація може і має скластися в учнів до кінця середньої школи, щоб випускник був готовий до постановки й вирішення професійних і соціальних задач [1].

Особливо важливим є формування мотивів і мотивації до вивчення англійської мови у початковій школі. У вересні 2017 року було ухвалено новий Закон “Про освіту”, який регулює основні засади нової освітньої системи, а у лютому 2018 року Кабінет Міністрів затвердив новий Державний стандарт початкової освіти. Новий Стандарт початкової освіти з 2017/2018 навчального року успішно проходить апробацію у 100 школах по всій Україні. З 2018/2019 навчального року за цим стандартом розпочали навчання першокласники по всій Україні [4]. Розглянемо ключові позиції, які допомагають у створенні мотивації вивчення іноземної мови відповідно до концепції НУШ.

Нова концепція НУШ вимагає від вчителя англійської мови у початковій школі використання різноманітних методів, прийомів і засобів для підвищення інтересу молодших школярів до англійської мови. У порівнянні з традиційним старим підходом

значно більше часу спрямовано на ігрову діяльність, використовується більше наочного матеріалу (фото-, відео- та аудіозасобів), спілкування та роботи в групах на уроках, що неодмінно впливає на мотиваційну сферу учнів початкової школи. Діти дуже охоче включаються у різноманітні ігри і прагнуть вивчати нову для них мову за допомогою різноманітного стимульного матеріалу. Ще одним суттєвим моментом є розвантаження програм початкової школи з англійської мови: вилучення важких для сприйняття речей і тем, оновлення дітьми знань, які вони зможуть використовувати у повсякденному житті [5]. Важливою вимогою для вчителя є вміння будувати свій урок враховуючи потреби учнів, їх інтереси та бажання; вивчення англійської мови має спиратися на ігрові засади. Доречно використовувати малі форми фольклору: пісеньки, віршики, казки, лічилки та римівки, адже через них діти краще засвоюють матеріал (вони мають свій ритм, що викликає бажання повторювати фрази та закарбовувати їх у пам'яті).

Учитель англійської мови у початковій школі має бути креативним та творчим, щоб зацікавити учнів. На уроці англійської мови у початковій школі має відбуватися постійне живе спілкування іноземною мовою. Учитель має проявити свій творчий потенціал для підвищення мотивації учнів – практикувати інсценізації діалогів (використовуючи різноманітний допоміжний інвентар: маски, костюми, предмети з вивчення певної теми та т. п.), залучити іграшкових героїв (створених самостійно або задалегідь підготованих).

Вкрай актуальним є залучення автентичних матеріалів на заняттях з іноземної мови у початковій школі. Наприклад, одним зі стимульних матеріалів на уроці іноземної мови є автентичні тексти для аудіювання (аудіо- та відеозаписи). За їх допомогою учні ознайомлюються з культурою, звичаями, традиціями та побутом іноземних друзів-ровесників. Такі матеріали допомагають сприйняти на слух звучання та особливості виучуваної мови та стати на крок ближче до її засвоєння. Також слід використовувати наочність для створення опори для дітей для засвоєння нового матеріалу. Учитель також може й зацікавити учнів, виготовивши самостійно або віднайшовши вже готові яскраві зразки (картки із зображеннями виучуваних слів, сюжетні малюнки для монологів/діалогів, відеоматеріал для вивчення нових слів з озвученням вимови). Слід також використовувати рухливі та пальчикові ігри для запам'ятовування нового.

На мотивацію учнів також впливає дружня, позитивна атмосфера під час уроку, якої можливо досягти враховуючи потреби та настрої кожного учня. Важливим є вміння

зацікавити дітей, для цього учителеві слід бути «актором»: будувати урок із використанням певних завдань, що викличуть захоплення у молодших школярів (допомога комусь у біді, уявні подорожі, використання інтерактивних уроків, застосування різних технічних засобів).

Проектна діяльність на уроках є також важливою для вивчення іноземної мови у початковій школі – виготовлення листівок, довідників про національні свята країни, мова якої вивчається (порівняння їх зі святами України) та інші. В основі проєктів має бути діяльність, що спирається на інтереси дитини.

Отже, мотивація вивчення англійської мови у початковій школі – це досить складний та багатогранний процес, що потребує узгодженості усіх компонентів, творчості та креативності учителя, врахування потреб, бажань та настрою кожного учня. Концепція НУШ створює міцний фундамент для формування в учнів початкової школи позитивної мотивації вивчення іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Маркова А. К. Формирование мотивации ученья / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Педагогіка, 1990. – 136 с.
2. Мотивація – визначення простими словами. Termin.in.ua : веб-сайт. URL: <https://termin.in.ua/motyvatsiia/> (дата звернення: 22.11.2020)
3. Мотивація. Wikipedia : веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org> (дата звернення: 22.11.2020)
4. Нова українська школа. Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 22.11.2020)
5. Оновлені програми для початкової школи, поради вчителям, додаткові навчальні матеріали // EdEra : веб-сайт. URL: <https://www.ed-era.com/mon.html> (дата звернення: 23.11.2020)

*Мурзасва Н. В.,
заступник директора
з навчально-виховної роботи,
Щербанівський ліцей
Щербанівської сільської ради
Полтавського району
Полтавської області,
с. Щербані*

СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЩЕРБАНІВСЬКОГО ЛІЦЕЮ: ДОСЯГНЕННЯ ТА НАДБАННЯ

Проблема осучаснення освіти стосується всіх її складових компонентів. Сучасним має бути вчитель, засоби навчання, методика, підходи, а особливо освітній простір. Освітній простір – територія, поширена для визначення регіонального, галузевого ресурсу, що здійснює освітні функції [2]. Освітній простір сприймається як просторово-предметний компонент, невіддільна частина шкільного соціуму, місце, де відбувається тісна емоційна, психофізична, інтелектуальна та міжособистісна взаємодія учасників освітнього процесу. Для кожного суб'єкта взаємодії освітній простір є спільним та водночас окремим, особистим, звідки й впливає гостра потреба комфорту та сучасності поданого середовища. Актуальності питанню облаштування сучасного освітнього середовища додало різке погіршення санітарно-епідеміологічного становища, спричиненого всесвітньою пандемією [SARS-CoV-2](#). Учасники освітнього процесу ототожили поняття «сучасний» з поняттям «безпечний».

У науково-методичній літературі широко окреслене визначення базового поняття освітнього простору як фізичного середовища. Освітній простір розглядається стосовно особистості, оскільки лише їй притаманна діяльність, завдяки якій освоюється освітнє середовище. Розуміння процесу освоєння як освітніх подій обумовлює у якості провідного механізму цілеспрямованого створення освітнього простору педагогічне проектування [3, с. 42].

Останні десятиліття освітній простір як предмет наукових пошуків перебуває у центрі уваги вітчизняних і закордонних учених (Н. Бастун, С. Бондирев,

С. Гершунського, Б. Ельконін, Н. Рибка, Т. Ткач, І. Фрумін, І. Шалаєв, І. Шендрик та ін.) та вивчається під різними кутами. З огляду на різноаспектність трактування поняття «освітній простір», зрозуміло, що це питання напряму стосується функціонування освіти, зокрема її якості, доцільності, адже за своєю суттю найбільше трансформується в умовах глобалізаційних змін. Освітній простір сприймається як первинна складова, підвалини освіти в Україні. У різні періоди в нашій країні формування освітнього простору перебувало і на шляху становлення, і на шляху відносного розквіту, і на шляху цілковитого занепаду. Розглядаючи освітній простір Щербанівського ліцею крізь призму сталого розвитку, в умовах процесів європейської інтеграції та децентралізації, варто зробити акцент на предметно-просторовому середовищі, що є важливим елементом поняття, що розглядається.

Пошук сучасного дизайну Щербанівського ліцею розпочався із проектування у фойє закладу комфортної фотозони як невідомої складової закладу, візитної картки. Для забезпечення гнучкості дизайну освітнього простору фотозона була створена із застосуванням особливих, змінних композиційних та колористичних підходів. Освітній простір ліцею має цілісне колористичне рішення, що розроблялось як єдина концепція в процесі виготовлення проєкту капітального ремонту коридорів першого та другого поверхів.

Класи початкової школи обладнані сучасними меблями, що дозволяють різноманітну діяльність – плановану чи спонтанну, спокійну та рухливу, індивідуальну, в малих чи великих групах. Кабінети Нової української школи обладнано легкими мобільними яскравими меблями, що дозволяє змінювати конфігурацію простору, організувати роботу учнів у різних зорових формах. Куточки усамітнення, емоційного розвантаження мають учні 1-4 класів.

Рекреації початкової школи ліцею дають можливість активного відпочинку на перервах, проведення фітнес-зумби для учнів - початківців та тихого дозвілля учнів середньої та старшої ланки, буккросингу, квест – перерви. Затишні кольорові столи-ромашки з міні-стілечиками, слугують не тільки яскравим акцентом інтер'єру, але й забезпечують можливість відпочинку учням, що мають потребу в усамітненні та спілкуванні між однолітками. Ліцеїсти мають змогу активно взаємодіяти у колективі.

У Щербанівському ліцеї функціонує кімната розвантаження для вчителів та учнів. Затишне місце, наповнене світлом, де вчителі та учні можуть спільно релаксувати та спілкуватися, обговорювати різні проєкти, монтувати відеоролики, запускати челенджі.

Емоційна стійкість, баланс яскравого та нейтрального в оформленні простору, відсутність візуально агресивних елементів та кольорів, елементів оформлення, що руйнують та спотворюють структуру простору, дезорієнтують учнів сприяють швидкій адаптації ліцеїстів до закладу освіти, усвідомлення себе частиною цілого колективу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Новий освітній простір. Мотивуючий простір [Електронний ресурс] / Д. Косенко. – Режим доступу: <http://www.dfr.minregion.gov.ua/>
2. Приходченко К. І. Творче освітньо-виховне середовище загальноосвітнього закладу гуманітарного профілю: монографія. – Донецьк: ДонНУ, 2007. – 640 с
3. Цимбалару А.Д. Освітній простір: сутність, структура, механізми створення//Український педагогічний журнал. – 2016. – № 1. – с. 41-50.

*Ненорада І. М.,
асистент кафедри педагогіки та психології
початкової освіти,
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

На тлі сучасної трансформації політичних, економічних та соціальних умов життя виникає необхідність нового осмислення багатьох питань, зокрема, в галузі освіти. На сьогоднішній день важливе завдання для школи: «підготувати фахівців, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в

команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями [1].

Девід Вуд і Джуді А.Браус визначають критичне мислення як «пошук здорового глузду – як розсудити об’єктивно і вчинити логічно з урахуванням, як своєї точки зору, так і інших думок, вміння відмовитися від власних упереджень». Критичне мислення є таким типом мислення, що характеризується здатністю людини:

- аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел;

- бачити проблеми, ставити запитання;

- висувати гіпотези й оцінювати альтернативи;

- робити свідомий вибір, приймати рішення й обґрунтовувати його [2, с.10].

Інтегрований курс «Я досліджую світ» – один із навчальних предметів, який має чи не найширший діапазон можливостей для розвитку критичного мислення у молодших школярів.

Розвиток критичного мислення учнів початкової школи під час вивчення курсу «Я досліджую світ» має реалізовуватись через:

- створення проблемних ситуацій у процесі навчання;

- виконання проблемних завдань;

- ознайомлення учнів з принципами, стратегіями та процедурами мислення;

- створення ситуації вибору;

- організацію діалогу, розв’язування проблемних завдань;

- використання завдання, що потребують міркування з подальшою рефлексією;

- надання учням можливості зробити помилку та використання завдань на моделювання ситуації виправлення помилок.

Враховуючи таблицю Б. Блума, яка має шість цілей, вчитель визначає перед учнями та собою, відповідно до конкретної навчальної дисципліни та уроку, обирає певні методи навчання, спрямовані на розвиток необхідних життєвих навичок, зокрема мислення. При аналізі педагогічної літератури, ми знайшли велике різноманіття методів розвитку мислення в учнів початкової школи. Розглянемо класифікацію методів в основі яких, розвиток мислення, в результаті їх реалізації.

До умінь мислити відноситься:

– уміння ставити запитання («Інтерв'ю», «Ромашка запитань», «Кубування», «Читання в парах/запитання в парах», «Товсті/тонкі запитання», «З-Х-Д», «Банк запитань», «б W», «Обмін проблемами»);

– уміння робити припущення («Кращий вибір», «Дерево передбачень», «Вірні та невірні висловлювання», «Кошик ідей», «Мозковий штурм», «Читання з зупинками», «Вилучи зайве», «Припущення на основі запропонованих слів», «Займи позицію», «Дерево рішень», «Лінія цінностей», «Обговорення проблеми в загальному колі», «Чи вірите ви, що...»);

– лаконічно висловлювати та аргументувати власну думку («Займи позицію», «Обговорення проблеми в загальному колі», «Мозковий штурм», «Дерево рішень», «Лінія цінностей»);

– уміння критично читати («Ромашка Блума», «Кубик Блума», «Товсті/тонкі питання», «Інтерв'ю», «б W», «Гронування», «Кластер», «Вірні та невірні висловлювання», «Читання з зупинками», «Вилучи зайве», «Метод опорних слів», «Фішбоун», «Читання в парах/запитання в пара»);

– уміння синтезувати інформацію («Кластер», «Сенкан», «Гронування», «Ментальна карта», «Лепбук», «Хмара слів»);

– уміння здійснювати рефлексію («Бортовий журнал», «Кубик Блума», «Ромашка Блума», «Тепер я...», «З-Х-Д», «Товсті/тонкі питання», «Вірні та невірні висловлювання», «Шість капелюхів», «Шкала думок»).

Отже, розвиток критичного мислення на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» сприяє розвитку особистісних якостей, таких як, вміння працювати у команді, толерантно спілкуватися, відкритість, щирість. Учень, спираючись на такі уміння шукає шляхи вирішення проблем, а головний результат – судження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нова українська школа / Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.

2. Пометун О.І., Сущенко І.М. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи: Методичний посібник / О.І. Пометун, І.М. Сущенко. – Київ, 2018. – 96с.

*Олійник І. О.,
старший викладач
кафедри педагогіки і психології
початкової освіти Кременчуцького
педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

*Дерев'янка А. М.,
здобувач освітньо-кваліфікаційного
рівня «бакалавр» Кременчуцького
педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

ТЕХНОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ЩАСЛИВОЇ ЛЮДИНИ ЗА Н.ЩУРКОВОЮ

Проблема виховання щасливої дитини знаходиться поза увагою науковців і вчителів-практиків. В державних документах у галузі освіти це питання також не розглядається, навіть Концепція НУШ на перший план ставить мету виховання компетентного випускника. Проте кожна людина в житті мріє бути щасливою.

У 2004 році вийшла книга Н. Щуркової, Є. Павлової «Виховання щастям, щастя виховання: Педагогічна технологія виховання щасливої людини в школі» (2 видання, перероблене і доповнене). Книга відкриває новий підхід до виховного процесу: висуває проблему щастя як педагогічну проблему, пропонує професійне вирішення питання формування у дітей здатності бути щасливим, описує методики з розвитку даної здібності.

Щастя - це духовна субстанція динамічного процесу проживання стану високої задоволеності життям, виражена у вигляді емоційної оцінки прожитого життєвого періоду. Місце проживання щастя - це душа людини; Щастя завжди суб'єктивне[2].

Автор визначає фактори щастя: щастя жити; щастя буття; щастя спілкування; щастя творення; щастя перетворення.

Критерії оцінки щастя, його міра - це ступінь задоволеності життям.

Здатність бути щасливим - не вроджена якість, воно не передається у спадок, а формується в процесі життєдіяльності людини. Автор стверджує, що щастя - це зовсім

не зовнішні обставини, а внутрішні відчуття і оцінки особистості. Людина може бути щасливою лише тут і зараз.

А.Макаренко писав: «Навчити людину бути щасливою не можна, але виховати її так, щоб вона була щасливою, можна»[1].

Саме проблемою виховання щасливої людини і займається наука феліксологія. Феліксологія виховання (від лат. «Felix» - «щасливий», «несе щастя», «принносить щастя») - це науково-педагогічне спрямування теоретичної думки педагога, що розробляє змістовну характеристику виховання, яке забезпечує здатність дитини бути щасливою у цьому житті на цій землі.

Феліксологічне виховання - це не формування щасливої людини (цього ніхто не може зробити, крім самої людини як суб'єкта власного життя), це педагогічне сприяння розвитку здатності дитини проживати щастя життя у всіх його проявах. Вираз «проживати щастя» - наріжний у феліксології. В його основі лежить вміння суб'єкта радіти життю у різних ситуаціях[2].

Умови виховання здатності бути щасливим: людина може бути щасливою, коли вона виступає суб'єктом власного життя; щастя напряму пов'язане з наявністю у людини сенсу життя. А. Ейнштейн говорив, що людина, яка вважає своє життя безглуздом, не тільки нещаслива, але взагалі навряд чи придатна для життя.

Людина – істота соціальна, вона може бути щасливою, вибудовувати власне щасливе життя на рівні досягнень людської цивілізації в заданих культурою конкретних умовах.

Н.Щуркова стверджує, щоб дитина могла бути щасливою, їй треба встигнути в дитинстві опанувати всім надбанням культури, інакше вона буде викинута з контексту загальнолюдської життя на землі[2].

Широкий світ надає безмежні можливості проживати щастя, але за однієї умови: людину слід навчити вмінню сприймати світ. І, сприймаючи, взаємодіючи з об'єктами світу, вона знаходить можливість виявити в кожній миті такої взаємодії ціннісний зміст.

Феліксологія визначає головними суб'єктами виховання щасливої дитини батьків і вчителя. Саме вчитель, який професійно займається процесом формування особистості повинен дбати про озброєння кожного вихованця умінням бути щасливим у цьому житті і здатністю вибудовувати власне щастя, не покладаючи ні на кого відповідальність за хід

свого життя. Педагоги повинні бути знавцями мистецтва науки про життя і фахівцями в мистецтві конструювання щастя[2].

Турбота про щастя дитини в процесі шкільного виховання є аспектом гуманістичної педагогіки, показником культури суспільства, складовою частиною мети гуманістичного виховання, тому що сприяє максимальному розвитку особистості школяра, реалізації його здібностей і творчого потенціалу, виховання суб'єкта і творця власного життя.

Ідея щастя є вихідною для педагогічного цілепокладання, вона повинна визначати зміст освіти і виховання, педагогічні методи, форми, умови організації всього дитячого життя.

Визнання Людини найвищою цінністю на землі в якості основного методологічного положення педагогіки передбачає визнання щастя основною категорією педагогіки, а формування здатності бути щасливим - частиною загальної виховної мети.

Професор Н. Щуркова визначає виховання як цілеспрямоване, організоване професіоналом-педагогом сходження дитини до культури сучасного суспільства, як розвиток здатності жити в ньому і свідомо будувати своє життя, гідне Людини[2].

Уже в самому визначенні виключене позиція вихователя, який «формує», «впливає». За ним не визнається права впливати, формувати і тим більше формувати учня. Людина стає особистістю, коли бере на себе обов'язки і відповідає за них, коли рефлексує, усвідомлює, оцінює, розуміє себе і інших; коли отримує можливість реалізувати свої природні сили і задатки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Макаренко А.С. Избранные педагогические произведения. Москва : 1956, С. 56.
2. Павлова Е.П., Щуркова Н.Е. Как воспитать счастливого ребенка (феликсология воспитания) Москва : Пед. о-во России, 2010

*Ярова Т. П.,
викладач ЦК образотворчого мистецтва
та методики викладання
Кременчуцького педагогічного коледжу
імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДО ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Формування пізнавального інтересу до образотворчої діяльності є однією з основних проблем підвищення якості мистецької освіти у сучасній початковій школі.

Інтерес до малювання є одним із значимих мотивів навчання, так як, по-перше, його важко повністю задовольнити, оскільки накопичення досвіду, оновлення знань, умінь, навичок спонукає до подальших пошуків в обраній галузі, а по-друге, інтерес породжує творче ставлення до діяльності. Тому проблема формування пізнавального інтересу як мотиву навчання образотворчої діяльності надзвичайно важлива і актуальна в сучасних умовах реформування освіти в початковій ланці сучасної шкільної освіти.

Про сутність інтересу, його психологічні основи в науці накопичений значний матеріал. Проблема інтересу отримала широке висвітлення в працях Д. Писарєва, К. Ушинського, С. Ананьєва. Раніше це питання досліджували Б. Ананьєв, Л. Благонідежина, Л. Божович, В. Крутецький, Н. Левітін, С. Рубинштейн, Г. Щукіна та ін.

В області образотворчої діяльності інтерес розглядали Сатарова Л. А., Полинская І. М.

Незважаючи на численні дослідження, слід зазначити, що складність і багатогранність проблеми не дозволяє досить глибоко і повно вивчити цей феномен.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав що: інтерес - один з найважливіших мотивів навчання образотворчому мистецтву молодших школярів.

Інтерес до образотворчої діяльності тісно пов'язаний з психологічними особливостями молодшого школяра, залежить від його емоційної, пізнавальної, вольової сфер. Інтерес пов'язаний з потребами, а основні потреби даного шкільного віку - потреби в пізнанні, дії, у вираженні своїх почуттів, вражень. Інтерес виникає при подоланні

труднощів, у процесі пошуку рішення будь-якої проблеми, наприклад пошук способу створення виразного образу в малюнку.

Розв'язання проблеми формування пізнавального інтересу до образотворчої діяльності полягає в удосконаленні методичної системи викладання.

В основу викладання образотворчого мистецтва має бути покладено цілеспрямований розвиток у школярів здатності до пізнання навколишньої дійсності і творчого її відображення у вигляді художніх образів. Необхідно так організувати уроки образотворчого мистецтва, щоб вони збуджували у дітей потребу у нових знаннях, створювали умови для збагачення пам'яті дитини, викликали яскраві враження і емоційні переживання у процесі творчої образотворчої діяльності. Образотворче мистецтво має викладатися як предмет, безпосередньо пов'язаний з життям дітей, з використанням різноманітних технік і різних художніх матеріалів. Необхідно врахувати, що інтерес до навчального матеріалу виникає тоді, коли дитина розуміє мету виконуваної нею творчої роботи і усвідомлює значимість цієї мети і того навчального матеріалу, який їй належить вивчити.

Для формування пізнавального інтересу у молодших школярів до образотворчої діяльності необхідно викликати інтерес до об'єкту, процесу зображення і його результату.

Інтерес дітей до теми зображення сприяє більш активному протіканню процесу сприйняття природи, активізації пам'яті і вражень, розвитку фантазії і творчого задуму.

Інтерес до процесу створення малюнка спонукає дитину до пошуку найкращого способу виконання малюнка. Для цього учень повинен вміти використовувати виразні властивості лінії, кольору, композиції, володіти способами роботи різними художніми матеріалами.

Слід врахувати і велике значення практичного використання виконаного малюнка. Інтерес викликає установка виконати малюнок для когось, наприклад, в подарунок мамі, вчителю, для виставки та ін. Таким чином, образотворча діяльність представляється дитині не забавою і розвагою, а серйозним заняттям, а її результат набуває певного сенсу і призначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Котляр В. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей: Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2006. 200с.

СЕКЦІЯ 3. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ

Бреславська Г. Б.,

кандидат педагогічних наук, ст.викладач

Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика

м. Миколаїв

ГУМАНІСТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Освіта завжди реформується відповідно до практичних потреб країни з орієнтацією на майбутнє і гуманістична спрямованість інноваційної освіти - історично обумовлене необхідністю перебудови системи професійної підготовки майбутніх спеціалістів. Національною доктриною розвитку освіти окреслено пріоритетні напрямки випереджаючого інноваційного розвитку системи освіти і науки як основи формування особистості і нації.

Серед першочергових завдань виникають питання оновлення змісту навчання та виховання учнів і студентів, реструктуризації освіти, трансформації гуманітарної освіти, впровадження інноваційних технологій. Державна політика спрямована на творчу самореалізацію кожного громадянина, виховання покоління гуманних людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом усього життя [4 с. 1].

У цьому контексті проблема гуманістична спрямованість освіти професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи переходить в сферу пріоритетних державних інтересів, сутність яких зафіксована в Конституції України, Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)», Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Законах України «Про освіту», і вимагає невідкладного вирішення [2].

Основи гуманістична спрямованість освіти були закладені в нормативних документах, які визначили напрями освітньої реформи 90-х років в Україні. Гуманістичний підхід до утворення розглядається в цих документах як можливість подолання основної недоліки старої школи – її знеособлення, зневаги суб'єктів навчального процесу, як кардинальна зміна напрямку діяльності школи взагалі [5, с. 63].

Отже, гуманістична спрямованість передбачає ставлення до людини як до суб'єкта, визнання її прав на унікальність. Концепція гуманної освіти вважає за краще суб'єкт-суб'єктний процес, де навчається є активним, ініціативним, готовим до колективної інтелектуальної діяльності, яка може бути досягнута, наприклад, за допомогою проблемно-діалогового викладання.

Проаналізувати теоретичні та практичні проблеми гуманістичної спрямованості професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи.

На наш погляд, випускник вищого навчального закладу повинен бути різнобічно розвиненою, освіченою особистістю, оскільки професійні, чисто професійні знання, не дозволять йому стати сучасним професіоналом, домогтися успіху в певному виді діяльності.

На гуманізацію професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи, на думку вчених, прямо або побічно впливають такі чинники: спрямованість освіти на розвиток особистості; переосмислення ролі сучасного викладача в умовах впровадження нових інформаційних технологій і комп'ютеризації освітнього простору; спрямованість навчально-виховного процесу на духовний розвиток особистості.

Найважливішими процесами, які сприяють гуманістичній спрямованості навчання і виховання, є розуміння студентами універсальних загальнолюдських цінностей; оволодіння різними сферами життєдіяльності людини, гуманізує її відносини з іншими людьми; накопичення досвіду переживання емоційно насичених ситуацій та гуманного поводження.

Гуманістична спрямованість освітнього процесу передбачає гуманізацію процесів викладання і виховання і здійснюється при наявності навчальних планів, планів виховної роботи, навчальних програм, що визначають зміст навчальної діяльності студента. Весь процес направляє на гуманітаризацію освіти і виховання; поглиблення індивідуалізації і диференціації навчання.

Аналізуючи сучасний стан розробки проблеми гуманістичної спрямованості системи освіти можна засвідчити, що значна кількість наукових праць присвячено гуманізації та гуманітаризації професійної підготовки, зокрема таким її аспектам, як гуманітаризація освіти і навчання. Аналіз літературних джерел з проблеми дослідження показав, що звернення української школи до ідеї гуманізації пов'язано з глобальними процесами, які відбуваються в світовому співтоваристві.

За цієї обставини соціокультурні трансформації, які простежуються в системі освіти, визначають нові тенденції розвитку вищих навчальних закладів, а саме професійну підготовку майбутніх учителів початкової школи, покликані формувати гуманне парадигму людського існування на нових знаннях і загальнопланетарна принципах мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С., Мальований Ю. Гуманізація і гуманітаризації освіти. Шлях освіти, 2001. № 2. С. 2-7.
2. Державна Національна програма «Освіта» (Україна - XXI століття). К.: Радуга, 1994. URL:
https://sites.google.com/site/smcprofil/materials/normative#_Toc278228538
3. Кисіль М. В. Гуманізація вищої освіти як сучасна тенденція. Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій: [матеріали конференції]. Суми, 2008. С. 49-51.
4. Олексенко В. М. Теоретичні та методичні основи реалізації інноваційних технологій у підготовці майбутніх фахівців інженерних спеціальностей: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 К., 2008. 39 с.
5. Сидоренко А. Проблеми гуманізації та гуманітаризації в освітній реформі в Україні. Вища освіта України, 2001. № 2. С. 63-67

Гужва О. І.

викладач-методист

Педагогічний фаховий коледж

*комунального закладу вищої освіти «Хортицька
національна навчально-реабілітаційна академія»*

Запорізької обласної ради

м.Запоріжжя

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Викликом часу є Нова українська школа, що передбачає формування активних, творчих особистостей, а це пов'язано з потребою в педагогах нового покоління, готових до реалізації інноваційних проєктів, здатних створити сприятливе середовище для розвитку особистості дитини, її здібностей. Ключовими напрямками у системі підготовки майбутніх учителів початкової школи є осмислення й освоєння ними нових сучасних освітніх технологій, стратегій навчання в умовах освітньої реформи.

Аналіз науково-педагогічної та методичної літератури свідчить, що останнім часом зріс зміст сучасних технологій освіти. Цій темі присвячені деякі наукові дослідження А. Піхоти, Л. Пироженко, О. Пометун, Г. Самохіна, М. Скрипник, Н. Суворова, Т. Симоненко, Н. Пентилюк, А. Ярошенко та інших, які вивчали теоретичні засади, пов'язані з визначенням сенсу інноваційних методів, їх класифікації та результативності використання [2, с. 23].

Мета статті – охарактеризувати інноваційні форми та методи організації освітнього процесу на заняттях філологічного циклу, які сприяють формування мовно-літературних компетентностей майбутніх учителів у контексті НУШ.

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства новітні технології навчання, підготовки висококваліфікованих спеціалістів – це загальнолюдська тенденція. Нова українська школа потребує вчителя початкових класів, який швидко реагує на зміни, що відбуваються у суспільстві, креативного, здатного брати участь в інноваційній діяльності, критично мислити, орієнтуватися в нестандартних ситуаціях, який

налаштований на неперервне особистісне та професійне вдосконалення і ставить перед собою завдання щодо самовдосконалення.

Кожному педагогові у своїй діяльності потрібно віддавати перевагу тим сучасним технологіям, які допомагають оживити урок, надати емоційне забарвлення, допомагають виховувати патріотизм, толерантність; зацікавлюють кожного учня поєднувати теорію з практикою, потрібною для життя в цілому [3, с.49].

Сучасний словесник розуміє, що вивчення літератури – процес поліфонічний, багатогранний і динамічний. Він не ізольований від загального процесу розвитку соціальних, ідеологічних, моральних, естетичних аспектів життя суспільства. Однією із основних освітніх галузей у початковій ланці Нової української школи є мовно-літературна, у межах якої вивчаються українська мова і література, мови національних меншин, формується іншомовна компетентність.

Розглядаючи можливості реалізації змістових ліній початкового курсу мовно-літературної освіти в 2 класі, К. Пономарьова зазначає: «Відповідно до типової освітньої програми, розробленої колективом під керівництвом О. Савченко, метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток емоційно-чуттєвого досвіду, мовленнєво-творчих здібностей» [5, с. 9].

У педагогічному фаховому коледжі КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» викладачі докладають максимум зусиль, щоб сформувати конкурентоспроможну особистість шляхом впровадження в освітній процес сучасних інноваційних технологій, використовуючи на своїх заняттях технологію критичного мислення, проблемного навчання, інтерактивного навчання, ігрові технології, інформаційно-комп'ютерні технології, технологію особистісно орієнтованого навчання, проєкту ін. На заняттях предметів «Дитяча література з ОКТМ», «Методика навчання української мови та літератури у початковій школі», «Методика навчання російської мови та літератури у початковій школі» здобувачі освіти не лише ознайомлюються з інноваційними теоретичними аспектами викладання, але й мають змогу самостійно розробляти й апробувати на практичних заняттях різні сучасні освітні технології,

модельовати освітнє середовище Нової української школи. Щоб виконати одне з головних навчальних завдань – спонукати студента замислитися над твором – викладач шукає інноваційні елементи проведення занять. Навіть лекція (міні-лекція, проблемна лекція, лекція-презентація) може зацікавити і захопити студентів, якщо викладач не обмежується загальним твердженням про важливе значення творчості й особи літератора, а пропонує їм дослідити окремі моменти. Одна із технологій, яка подобається студентам, - це «перевернуте навчання». Здобувачі освіти удома самостійно опрацьовують теоретичний матеріал, переглядають відео, знайомляться з творчістю письменників, шукають цікаву інформацію (викладач заздалегідь готує завдання і розміщує у класрумі), а на занятті (якщо дистанційне навчання - в Zoom чи Meet) практично обговорюють опрацьований матеріал.

На етапі засвоєння художнього тексту ефективність навчання підвищують більш активні типи занять: семінари, круглі столи, диспути, конференції тощо. Досвід роботи переконує, що найбільшою популярністю у здобувачів освіти користується семінар-диспут, на якому мають місце дискусія і полеміка. Студенти вільно висловлюють своє розуміння, але не обов'язково однотайні у висновках. творчі групи готуються за планом і розкривають особливості неповторної творчої манери письменників 19 сторіччя.

Серед ефективних методів навчання, котрі, на нашу думку, доцільно використовувати при викладанні: «мозковий штурм», робота в парах, групах, створення міні-проектів, обговорення проблеми у формі дебатів, дискусія, «дерево рішень», парламентські слухання, моделювання конкретних ситуацій тощо. Так, життя і творчість І. Франка, О. Олеся, Г. Тютюнника, В. Сухомлинського, Л. Костенко, Д. Павличка, М. Йогансена подаємо у формі інтерв'ю з письменником; лірику В. Симоненка, А. Малишка, В. Сосюри – у формі заняття-конкурсу; повісті М. Вінграновського «Сіроманець», «Первінка», оповідання Є. Гуцала «Пролетіли коні» - на занятті-диспуті; сучасних дитячих письменників вивчаємо на занятті - віртуальній зустрічі з письменником.

Дуже цікавою є інфографіка – прийом, який безперечно зацікавлює здобувачів освіти, це не тільки спосіб подання інформації, а й техніку інфографіки використовуємо для створення маршрутних карт на сервісі Piktochart під час виконання певних завдань (Наприклад, М. Вінграновський. Хто Він?).

Одна із цікавих технологій є ейдетика. Упровадження ейдетичних методів сприяє підвищенню ролі розвивального аспекту навчання, дозволяє студентам психологічно легко здобувати нові знання, отримувати задоволення від реалізації своїх здібностей. Здобувачі освіти за допомогою піктографічного письма передають зміст творів, розкривають проблемні образи (за творами Д. Дефо «Робінзон Крузо», Р. Кіплінга «Мауглі» та ін.).

Варто згадати про технологію веб-квест, яка набуває все більшої популярності серед здобувачів освіти. Це надзвичайно ефективний інноваційний прийом, адже в ньому поєднуються елементи ігрової, проєктної технологій, технології творчого мислення. У М. Вовчка є повість Маруся», використовуючи квест, досліджували таємницю козацької честі. У рамках тижня словесників проведено веб-квест «Україна - це я, Україна - це ти, Україна –це ми!». Технологія сприяла підвищенню інтересу студентів до здобуття нових знань та їх практичного застосування, пошуку власних підходів до розв'язання нестандартних завдань, розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, формуванню інформаційної компетентності.

Сучасне заняття не можливо уявити без застосування мультимедійних технологій, адже вони дають викладачу можливість відтворити за короткий час значний за обсягом матеріал, подати його в незвичайному аспекті, викликати у студентів нові образи, деталізувати інформацію, поглибити здобуті знання. Серед зазначених технологій використовую такі їх види: електронний підручник, медіа-твори, віртуальні екскурсії, буктрейлери (для заохочення до читання чи ознайомлення з програмним твором), тестові завдання. Іноді доцільно застосовувати створення здобувачами освіти міні-проєктів з певної теми. Вважаю, що використовувати одну технологію не доцільно, тому дотримуюся принципу інтеграції. Педагогічні технології потрібно об'єднати так, щоб вони доповнювали одна одну і працювали як одне ціле в освітньому процесі.

Безпосередньо у навчанні майбутніх педагогів використовую ті методи і підходи, які й вони зможуть практикувати у школі. На педагогічній практиці пробних уроків здобувачі освіти вчаться проводити заняття-візуалізації, літературні п'ятихвилинки, підготовку рекомендаційних списків для читання, рекламу художнього творів для позакласного читання, підготовку індивідуальних та групових проєктів, прочитання книг і зйомки буктрейлерів, літературні квести, зйомки відео відгуків на прочитані книги сучасних авторів.

Узагальнюючи, можна сказати, що впровадження інноваційних освітніх технологій значно покращує якість освітнього процесу, підвищує мотивацію здобувачів освіти до вивчення філологічних дисциплін, сприяє формуванню мовно-літературних компетентностей, необхідних для сучасного учителя Нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нова українська школа : порадник для вчителя / під заг. ред. Н. МБібік. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. С. 206.
2. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології / Науково-методичний посібник / К. : Вид-во А.С.К., 2004. С. 23.
3. Селевко Г.К. Сучасні освітні технології / М.: 1998. С. 49.

*Казакова Н. В.,
доцент кафедри педагогіки
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
м. Хмельницький*

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ВИПУСКОВОЇ КАФЕДРИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ У НУШ

Головною метою освітньо-професійної програми за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 013 Початкова освіта у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії визначено: підготувати високопрофесійного фахівця, який здатний самостійно обирати та впроваджувати в освітній процес початкової школи передові педагогічні ідеї, інноваційні технології й методики особистісно зорієнтованого, компетентнісного та інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів; розв'язувати нестандартні завдання дослідницького характеру та вирішувати практичні проблеми у процесі педагогічної діяльності у початковій школі; сформувати професійні компетентності щодо реалізації змісту Концепції Нової української школи (НУШ), навчання учнів початкових класів освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти, на рівні, що відповідає професійній кваліфікації, здійснювати професійні функції в умовах інклюзивного та інтегрованого навчання [1, с.13].

Нами виокремлено такі напрями діяльності випускової кафедри щодо підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи у НУШ:

1. Удосконалення змісту, форм і методів роботи із здобувачами вищої освіти в процесі вивчення навчальних дисциплін:

- викладачі знайомлять студентів з сутністю педагогіки партнерства та її принципами, особливостями розвитку дітей 6-7 річного віку під час навчання, особливостями організації освітнього процесу та освітнього середовища, компетентнісним підходом та ключовими компетентностями, модельними навчальними програмами, особливостями оцінювання навчальних досягнень учнів у НУШ, методикою проведення ранкових зустрічей, специфікою розвитку відповідальності та встановлення правил у НУШ, особливостями співпраці з батьками у НУШ тощо [2];

- на навчальних заняттях уточнюються зміст Державного стандарту початкової освіти; мета, завдання і результати навчання з кожної освітньої галузі; розкриваються сучасні методи і форми навчання в НУШ, вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів 1-2 та ін.; визначаються основні позиції модернізації сучасної початкової школи;

- здобувачам вищої освіти пропонується виконати завдання самостійної роботи (до прикладу, написати есе «Якою я бачу Нову українську школу», «Сучасні діти – які вони?», «Який учитель є щасливим (ідеальним, добрим, відповідальним)? та ін.; розробити дослідницькі проєкти з актуальних проблем початкової освіти;

- викладачі використовують групові форми роботи, інтерактивні методи навчання, під час яких студенти вправляються у проведенні ранкових зустрічей, використанні методик розвитку критичного мислення, організації активних видів діяльності молодших школярів тощо.

2. Залучення здобувачів вищої освіти до позааудиторної роботи:

- організація та проведення тренінгових занять, виховних годин, майстерок, спрямованих на оволодіння студентами формами, методами, прийомами навчання у НУШ (година спілкування «У пошуках щастя?», педагогічний тренінг «Я крокую до майстерності», майстерки від учителів НУШ); інтелектуальні конкурси, ігри («Педагогічний калейдоскоп»);

- робота гуртка «Педагогічна креативність», клубу дослідників творчої спадщини В.О.Сухомлинського.

3. *Організація та проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів* на кафедрі педагогіки, у ході яких обговорюються актуальні питання з проблем сучасної початкової освіти та підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в НУШ (до прикладу, Всеукраїнський круглий стіл з міжнародною участю «Педагогіка серця у вимірах ХХІ століття» (19-21 листопада 2019 р.), міжвузівські науково-практичні конференції «Професіоналізм педагога в умовах сучасного освітнього простору» (24 лютого 2020 р.), «Проблеми початкової освіти: науковий пошук студентів» (23 березня 2020 р.).

4. *Підготовка та захист наукових робіт* на усіх рівнях вищої освіти (фахова передвища, бакалавр, магістр), предметом дослідження яких є актуальні питання впровадження Концепції Нової української школи та професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи в НУШ в курсових і дипломних роботах та проведення I етапу Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук.

5. *Організація та проведення різних видів педагогічної практики* (ознайомлювальна, перші дні дитини в школі, переддипломна) та *науково-практичних конференцій за їх результатами* (до прикладу, «Перший тиждень шкільної науки: вчимося дружити, співпрацювати», «Організація освітнього простору в НУШ» та ін.).

6. *Розвиток волонтерської діяльності*. Викладачі кафедри педагогіки разом зі студентами активно співпрацюють із різними організаціями, установами (Хмельницька обласна дитяча лікарня, Хмельницький інклюзивно-ресурсний центр, реабілітаційний центр «Родинний затишок», Хмельницький міський центр для сім'ї, дітей та молоді, Хмельницький будинок дитини «Берізка», Хмельницькі спеціалізовані школи № 32, 33).

7. *Проходження навчання на онлайн-курсах* («Створення освітнього середовища під час карантинних заходів» за напрямками «ІКТ», «Хаос в освіті: теорія та практика», «Техніки релаксації для педагогів: як швидко розслабитись та відновитись», «Ігрові педагогічні прийоми: як пробудити в учнів інтерес до навчання?», «Колошкільне дитинство зі Світлоною Ройз» та ін.).

8. *Участь викладачів і студентів у проєктах всеукраїнського і міжнародного рівнів* (до прикладу, «Шкільний вчитель нового покоління», Британська рада, МОН України; «Лідерські курси», США, Фонд сприяння демократії Посольства США, Хмельницька обласна ГО Подільський центр «Гендерна рада»; «Мережа Соціально-

спортивних шкіл в Україні від Фонду Реал Мадрид та ГО «Епіцентр дітям»; Еразмус+ КА2 «Молодіжні ради – радники та активісти. Молодіжне самоврядування», «Система гуманної педагогіки в системі освіти» та ін.).

9. *Написання та видання друком колективних монографій та збірників наукових праць* викладачів і здобувачів вищої освіти з питань початкової освіти, професійної підготовки фахівців умовах впровадження Концепції Нової української школи (до прикладу, монографії «Гуманно особистісна педагогіка в дії» (2018), «Нова українська школа – діалог з Василем Сухомлинським» (2019); збірники наукових праць «Розвиток особистості дитини та учителя в сучасному освітньому просторі: досвід, проблеми та перспективи» (2019), «Професіоналізм педагога в умовах сучасного освітнього простору» (2020)).

Однак результати дослідження не вичерпують усіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективними для подальших наукових пошуків розглядаємо вивчення та розкриття організаційно-методичних засад професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до впровадження Концепції Нової української школи в умовах пандемії COVID.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Освітньо-професійна програма 013.00.01 Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, кваліфікація: Бакалавр початкової освіти. Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти. Асистент вчителя початкової школи з інклюзивним та інтегрованим навчанням. Хмельницький: ХГПА. 2020. 57 с.

2. Дудчак Г.І. Педагогіка: навчальна програма за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 013 Початкова освіта. Хмельницький: ХГПА, 2020. 24 с.

*Ланіна А. О.,
викладач філологічних дисциплін,
Педагогічний фаховий коледж
КЗВО «Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія» ЗОР,
м. Запоріжжя*

ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «ДОСЛІДЖУЄМО МОВНІ ЯВИЩА»

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя. [3]

Важливою умовою мовленнєвого розвитку молодших школярів є робота над збагаченням й увиразненням їхнього словника, формування вмінь правильно, точно й образно використовувати лексику рідної мови під час продукування власних висловлювань, а також орфографічно правильно їх записувати. З цією метою проводжу зі студентами на заняттях з мови, методики навчання української мови лексико-орфографічні хвилинки. Мета їх полягає у засвоєнні значеннєво-орфографічного апарату таких слів. Для цього студенти вивчають слово як лінгвістичну одиницю: його значення, етимологію, належність до частин мови, добирають синонімічний ряд, відшукують це слово у фразеологізмах, прислів'ях, приказках, казках, віршах, оповіданнях. Дібраний студентами матеріал може бути використаний під час підготовки ними пробних уроків та проходження переддипломної практики. Наприклад, результат такої роботи.

Значення. *Бджола* - медоносна комаха, що збирає квітковий нектар і переробляє його на мед. [2, с.101]

Етимологія: від старосл. *бъчела, бьчела*, від основи *бък* - гудіти; слово має непрозору етимологію і являє собою рідкісний приклад одзвінчення приголосного. [1, с.158]

Синоніми: у перен. значенні – *працьовитий, роботящий, працелюбний, діяльний.*

Фразеологізми

• *Липнути, як бджоли до меду* – виявляти свою приязнь до когось або сильний інтерес до кого-, чого-небудь; намагатися бути біля об'єкта своєї уваги.

• *Як бджоли у вулику* – одночасно дуже голосно розмовляти, створюючи загальний гомін.

• *Як бджіл повесні* – багато.

• *Як (Божа) бджола* – дуже напружено, посилено.

• *У голові літають бджоли* = *у голові джмелі гудуть* – бути в стані запаморочення. [4]

Частина мови – хто? – іменник.

Прислів'я та приказки

• *У нас, у бджіл, такий девіз: не працюєш — в мед не лізь.*

• *Бджола маленька, та мед солоденький.*

• *Бджоли раді цвіту, люди раді літу.*

• *В кого бджоли, в того й мед.*

• *Працювати, як бджола.*

Жуки дзижчать в садочку літом. По стежці жаба – плиг та плиг! Жоржини квітнуть жовтим цвітом, Кружляють бджоли біля них. <i>(Н. Забіла)</i>	Дві розвідниці-бджоли В вулик звістку принесли: При дорозі до села, Рясно липа зацвіла. <i>(А. Качан)</i>
На квіточці бджілка сиділа в саду.	Женя з бджільми не дружив. Завжди Женя бджіл дражнив.

<p>Напевно, та квітка була у меду.</p> <p>Напевно, та квітка солодка була,</p> <p>І меду на ній назбирала бджола.</p> <p>Занесла у вулик, а пасічник-дід</p> <p>Нам з вулика меду приніс на обід.</p> <p><i>(М. Познанська)</i></p>	<p>Женю бджоли не жаліли — та дражнила нажалили! — Знай! <i>(Грицько Бойко)</i></p>
---	---

До розділу «Методика опрацювання елементів синтаксису» з метою формування поняття про речення, головні і другорядні члени речення студенти виконують завдання.

1. Прочитайте речення.

Розкинулося наше Запоріжжя над Дніпром.

Дніпро до моря плавно лине.

Ми гордимися нашим славним містом.

- Доповніть евристичну бесіду для учнів з метою формування поняття про основу речення – підмет і присудок.

Про кого або про що в них говориться? Підкреслимо ці головні слова однією лінією _____ . На які питання вони відповідають? Отже, ...

2. Поєднайте стрілками речення з відповідними схемами.

_____ ... _____	Ведмідь готує барліг.
... ... _____ _____ .	Потяглися на південь лелеки.
_____ ... ... _____ .	На болоті досягає журавлина.
_____ _____	Розчервонілися соковиті плоди барбарису.

- Як називаються такі речення?
- Для учнів якого класу доречним є таке завдання?
- Укажіть вид синтаксичної вправи.

3. Прочитайте речення .

З-за обрію викотилося сонце. Туман почав швидко танути.	З-за обрію викотилося сонце, тому туман почав швидко танути.
Пройшов теплий дощ. Весь степ зазеленів.	Пройшов теплий дощ, і весь степ зазеленів.

- Позначте головні слова в кожному з поданих речень.
- Прочитайте речення, які містять один підмет і присудок. Як називаються такі речення?
- Чим відрізняються речення справа від речень зліва? Як називаються такі речення?
- Зробіть висновок: у якому класі, під час вивчення якої теми, на якому етапі уроку використаєте цю вправу?

Переконана, що тільки практична методична підготовка студентів разом із теоретичною сформує у них відчуття упевненості у своїх знаннях і вміннях. А тому наші випускники будуть конкурентноспроможними у такому нелегкому, постійно оновлюваному освітньому просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Етимологічний словник української мови в семи томах / уклад. О. О. Мельничук, І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. Київ : Наукова думка, 1982. Т. 1. 634 с.
2. Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах / уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. Київ : Аконт, 2000. Т. 1. 910 с.
3. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3- 4 клас. Затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1273.
4. Фразеологічний словник української мови. URL: <http://slovopedia.org.ua/49/53393/356048.html> (дата звернення 25.11.2020)

Микитенко І. Д.,

викладач англійської мови,

Коростишівський педагогічний фаховий

коледж імені І. Я. Франка

Житомирської обласної ради

м. Коростишів

Сенчило Т. С.,

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»,

Коростишівський педагогічний фаховий

коледж імені І. Я. Франка

Житомирської обласної ради

м. Коростишів

ІННОВАЦІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ (АНГЛІЙСЬКОЇ) МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Нові вимоги часу висунули нові вимоги до системи освіти. Нова українська школа (НУШ) – це ключова реформа Міністерства освіти і науки України (МОН). Її головною метою є створення школи, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не лише знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті. У центрі нашої уваги перебувають п'ять ключових моменти: 1) компетентнісне навчання (competency based language teaching: knowledge + skills + attitude); 2) орієнтація на результат, діяльнісний підхід – active learning (навчаємо через гру); 3) завданням є максимізувати час говоріння учнів (to maximize students' talking time); 4) новий принцип оцінювання (формувальне оцінювання – formative assessment), тому що у кожній дитини індивідуальна траєкторія успіху у навчанні (an individual study trajectory) та 5) дитиноцентризм (a pupil's centred approach).

Оскільки ми навчаємо дітей, вони незмінно залишаються у центрі нашої уваги. Головним наразі є навчити їх продуктивно вчитися, тому що коли дитина займається тим, що їй подобається, вона знаходить для цього сили та енергію. І школа покликана стати тим середовищем, в якому можна все це втілити в життя [6, с. 3].

Оскільки в школах зараз навчається покоління Z, для їх навчання у НУШ використовуються суттєво інші методи, тому що в цих дітей дещо по-іншому функціонують увага та пам'ять, а мислення вже стає «кліповим» — через вплив новітніх технологій. Цих дітей ми маємо підготувати до взаємодії та успішності в сучасному світі, ось чому навчання іноземної мови — це поступове опанування навичок комунікації, взаємодії з іншими, лідерства, творчості, медіаграмотності та критичного мислення [2].

Важливо пам'ятати, що початковий етап навчання іноземної мови у сучасних школах надзвичайно важливий через те, що головною метою цього етапу є формування в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів [5, с.2].

Для реалізації головної мети початкового етапу навчання іноземної мови відповідно до концепцій нової української школи, потрібно застосовувати інтерактивні методи та технології навчання іноземної мови з парною, груповою формами роботи та комунікативними завданнями.

Для того щоб швидше досягти цілей навчання іноземної мови, потрібно спиратись на наступні характеристики технологій навчання: 1) результативність; 2) економічність; 3) ергономічність.

Враховуючи ці характеристики, виділяють наступні технології навчання іноземної мови: центроване на особистості учня навчання; навчання у співпраці; проектні технології (метод проєктів); ігрові технології; мовленнєві розминки на уроках; застосування мовного портфеля учня; технологія проблемного навчання та інформаційні технології.

Учитель в інтерактивному навчанні виступає як організатор процесу навчання, консультант, фасилітатор, який ніколи не «закриває» навчальний процес на собі. [4, с. 5].

Під час навчання першокласників англійської мови слід враховувати відсутність у дітей попереднього навчального досвіду. Але можна спиратись на досвід, здобутий ними у дошкільний період [3]. Це навички описування малюнків, розмальовування, ліплення, вирізання, клеснення, співання, танцювання, декламування віршів, виконання фізичних рухів, розігрування коротких сценек тощо.

При навчанні читання молодших школярів окрім традиційного фонетичного аналітико-синтетичного методу (В. М. Плахотник), за правилами

читання, за ключовими словами (А. П. Старков), методу цілих слів (Глен Доман) [1, с. 69] , взаємопов'язаного навчання читання і письма (Р. Ю. Мартинова), використовуються нетрадиційне навчання читання (Г. Е. Мальковський) [8], кольорове читання (М. В. Денисенко) [3] та ін.

Граматики молодших школярів навчають імпліцитно (непрямо) і процес оволодіння нею носить комунікативний характер.

Проводиться багато роботи з вокабуляром та застосовується багато мовних ігор.

В умовах інформаційного суспільства комп'ютерні технології активно входять до найближчого інтелектуального оточення дитини ще до навчання в школі [1, с. 4]. Комп'ютер виступає ефективним засобом оптимізації умов розумової праці учнів початкових класів при оволодінні ними іноземною (англійською) мовою. За допомогою комп'ютера можна вирішувати цілий ряд дидактичних задач: формувати навички й уміння читання, використовуючи матеріали глобальної мережі; удосконалювати уміння письмової мови школярів; поповнювати словниковий запас учнів; формувати в школярів стійку мотивацію до вивчення мови [4].

При організації навчальної діяльності молодших школярів на уроках

іноземної (англійської) мови використовуються smart board, навчальні презентації, STEM-проекти, кіностудія Windows Live, Smart Table, створюються ментальні карти на основі використання програмного забезпечення FreeMind та застосовуються різні комп'ютерні програми для формування в учнів цієї вікової групи ключових компетенцій.

Щодо керування процесом оволодіння молодшими школярами іноземною (англійською) мовою, визначення його стратегії і тактики, тут головна роль належить вчителю [7], який має не тільки володіти цією мовою, але й вміти ефективно організувати навчальну діяльність дітей з оволодіння іншомовною діяльністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти»/Олена Антонова – Київ: Генеза, 2019 – 96 с. – С. 4, 69.

2. «Батьки, англійська та НУШ: як допомогти молодшим школярам вивчити мову?» Олена Корольова - агентка змін Британської Ради в Україні та сертифікована тренерка вчителів НУШ. [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <https://osvitoria.media/experience/batky-anglijska-ta-nush-yak-dopomogty-molodshym-shkolyaram-vyvchyty-movu/>]

3. Денисенко М. В. Використання «кольорового» читання англійською мовою в початкових класах школи / М.В. Денисенко // Іноземні мови. – 2001. – № 3. – С. 36-37.

4. Застосування інтерактивних технологій у навчанні молодших школярів. Методичний посібник. За ред. доктора педагогічних наук, професора О. І. Пометун. Тернопіль. Навчальна книга - Богдан, - 2011. – С. 5. [Електронний ресурс].- Режимдоступу: www.bohdan-books.com/books/lib_file_201372450

5. «Іноземні мови навчальна програма для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів 1-4 класи» МОН. [Електронний ресурс].- Режимдоступу: [<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/inozemna-mova-poyasnyvalna-znz-sznz-1-4-klas-belyaeva-xarchenko-finalnazv.pdf>]

6. Кірик М. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-мет. посіб./М. Кірик, Л. Данилова. – Львів: Світ, 2019. – 136 с. – С. 3, 69.

7. «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА» МОН <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

8. Мальковський Г.Е. Нетрадиционная методика обучения чтению английского слова / Г.Е. Мальковський // Іноземні мови. – 2001. – №1. – С.

*Москалик Г. Ф.,
д. філос. н., професор
Кременчуцький національний
університет імені М.В. Остроградського,
м. Кременчук
Тимошенко А.
здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня
«магістр»,
Кременчуцький національний
університет імені М.В. Остроградського
м. Кременчук*

АКТУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Проблема *актуалізації пізнавальної діяльності* в процесі навчання в педагогічній теорії й практиці не нова. Одним із перших звернув увагу на необхідність «вчити дітей мислити» *всесвітньовідомий вчений-педагог XVII ст. Ян Коменський*. Ідею активізації навчання за допомогою наочності, шляхом активного спостереження, узагальнення та самостійного підбиття підсумків висловлювали *всесвітньовідомі педагоги Йоганн Генріх Песталоцці та Адольф Дистервег [9]*. Видатний український педагог *В. Сухомлинський (1918–1970)* закликав до спеціальних заходів та прийомів, що підтримують бажання молоді стати піонерами. На жаль, в даний час не існує єдиної класифікації методів підвищення пізнавальної активності учнів, що охоплює широкий та різноманітний спектр традиційних та інноваційних методів та форм навчання [3; 4–11; 12].

Питання *актуалізації пізнавальної діяльності студентів* почали активно досліджуватися з 90-х років минулого століття. Вивченню різних аспектів процесу *актуалізації пізнавальної діяльності студентів* присвячено праці багатьох відомих педагогів і психологів (А. Алексюк, С. Архангельський, М. Ашибор, А. Вербицький, В. Вергасов, С. Зінов'єв, М. Кларін, В. Козаков, В. Ляудіс, Р. Нізамов, В. Семиченко, С. Смирнов, Д. Чернилевський та ін.).

Навчально-пізнавальна діяльність студента передбачає набуття шляхів та досвіду від професійного прийняття рішень з практичних проблем, набуття професійного

мислення та творчості, тобто вона професійно спрямована, або іншими словами - освітня та професійна діяльність [8].

У навчально-пізнавальному процесі студент є суб'єктом педагогічної діяльності, продукт якої в свою чергу формується індивідуальним досвідом учня.

Результатом педагогічної діяльності, як виконання її головної мети, є розвиток вихованця: його особистісне, інтелектуальне вдосконалення, становлення як особистості, як суб'єкта навчальної діяльності [9].

При організації впливу вчителя на предмет враховується той факт, що студент ніколи не розвивається в прямій залежності від педагогічного впливу на нього і відповідно до їх законів, що містяться в його психіці - особливості сприйняття, розуміння, запам'ятовування, волі, характеру, формування загальних та специфічних здібностей [2].

Основною метою актуалізації є формування діяльності студентів, підвищення якості навчального процесу, який спрямований на управління емоційним досвідом, забезпечення адаптації особистості до соціального середовища [1].

Завдання викладача – правильно сконструювати зміст ігрових занять та розробити методичні рекомендації з їх підготовки, організації, впровадження та проведення на прикладі вивчення певних тем навчальної дисципліни. Вплив ігрових форм навчання на підвищення рівня професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації буде ефективнішим за таких умов: професійно зорієнтований зміст ігрових форм навчання; диференційоване використання ігрових занять з урахуванням рівня підготовленості студентів; розвиток мотивації навчальної діяльності студентів; забезпечення розвитку ініціативності, самостійності та творчості студентів; налагодження партнерської взаємодії та співробітництва учасників ігрових занять на основі суб'єкт-суб'єктних відносин [8].

Важливе місце в навчальному процесі слід відводити самостійній роботі як методу навчання та самовиховання. Вона сприяє формуванню позитивного ставлення до праці, працездатності, захопленості роботою, реалістичності в оцінці власних можливостей, самоорганізації, відповідальності за рішення, що приймаються, орієнтації на спільну діяльність, прагнення домагатися результату [3].

Велике значення під час самостійної роботи студента мають його спрямованість, психологічна готовність, а також певний рівень бази знань, на який будуть нашаровуватися нові знання [4, с. 199].

Застосування проблемного методу навчання дозволяє здійснювати творчий розвиток пізнавальної активності особистості студента [11].

З цього випливає, що лише всебічний, систематичний розгляд усіх аспектів навчального процесу в університетах з різним рівнем акредитації правильно визначає напрямки вирішення головного завдання теорії та практики - підвищення ефективності навчання та навчання, що реалізується за рахунок актуалізації навчальних закладів, і звичайно, особливе значення має педагогічна майстерність учителя, яка базується на високому професіоналізмі та особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горіховський О.Є. Формування пізнавальної активності курсантів вищих навчальних закладів ../ [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/907/Horokhivskyi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Дяченко Оксана. Креативна освіта як передумова підготовки майбутнього економіста/ [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>
3. Електронний ресурс / Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/ pedagog/14141/>
4. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: [навч. посіб.] / Галина Олександрівна Ковальчук. – [2-ге вид., доп]. – К. : КНЕУ, 2005. – 298 с.
5. Лузан П.Г. Теоретичні і методичні формування навчально-пізнавальної активності студентів у вищих аграрних закладах освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / П.Г. Лузан. — К., 2004. — 42 с.
6. Москалик Г. Особливості професійної орієнтації та самовизначення особистості в системі ринкових трансформацій /Г.Ф.Москалик // Вища освіта України. – 2008. - №3. – С.101-105.
7. Москалик Г. Ф. Формування нових правил та норм функціонування освіти: філософські погляди //ПостМетодика. / Актуальні питання сучасної педагогіки. – 2017. - № 2-3 (127-128).- С. 59.

8. Полещук І.Ф. Підвищення рівня професійної підготовки студентів економічних спеціальностей засобами ігрових форм навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І.Ф. Полещук. — К., 2005. — 24 с.
9. Основи педагогічної діяльності. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/1117.pdf>.
10. Станіченко О. Ф. Формування громадянської позиції майбутніх учителів на уроках правознавства в педагогічному коледжі за допомогою інтерактивних методів навчання. Імідж сучасного педагога. 2018. № 5 (182). С. 63–68.
11. Танько Є.В. Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів як основа підготовки майбутніх фахівців / [Електронний ресурс] // Режим доступу: [irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > irbis_nbuv > cgiirbis_64](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64)
12. Щепіна Н.В. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів ВНЗ як наукова проблема / [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>

Москалик Г. Ф.,

д.філос.н, професор

Кременчуцький національний

університет імені М.В. Остроградського,

м. Кременчук

Уманець М. О.,

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»,

Кременчуцький національний

університет імені М.В. Остроградського,

м. Кременчук

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В РАМКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Вже з кінця дев'яностих років українська влада в офіційному порядку зумовила, що інтеграція в Євросоюзі є стратегічною метою держави, що відповідає загалом

очікуванням суттєвої частини українського суспільства, робить надійні підстави для заслуги демократичної за змістом згоди в середовищі правлячого класу України. Потрібно погодитися з тим, що допомога Україні з моменту її формування як незалежної країни з боку ЄС і його держави є дуже принциповим, стабілізуючим фактором розвитку нашої країни. Без цієї підтримки, як у вигляді прямих вкладень, позик, дотацій, так і у формі сприяння допуску українських продуктів на внутрішні ринки ЄС, український соціо-політичний розвиток був би істотно скромніше. Природно, зберігають певне значення і далі розвиваються програми двох і тристоронньої взаємодії між Україною та країнами-учасниками Євросоюзу [1]. Гарні традиції цієї взаємодії в гуманітарній сфері на рівні відомств та академій наук між Україною, Німеччиною, меншою мірою Великобританією та іншими членами ЄС. На жаль, ці програми досить бюрократизовані, не досить гнучкі, обмежені за економічними ресурсами. Найгірший їх недолік той, що доступ до участі в них для співробітників українських інститутів дуже складний. У числі дослідницьких робіт і публікацій по порушеному питанні необхідно підкреслити наукові праці з порівняльної педагогіки О. Сухомлинської, А. Зязюн, Н. Ничкало.

Українська система освіти, в тому числі професійно-технічна освіта, націлена на інтеграцію в європейське освітнє місце і, як наслідок цього, потреба розробляти належні тактики з урахуванням особливостей своєї системи освіти і формування близьких до реальності шляхів її зближення з європейською [2].

У цих державах існує початкова професійна освіта, орієнтована на освоєння базисних кваліфікацій, що дозволяє студентам вийти на ринок роботи. Подальша підсистема професійної освіти і навчання охоплює безперервну професійну освіту, куди входять всі сегменти або сектори після обов'язкової освіти, в тому числі збільшення кваліфікації співробітників, освіта і навчання дорослого жителів, навчання непрацюючих людей, незважаючи на їх приналежність до різних міністерств. Їх з'єднує воедино загальна вбудована система кваліфікацій, яка на цей день більше націлена на компетенції, але не на освоєння певних програм навчання. Конкретно це дозволяє забезпечити пружність освітніх траєкторій і можливість горизонтальної мобільності, а конкретно зміни лінії руху при забезпеченні заліку всіх до цього набутих повноважень, потрібних для нової спеціальності, незалежно від того, де і як вони були отримані. Конкретно тому в західній практиці існує термін професійна освіта і навчання, але не майстерно-технічна освіта, як в Україні. Цей підхід дав можливість державам Євросоюзу

впритул підійти до питання порівнянності, прозорості та взаємного визнання кваліфікація. В критеріях зростаючої трудової мобільності, прискорення темпів розвитку всіх економічних галузей і ринку праці, що призводить до жвавого старіння одних професій і спеціальностей і появи нових, обопільне визнання кваліфікацій, засноване на їх прозорості, дозволить більше відмінно вирішувати як чисто фінансові питання, так і соціальні. Воно сприятиме подоланню суспільного відчуження, розширюючи можливості отримання роботи за рамками внутрішнього ринку, у разі поява там обмежень виходячи з переконань наявності робочих місць за якою спеціальністю або професії [3].

Найважливішими напрямками розвитку професійної освіти в Україні є інтелектуалізація професійної освіти, поширення в навчально-промисловий процес науково-технічних заслуг і нових технологій; особистісно спрямований підхід в проф навчанні та вихованні; розвиток ринку освітніх послуг з проф підготовки, перепідготовки та збільшення кваліфікації людей в узгодженні з вимогами ринку праці; та матеріального забезпечення професійної освіти; міжнародна взаємодія [4].

Глобальні труднощі мають комплексний характер. Вони взаємопов'язані між собою і взаємообумовлюють одна іншу. Цей тип зв'язків між ними говорить про те, що фактично не можна розраховувати на вирішення якоїсь однієї з них при недооцінці або ігноруванні інших. До світових тенденцій і викликів, які стоять перед системою освіти зараз можна віднести: депрофесіоналізацію; поширення короткострокових форм підготовки (на робочому місці); десинхронізацію часу вступу до життя і закінчення школи; масштабне світова освіта (основне завдання школи-навчити навчатися); бажання батьків брати участь в освітньому процесі; втрата школою монополії (підвищення числа екстернатів, домашньої освіти), змінюється сама функція школи, глобалізацію і соціальну роздробленість (гостра необхідність в самоідентифікації, збереження особливості); швидкозмінний, насичений відомостями світ (жваве старіння знань), необхідні не пізнання, а методи їх отримання і т. п.

У сучасному світі глобалізація надає значущий вплив на розвиток будь-якої країни. З одного боку, через поширення нововведень у сфері технологій і менеджменту, активний обмін продуктами, послугами, вкладеннями вона сприяє збільшенню продуктивності діяльності державних економік, а з іншого збільшує нерівномірність і диспропорційність розвитку. На одному полюсі сучасної глобальної економічної

системи зосереджуються держави лідери - з переважанням США. На базі успішної довголітньої експансії у всіх секторах світового ринку, скупченого в безприкладних масштабах капіталу детермінантами їх фуррора стають інтелектуалізація, соціалізація, екологізація, деіндустріалізація економіки, пріоритетність знань та інформації, розвиток «людського капіталу».

На іншій стороні глобальної економічної системи велика частина держав, для яких фінансова глобалізація проявляється являється новою умовою розвитку, на які фактично нереально вплинути, але неодмінно потрібно їх врахувати. Крім того необхідно врахувати обсяги і динамічність процесу становлення системи глобального управління ресурсами землі і перерозподілом світового доходу, який не є рівнозначним.

Глобалізація - це об'єктивний процес планетарного масштабу, який має як прогресивні результати, так і нехороші. До позитивних ми можемо віднести поширення сучасних ІТ-продуктів і пов'язаних з ними переваг, і витрат на транзакції, поліпшення критеріїв праці і життя); перехід на ресурсозберігаючі технології; більше уваги до принципових труднощів населення Землі. Будь - яка з названих глобальних питань породжена специфічними підставами, які зумовлюють , з одного боку, рисами розвитку продуктивних сил, географічним положенням держав, рівня розвитку техніки, природно-кліматичними критеріями, іншими словами речовим змістом публічного методу виробництва, а з іншого – специфічною публічною формою, рисами розвитку відносин власності [5].

Головними факторами, які впливають на глобальне освітнє місце, на цей день є поява глобальної системи знань, в якій комунікація стає прозорою, а показники дослідницьких робіт і та інша інформація просто поширюються в усьому світі, впровадження англійської мови як головної світової мови наукового спілкування, експансія ІТ- продуктів.

Отже, двосторонні відносини України з Євросоюзом справді важливі для просування демократії, реалізації еталонів верховенства права, зміцнення безпеки і політичної стабільності в усьому східноєвропейському регіоні. Освоюючи зарубіжні освітні системи, цілеспрямовано застосовувати досвід підготовки промислового персоналу, сучасних підходів до управління освітніми організаціями перепідготовки та збільшення кваліфікації працівників, визначаючи шляхи пристосування його до українських реалій.

Важливим принципом інтернаціональної взаємодії у сфері професійної освіти є принцип добровільності та децентралізації, який передбачає, що зобов'язання за результати інтеграції лежить на всіх зацікавлених сторонах, але не лише на муніципальних органах управління освітою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний документ] - Режим доступу : <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/yevropejskij-soyuz>
2. Сучасні тенденції розвитку профтехосвіти: пріоритети та завдання. Рішення Колегії МОН України від 28 серпня 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rastu.com.ua/content/view/3564/223/>. – Загол. з екрану.
3. Європейське співробітництво в області професійної освіти і навчання. Копенгагенський процес – : Центр вивчення проблем професійної освіти, 2004. – С. 59.
4. Теорія і практика професійно-технічної освіти в контексті інтеграції України в європейський освітній простір: тези звітної науково-практичної конференції/ за заг. ред. В. О. Радкевич. – : Всеукр. інформ.-аналіт. центр ПТО, 2008. – 140 с.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний документ]. – Режим доступу :<http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Москалик Г. Ф. Формування нових правил та норм функціонування освіти: філософські погляди. - Актуальні питання сучасної педагогіки, -2017, - С. 59.
7. Москалик Г. Ф. Філософія професійних орієнтацій особистості в транзитному суспільстві. - Філософські обрії, - 2010, -С.98-103.

*Московець Л. П.,
асистент кафедри педагогіки та психології
початкової освіти,
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С. Макаренка,
м. Кременчук*

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Нині все більше зростає увага до впровадження новизни в усі сфери життя. Не залишається поза увагою і освіта, яка постійно змінюється, зазнає реформування. Інноваційність як ознака сучасної освіти є необхідною умовою становлення особистості майбутнього педагога, обов'язковою вимогою підготовки фахівців до здійснення педагогічної діяльності.

Структурною одиницею інновацій є освітні інновації, які включають педагогічну, науково-педагогічну та соціально-економічну складові; розглядаються як «вдосконалені чи нові освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи або їх компоненти; освітні технології, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності» [3, с. 9]. У наукових джерелах знаходимо різні підходи до тлумачення поняття «педагогічних інновацій»: «процес створення, поширення й використання нових засобів і методів для розв'язання педагогічних проблем» (М. Чепіль) [5, с. 25]; «вчення про створення, оцінювання, освоєння і використання педагогічних новацій» (І. Дичківська) [2, с. 18]; «цілеспрямована, осмислена зміна педагогічної діяльності (і управління цією діяльністю) через розробку та введення в закладах освіти педагогічних та управлінських нововведень (нового змісту навчання, виховання управління; нових способів професійної діяльності, нових організаційних форм, методів та технологій навчання та ін.)» (Л. Козак) [4, с. 79].

Інноваційна діяльність є невід'ємною складовою освітньої діяльності закладів вищої освіти. Розмірковуючи про роль інновацій в процесі професійної ідентифікації майбутніх учителів початкових класів ми спираємося на розуміння того, що без інноваційності взагалі не можливе ототожнення себе з будь-якою діяльністю, адже вона

є однією із ключових компетентностей, яку варто формувати ще в учнів початкових класів. А майбутній учитель, реалізуючи в подальшому функції педагогічної діяльності, повинен пробувати ввести в організацію освітнього процесу нові технології, методи, форми. Те, чого не було раніше. Він повинен прагнути вносити зміни, створювати нове, яке буде позитивно впливати як на розвиток соціуму в цілому, так і на життя особистості зокрема. Без цього взагалі важко зрозуміти доцільність його діяльності.

Підготовка майбутніх педагогів до подальшого впровадження інновацій передбачає включення у зміст навчальних планів педагогічних закладів освіти спеціальних дисциплін, що знайомлять здобувачів освіти з нововведеннями («Педагогічні технології НУШ», «Діяльнісний підхід у початковій школі», «Інформаційно-комунікаційні технології навчання»); залучення до реалізації різноманітних проєктів, які пов'язані з інноваційною діяльністю; формування здатності використовувати інновацій під час проходження різних видів практик.

В результаті освоєння змін особистість майбутнього педагога перетворюється, трансформується в інноваційну особистість, яка здатна освоювати нові технології, впроваджувати нові підходи, розповсюджувати передовий досвід, пропагувати власні новації.

З-поміж таких підходів, які є актуальними на часі, варто звернути увагу на діяльнісний підхід. Він виступає інструментом та механізмом освітньої діяльності в початковій школі. Діяльнісний підхід ґрунтується на використанні таких завдань при організації освітнього процесу, які б були значущими для здобувачів освіти, мотивували до діяльності, повторних спроб, забезпечували їх активність, взаємодію один з одним, викликали позитивні емоції та забезпечували радість пізнання. Інноваційність діяльнісного підходу проявляється у п'яти ключових характеристиках: значуща, мотивуюча, активна, соціальна, радісна. Майбутні педагоги, які освоюють такий підхід, мають змогу продемонструвати креативність, критичність та гнучкість мислення, активно співпрацюють у командах, знаходять спільні рішення, удосконалюють навички комунікації один з одним, розвивають лідерські якості та відповідальність.

Діяльнісний підхід забезпечує усвідомлення майбутніми педагогами важливості формування у підростаючого покоління наскрізних умінь: читання з розуміння, уміння висловлювати власну думку усно й письмово; критичне й системне мислення; здатність логічно обґрунтовувати позицію; творчість; ініціативність; вміння конструктивно

керувати емоціями; вміння оцінювати ризики та приймати рішення; вміння розв'язувати проблеми; здатність співпрацювати з іншим людьми [1]. Інноваційність педагогічної діяльності повинна забезпечити всебічний гармонійний розвиток підростаючого покоління. Має бути спрямована на гармонійний розвиток не лише пізнавальної сфери, а й фізичної, емоційної, креативної, соціальної сфер.

Яким є образ майбутнього педагога-інноватора? В перелік його якостей можна включити багато різноманітних характеристик. Але хочеться зробити акцент на таких як здатність до взаємодії, обміну інформацією, взаєморозуміння, ініціативність, відповідальність, креативність, рішучість, наявність інноваційного інтелекту.

Усвідомлюючи власну приналежність до педагогічної спільноти майбутній педагог керується певними мотивами, які спонукають його до інновацій. Він ставить перед собою конкретні цілі інноваційної діяльності та визначає шляхи їх досягнення з використанням певного інструментарію.

Чи може бути майбутній педагог консерватором? Звичайно, ні. Він має бути в авангарді, а не ар'єгарді освітніх змін, наукових відкриттів. Особистість майбутнього учителя, яка не схильна до інновацій, втрачає свою здатність бути конкурентно спроможною в спільноті педагогів, вона не здатна до створення такого кінцевого продукту та результату, який би зміг конкурувати як на вітчизняному, так і на міжнародному рівні.

Отже, інновації є важливим показником професійного становлення особистості майбутнього педагога. Важливо формувати у здобувачів педагогічної освіти готовність до впровадження таких змін в освітній процес, які б сприяли гармонійному розвитку творчої особистості та прагненню до здійснення самоосвіти, саморозвитку, самореалізації потенційних можливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> (дата звернення: 17.11.2020).
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. Київ: Академвидав, 2012. 352 с.
3. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник/ Упорядник Г. О. Сиротенко. Полтава: ПОППО, 2005. 160 с.

4. Козак Л. В. Педагогічна інноватика у розвитку нових напрямків освіти. *Освітнологічний дискурс*. 2014. № 2 (6). С. 74–85.

5. Чепіль М. М. Педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012. 224 с.

Мурзасва О. Ф.

вчитель початкових класів

*Вацівської філії I-II ступенів імені Володі Тюріна
Терешківського ліцею Терешківської сільської ради
Полтавського району Полтавської області
с. Ваці ,*

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ

Підготовка фахівців початкової освіти до педагогічної діяльності в умовах реформування класичної освіти в європейську, сповнена перспектив та протиріч. Реалії сьогодення ставлять високі стандарти до сучасного процесу фахового навчання педагога у вищих навчальних закладах. Інформаційний виклик, що спостерігається ще з початку XXI століття, обумовлений стрімким розвитком технологічного процесу, компютеризацією та глобалізацією дидактичних процесів, пошуком нових освітніх перспектив.

Сьогодні можна констатувати факт, що інформатизація, переживши в системі освіти різні етапи, як і раніше реалізується у всій системі освіти в умовах сталого традиційного підходу. Триває реформування освітніх процесів в Україні, спрямоване на оновлення змісту, удосконалення технологій навчання і виховання. Однією з пріоритетних задач вищої педагогічної школи України стоїть завдання професійної підготовки фахівців, які могли б у своїй майбутній педагогічній діяльності поєднувати глибокі фундаментальні теоретичні знання і практичну підготовку з постійно зростаючими вимогами інформаційного суспільства. Основні положення щодо національної освіти і ролі педагогічних кадрів знайшли відображення у законах України

Однією з важливих проблем розвитку суспільства була і залишається проблема вдосконалення освіти і виховання підростаючого покоління. Наше суспільство не виняток, воно сьогодні потребує, насамперед, особистість, здатну до творчості, ініціативи, саморозвитку, самоосвіти. Багато в чому формування та розвиток гуманної дитини молодшого шкільного віку залежить від вчителя. Якщо вчитель початкових класів усвідомлює важливість завдання формування в учнів ціннісного ставлення до навколишнього світу і самого себе, то його знання набувають ціннісного значення.

Ми живемо в унікальний період, коли світ навколо нас з шаленою швидкістю змінюється. Тому, вчитель, який працює з підростаючим поколінням, повинен бути готовим: змінюватись, визнавати свої помилки, розвиватися. Перед сучасним учителем стоїть безліч завдань. І найперше з них - розвиток індивідуальних здібностей дитини, диференційований підхід до навчання, формування творчої особистості. Тому, сучасний педагог повинен бути освіченим, знати свою справу, завжди бути зацікавленим в удосконаленні своїх знань і педагогічної майстерності [4, с. 143]. Сучасні учні теж відрізняються від колишніх учнів. Вони потребують нових способів отримання знань та цікавляться сучасною наукою, вони є вільні у поглядах і діях, для них не існує аксіом і майже не існує авторитетів. У них багато запитань, і вони потребують відповіді на них. Тож, вони звертаються до вчителя, мами чи тата, будь якого дорослого, звіряючи при цьому варіанти відповідей із власними висновками. Тож поряд з сучасним учнем повинен бути вчитель, який йде в ногу з часом, є різнобічною людиною, не обмежується лише сферою свого предмета. Вимогливість і суворість не повинні закривати його здатності бути в процесі виховання помічником, радником і другом своїх учнів [5]. Він повинен бути сучасною інтелектуальною людиною, обов'язково володіти новими технологіями. Тільки вчитель, котрий йде в ногу з часом, здатний зрозуміти своїх нових учнів і бути їм цікавим.

Місія сучасного вчителя і школи - навчити дітей бути гнучкими у змінах. Також, легко адаптуватися і вміти навчатися впродовж усього життя. Щоб це вдалося, самому треба бути зразком. Завдання вчителя тепер - не просто передавати знання, а бути фасилітатором, модератором, помічником, щоб навчити дітей самостійно здобувати інформацію.

«Вчитель повинен... , вчитель має..., вчитель зобов'язаний...», чуючи щодня ці фрази, у вчителя виникає думка про те, чи зможе він під таким тиском зобов'язань бути

по-справжньому вільною і творчою особистістю. Студент, молодий спеціаліст, приходячи до школи, має достатній багаж теоретичних знань, добре обізнаний і гарно володіє всіма прийомами і методами роботи в НУШ, молодечий запал і мінімальний досвід роботи з сучасними учнями (період педагогічної практики). Вчитель «традиційної школи», який має педагогічний стаж 10 і більше років – не так теоретично підкований, розуміє, що не завжди школа, учні і процес навчання феєрверк і свято, що це праця, щоденна, наполеглива і кропітка. Вона потребує, в першу чергу любові і самовіддачі, по-друге це праця на результат. В результаті праці вчителя суспільство хоче одержати особистість, яка вмітиме здобувати знання, буде гнучкою, творчою, конкурентно-спроможною. Такою особистістю має бути і вчитель. Тільки тоді він зможе донести до свідомості дитини, що процес навчання це не почесний обов'язок, а чудове право, яке відкриє перед ним ті перспективи, на які він заслуговує. Виховуючи таку особистість, вчитель завжди повинен пам'ятати про те, що кожна дитина це особистість, що кожна дитина унікальна по своєму, що кожна дитина талановита. Гуманістична спрямованість діяльності вчителя передбачає готовність до створення такого освітнього середовища, в якому найбільш яскраво проявляється внутрішня сутність кожної дитини.

. Учень, включений в освітній процес, має статус суб'єкта і взаємодіє з педагогом на рівних. Педагог (також завдяки статусу суб'єкта) виконує свою ділянку роботи, а значить, стимулює перебудову уже відомих способів дії, пошук нових комбінацій. Лише так вчать прагнути самостійно вирішувати ситуацію, гордитися собою [1, с. 37]. І найголовнішим завданням, успіх вирішення якого залежить від педагогічної майстерності, є формування здатності реалізувати стосовно особистості розвивально-орієнтований підхід. Адже важливо в певному порядку розподілити молодих людей за принципом індивідуальних уподобань, що веде за собою вільний вияв творчої активності, самостійності, ініціативи, емоційне задоволення результатом

Людина все ж повинна розвиватися відповідно до соціальних умов, у яких їй випадає жити (не ігноруючи закони власного буття). Лише в умовах свободи і права на вибір, коли не сковуються творчі сили людини, процеси її становлення проходять повноцінно

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібік Н.М. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Н.М. Бібік - К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

2. Нові професійні ролі і завдання сучасного вчителя в контексті концепції Нової української школи: [Електронний ресурс] - режим доступу <https://vseosvita.ua/library/novi-profesijni-rol-i-zavdanna-sucasnogo-vcitela-v-kontekstikonceptii-novoi-ukrainskoi-skoli-87162.html>

3. Більська О.В. Бути вчителем: Навчально-методичний посібник з курсу Вступ до спеціальності / Укладач О.В. Більська. - Вінниця: ТД «Едельвейс», 2012. 296 с.

Олійник А. П.,

викладач природничих дисциплін,

Коваль Н. М.,

викладач природничих дисциплін

педагогічний фаховий коледж

КВНЗ «Хортицька національна

навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

м. Запоріжжя

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

В умовах сьогоденних реалій, коли навчальний процес відбувається онлайн – офлайн, великого значення набуває організація освітнього процесу на такому рівні, щоб за красивою обкладинкою сучасних платформ дистанційного навчання не втратили якість підготовки сучасного, кваліфікованого, майстерного, творчого вчителя початкової освіти.

Зупинимось на проблемах організації змішаного навчання.

Змішане навчання – різновид гібридної методики, яка передбачає поєднання онлайн – навчання, традиційного та самостійного навчання.

Разом з перевагами змішаного навчання – доступність матеріалів, економія часу, зручність навчання, інтеграція змісту навчального матеріалу, наявні й недоліки – віддаленість результату, потреба залучати додаткові джерела, наявність технічного обладнання у всіх здобувачів освіти, відсутність безпосереднього контакту.

Найголовніше завдання на сьогоднішній день, на нашу думку, є формування вміння самоорганізації, самоконтролю, самодисципліни.

В Державному стандарті початкової освіти наголошується, що у здобувачів освіти повинні бути сформовані навички до навчання впродовж життя.

Як змотивувати діяльність, які види завдань вибрати? Як організувати навчальну діяльність, щоб зацікавити, заохотити, не спонукати, не заставляти, а рівноправно співпрацювати і досягти якісних результатів – підготувати висококваліфікованого вчителя початкової освіти?

Формування високого рівня самоорганізації майбутнього вчителя початкової освіти пов'язане із змістом завдань і формами організації самостійної роботи, методами для її виконання, мотивацією навчальної діяльності.

Однією з моделей роботи для успішного формування професійних компетентностей в умовах змішаного навчання є перевернутий клас, коли здобувачі освіти спочатку засвоюють теоретичний матеріал а потім виконують різнопланові завдання – практично-діяльнісна модель.

Зміст завдань для самостійної роботи визначено змістом програми навчальної дисципліни «Методика навчання природознавства», а для урізноманітнення видів діяльності здобувачів освіти педагогічного фахового коледжу ми розробили тренажер, в якому передбачили використання методів розвитку критичного мислення, адже тільки той вчитель буде використовувати сучасні форми організації навчального процесу, методи, методики з формування природознавчої компетентності дитини молодшого шкільного віку, який сам не тільки теоретично засвоїв навчальний матеріал, а на практиці апробував його.

Пропонуємо вашій увазі кілька завдань, які ми використовуємо для дистанційного навчання.

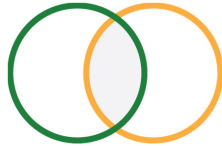
Під час вивчення розділу: «Методи формування природознавчих компетентностей» використовуємо методи РАФТ, діаграму Венна, фішбоун, методичні задачі, входження в картину

Наприклад, опишіть методи формування природознавчих компетентностей у формі РАФТ.

Технологія РАФТ визначає чотири параметра розповіді: Р – роль, хто ти, від чийого імені розповідаєш; А – аудиторія, для кого розповідь; Ф – формат, у якій формі – розповідь, казка, есе; Т – тема, про що розповідь, основні ідеї.

Діаграма Венна:

Порівняйте дослід і практичну роботу за допомогою діаграми Венна.

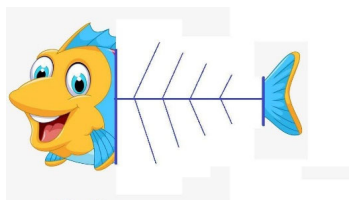

Входження в картину:

Використайте метод «Входження в картину»: розробіть завдання для розповіді-опису, розповіді - пояснення, спрогнозуйте, які якості можна розвивати у здобувачів освіти?

Проаналізуйте методи розвитку критичного мислення з предмету «Я досліджую світ» у вигляді схеми фішбоун.

Організація дослідницької діяльності:

Заповніть таблицю:

Тип дослідження	Клас	Мета	Завдання	Висновок
Дослідження-розпізнавання				
Дослідження-спостереження				
Дослідження-пошук				

Як показує практика, здобувачі освіти виконують такі завдання з задоволенням, осмислено а, значить і результати будуть значно якіснішими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти. [Електронний ресурс]: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> .

2. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. 1–2 класи. — К. : Т.Д. «Освіта-Центр+», 2018. — 240 с.

Скрипник Л. Г.
викладач-методист
Педагогічний фаховий коледж
КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя

Компанієць А.,
студентка відділення «Початкова освіта», 2-й курс
Педагогічний фаховий коледж
КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СПРЯМОВАНИХ НА ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

В Концепції Нової української школи виокремлені сучасні педагогічні технології для застосування у початковій школі. Педагогічні технології – це складна система засобів і методик, об’єднаних пріоритетними загальноосвітніми шляхами, концептуально взаємопов’язаними між собою завданнями і змістом, формами і методами організації навчально-виховного процесу, де кожна позиція накладає відбиток на всі інші, що і створює в результаті певну сукупність умов для розвитку учнів [2, с. 256].

Одне з головних завдань сьогодні – це застосування в навчальному процесі таких методів і прийомів, які допомогли б студентам оволодіти певними знаннями, уміннями, навичками, а також розвивали б їхні творчі здібності.

Державний стандарт формулює мету початкової освіти: розвиток дитини, її здібностей, талантів, наскрізних умінь, компетентностей. Тому зміни, які зараз відбуваються в освіті, потребують нових підходів до організації освітнього простору.

Сьогодні всі ми рішуче крокуємо до електронної освіти (e – learning), яка є ключовою рушійною силою в багатьох галузях і необхідною умовою розвитку сучасного суспільства. Ефективність впровадження електронної освіти є очевидною, оскільки це й

є дистанційне навчання й управління навчальним процесом. У кожного викладача є право на творчість, своя методична скарбничка. Головне – не давати готові знання студентам, а організувати самостійну роботу з того чи іншого питання.

Інформаційні технології, що визначили образ і сутність 20-го сторіччя, поступаються SMART – технологіям, які відкривають новий шлях розвитку світових держав. Організація навчального процесу із використанням сучасних технологій вивчається уже упродовж 10 років, але в Україні темпи значно повільніші, ніж в країнах Європи і США, а тому це питання є актуальним сьогодні.

SMART – технологія – це те, що ми використовуємо для забезпечення рівня пізнавальної обізнаності. SMART – технологія у навчанні – це інтерактивний навчальний комплекс, що дає змогу створювати, редагувати та поширювати мультимедійні навчальні матеріали, як в аудиторний, так і в позааудиторний час. Смарт: самокерований, мотивований, адаптивний, ресурсозбагачений, технологічний [1, с. 102].

В освітніх стандартах України значно підвищено рівень вимог сформованості навичок самоосвітньої діяльності учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Саме перед учителем постає необхідність організувати самостійну роботу так, щоб кожен учень мав нагоду опанувати навчальний матеріал з окремих тем предмета на належному рівні.

Робота з комп'ютером – це завжди творчий процес, що потребує вміння самостійно обмірковувати план майбутніх дій, приймати рішення, постійно коригувати результати.

Кейс-метод – метод активного проблемно-ситуативного аналізу – це навчання шляхом вирішення конкретних завдань – ситуацій.

Він сприяє розвитку умінь : відходити від стандартів; сприймати ситуації новизни; знаходити нові способи, варіанти; мислити від протилежного.

Вимоги до кейсу:

чітко поставлена мета; відповідний рівень складності; ілюструє декілька аспектів життя; актуальний та сучасний; ілюструє типові ситуації; розвиває аналітичне мислення; провокує дискусію; має кілька рішень.

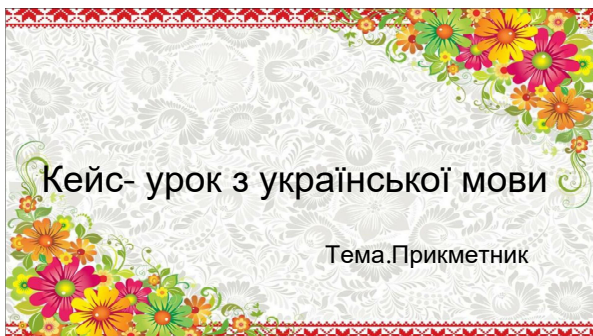
Чим корисні кейси

1. Студенти самостійно організовують процес засвоєння матеріалу.
2. Намагаються розібратись у всьому одразу.
3. Засвоюють навички роботи в групі.

4. Відпрацьовують навички контролювати свій час (тайм-менеджмент).
5. Презентують результати своєї роботи.

Використання кейс-технології – це інноваційний підхід у навчанні, оскільки вони розв'язують головну проблему навчання: поєднання теорії з практикою, знання з компетенціями, як підготувати студентів до життя в соціумі. Кейс-технологія як інтерактивний метод навчання має позитивне ставлення з боку школярів, які бачать у ній гру, що допомагає засвоїти матеріал на практиці. Важливо і те, що аналіз ситуацій допомагає школярам дорослішати, формує інтерес і позитивну мотивацію до навчання.

Кейс, який склала студентка 2-го курсу, допоможе їй під час практики пробних уроків у початковій школі. Саме цю технологію вона вибрала для пошуково-дослідної роботи.

Жили собі п'ятеро синів, і в кожного з них була сестра.
Порахуйте, скільки ж дітей у сім'ї?
Вігдадали? Ось і маєте ключик, тепер нашу скриню можна відкрити!

А у ній...
Завдання для вас!
Але для їх виконання треба розподілитись на команди.

Місто Запоріжжя—одне з найбільш навантажених у техногенному відношенні в Україні. Основними забруднювачами атмосферного повітря м. Запоріжжя є промислові підприємства та автотранспорт. Жовто-сиза думка смогу, яка є прикрою візитівкою нашого міста, одночасно є причиною цілого "букету захворювань". Основними забруднювачами водних ресурсів є підприємства металургійної промисловості та житлово-комунального господарства. Внаслідок цього збільшуються дози реагентів у воді, що призводить до утворення шкідливих сполук, які викликають алергію. Збільшення кількості Ваших знайомих, що страждає від алергії, відбувається і через те, що недоочищена від токсинів водоростей вода підсилює дію алергенів. Все це призводить до зростання як інфекційної, так і не інфекційної захворюваності населення. Ми не помітили, як вживання бутильованої води стало звичним явищем, тому дуже не хочеться, щоб звичним стало вживання бутильованого повітря!

Завдання для другої команди

1. Визначити головну думку тексту, стиль.
2. Назвати причини виникнення проблеми і шляхи вирішення (приклад виконання зображено на схемі)
3. Написати есе, в якому розкрити проблему і назвати способи вирішення її.

Завдання для третьої команди

Намалювати колективний малюнок про те, як бачите певну екологічну проблему.

Наприклад:
(проблема – забруднення повітря)

Завдання для четвертої команди

Скористайтеся Інтернетом і знайдіть пісні, в яких затронуто проблему екології, спробуйте проспівати.

Наприклад, «Earth Song» Майкла Джексона.

А тепер пропоную вам переглянути мультфільм, в якому лісові друзі розкажуть вам, чому ж так необхідно і як можна охороняти природу!

Отже, важливе місце у підготовці сучасного фахівця у закладах освіти має широке використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, SMART – технологій,

що дасть можливість закласти фундамент щодо здійснення успішної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі: навчальний посібник, Г.Ф. Бонч-Бруевич, В.А. Абрамов, Т.І. Косенко, К., КМПУ ім. Б.Грінчека, 2007, с. 102
2. Освітні технології навчання: навчально-методичний посібник, О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, К., А,С,К., 2001, с. 256

*Смородський В. І.,
викладач фізичного виховання
Кременчуцький педагогічний
коледж імені А.С. Макаренка,
м. Кременчук*

РОЗВИВАЛЬНЕ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ВПРАВАХ НА ОПАНУВАННЯ НАВИЧКА ВОЛОДІННЯ ВЕЛИКИМ М'ЯЧЕМ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

Сьогодні сучасна школа шукає моделі навчального процесу з фізичного виховання, які могли б забезпечити всебічний розвиток особистості школярів, сприяти формуванню, збереженню та зміцненню здоров'я дітей, що відображено в реформі «Нова українська школа». Зміна соціально-економічних умов, інтенсивний розвиток нових форм, засобів, методів та технологій фізичного виховання школярів визначають необхідність покращення якості освіти та ставлять принципово нові виклики для сучасної освіти.

На сучасному етапі розвитку суспільства мало уваги в теорії та методиці фізичного виховання приділяється змісту розвивального навчання, не в повному обсязі у фізичному вихованні школярів реалізована можливість сприяти природному фізичному розвитку, випереджаючи його протікання. Тим часом, саме в системі розвивального навчання можлива значна активізація розумового виховання та особистісного зростання (Кудрявцев М. Д., 2003; Артеменко О. Н., 2008; Боген М. М., 2009; Фонарев Д. В., 2009; Фролов С. В., Фролов С. С., 2009).

Теоретичний аналіз програмно-методичного забезпечення з фізичної культури свідчить про відсутність у початковій школі розвивального компонента по навчанню рухових дій; недостатньо розробленими є методичні прийоми залежно від вихідного рівня їх навченості. Відсутня індивідуалізація навчання, спрямована на самостійне вивчення техніки рухових дій, а також навчально-методичного забезпечення використання розвивального навчання на уроках фізичної культури у вправах на опанування навичка володіння великим м'ячем молодшими школярами, що сприяло б використанню продуктивних методів навчання.

Мета роботи - теоретично обґрунтувати шляхи реалізації розвивального навчання у вправах на опанування навичка володіння великим м'ячем з дітьми молодшого шкільного віку.

На сучасному етапі перед закладами загальної середньої освіти стоїть завдання удосконалення процесу навчання в напрямі його впливу на розвиток школярів.

Розвивальним навчанням називають спеціальну педагогічну технологію, в якій, метою навчання є розвиток не лише психічних функцій і властивостей особистості, але і розвиток дитини як суб'єкта навчання, самодіючого індивіда. Головною ідеєю технології розвиваючого навчання є ідея про випереджаючий розвиток мислення дитини, який здатний забезпечити його уміння самостійно використати свій творчий потенціал у застосуванні засобів фізичної культури.

Деякі науковці відмічають, що для реалізації мети і завдань фізичної культури в концепції нової української школи, можна використати розвивальне навчання у фізичному вихованні молодших школярів на основі модульної технології в опануванні навичка володіння великим м'ячем.

Новизна використання розвивального навчання на основі модульної технології полягає в системі планування навчального матеріалу з фізичної культури, характерними особливостями якого є навчання технічним діям з баскетбольним м'ячем на основі основних опорних точок в процесі навчальних і розвивальних занять [1; 2]. У кожній половині семестру планується один навчальний модуль і один - розвивальний. Федорова М.Ю. у розвивальних модулях пропонує застосовувати навчання руховим умінням і навичкам з базових видів (тобто вправ для формування культури рухів з елементами гімнастики, для оволодіння навичками пересувань, для розвитку фізичних якостей, ігор для активного відпочинку, тощо) і вдосконалення технічних дій з великим

(баскетбольним) м'ячем з промовлянням вголос раніше вивчених основних опорних точок (ООТ). У навчальних модулях пропонує здійснювати навчання технічним діям з великим (баскетбольним) м'ячем на основі нових ООТ. У кожній з трьох технічних дій (веденні м'яча на місці з високим відскоком, передачах м'яча від грудей двома руками на місці і кидках м'яча в кошик з міся) для визначення міри навченості було виділено по сім основних опорних точок [1].

Оволодіння кожним технічним прийомом необхідно розпочинати з формування знань про сутність рухової задачі і шляхів її вивчення. Формулювання ООТ повинне відповідати умовам: необхідність (для вирішення рухового завдання), стислість (мають бути не більше 2-3 слів) і точність (опис зовнішніх орієнтирів і внутрішніх відчуттів).

Ю.С. Чернякова (2003) у своєму дисертаційному дослідженні розкриває індивідуалізацію початкового навчання баскетболу також на основі орієнтовної основи дій (ООД) і основних опорних точок (ООТ) [2].

Як відмічають практики, якими апробовано дану технологію, в плануванні навчальних і розвивальних модулів ними застосовувався комбінований і ступінчастий метод планування навчального матеріалу, який дозволяє комплексно вирішувати освітні завдання в процесі уроків фізичної культури з базових видів програми і вдосконалення технічних дій у вправах із великим (баскетбольним) м'ячем. У кінці обов'язковим є контроль за виконанням технічних дій і на основі цього вибудовується індивідуальна освітня програма, яка передбачає при успішному вивченні двох ООТ технічної дії в навчальному модулі першої половини першого семестру, їх вдосконалення в розвиваючому модулі другої половини першого семестру і перехід до вивчення подальших двох ООТ в навчальному модулі другої половини першого семестру й так далі.

На думку науковців і практиків, використання модульної системи навчання на основі теорії розвиваючого навчання вправ для опанування володіння великим (баскетбольним) м'ячем, позитивно впливає на міру навченості школярів, що дозволяє учням швидко опанувати рухові навички, раціонально використати наявний запас навичок і рухових якостей, проявляти необхідну варіативність рухів відповідно до конкретної учбової ситуації. Результативність організації і проведення уроків фізичної культури на основі розвиваючого навчання проявляється в підвищенні розумового і

фізичного розвитку, у фізичній і технічній підготовленості дітей, в індивідуальному дозуванні і плануванні навантажень [1; 2].

Так само реалізується головна ідея технології розвиваючого навчання - випереджаючий розвиток мислення дитини, яке здатне забезпечити її уміння самостійно використати свій творчий потенціал в застосуванні засобів фізичної культури. Здійснюється розвиток розумових здібностей в умовах творчого підходу до навчання руховим діям, де суть об'єднання рухової і розумової діяльності спрямована на розвиток творчого мислення дитини.

Аналіз літератури показав, що одним із ефективних методів організації і планування навчального матеріалу з фізичної культури в початкових класах є використання розвивального навчання при виконанні вправ для опанування навичками володіння баскетбольним м'ячем на основі основних опорних точок, які заміщують у свідомості учнів весь зміст дії, що полегшує запам'ятовування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Федорова М. Ю. Теория развивающего обучения в процессе уроков физического воспитания в начальной школе. *Ученые записки*. 2010. № 6. С. 78-84.

URL:<https://cyberleninka.ru/article/n/teoriya-razvivayuschego-obucheniya-v-protssesse-urokov-fizicheskogo-vospitaniya-v-nachalnoy-shkole/viewer>

2. Чернякова Ю. С. Индивидуализация начального обучения по баскетболу в общеобразовательной школе на основе модульной технологии : дис... канд. пед. наук. Екатеринбург, 2003. 155 с.

URL: <https://www.dissercat.com/content/individualizatsiya-nachalnogo-obucheniya-basketbolu-v-obshcheobrazovatelnoi-shkole-na-osnove>

Шишова І. О.,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної освіти та здоров'я людини,
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький*

НАПРЯМИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Порушення мовлення є досить розповсюдженою проблемою. Вони можуть спостерігатися, як в дитячому, так і в дорослому віці. Наукою, що досліджує причини, класифікації, профілактику, корекцію мовленнєвих порушень, є логопедія. Професія «логопед» передбачає засвоєння студентами певної суми знань, умінь, навичок, побудову у свідомості своєрідного алгоритму майбутньої діяльності. Важливо, щоб майбутні фахівці з оптимізмом і творчою наснагою оволодівали обраною професією, ставали гарними спеціалістами, допомагали людям говорити красиво і правильно, отримувати задоволення від спілкування.

Мета тез – дослідити напрями підготовки студентів до здійснення логопедичної діяльності.

Питання підготовки майбутніх логопедів до професійної діяльності розглядається у сучасних педагогічних дослідженнях досить глибоко і різнобічно. Серед вчених, які детально аналізували та розробляли шляхи підготовки студентів до логопедичної діяльності: А. Богомолова, Л. Волкова [1], М. Генінг, Б. Гріншпун, А. Куссмауль, С. Ляпідевський, Л. Меліхова, О. Правдіна, О. Рау, Ф. Рау, М. Хватцев, М. Фомічова, Т. Філічева, Н. Чевелева, Н. Чередніченко, Г. Чиркіна, М. Шеремет, В. Тарасун, С. Конопляста, В. Кондратенко, Н. Чередніченко [2] та ін.

Вивчення навчального курсу «Логопедія з практикумом» є одним з найважливіших під час підготовки майбутніх логопедів. Умовно весь курс можна розподілити на два змістові напрями. Під час вивчення першого з них студенти опановують основи логопедичної науки та актуалізують знання, вміння, навички, отримані під час вивчення дисциплін, що передували вивченню даного курсу шляхом оволодіння наступними

темами: «Логопедія як наука про корекцію мовленнєвих порушень» (предмет і завдання логопедії, мета, галузі, міжпредметні зв'язки логопедії), «Історія науки про мовленнєві порушення та їх виправлення», «Анатомічні та фізіологічні особливості побудови органів мовлення», «Особливості розвитку на різних вікових етапах життя людини. Динаміка розвитку мовлення», «Мовлення як цілісна система. Поняття мовленнєвих порушень», «Причини порушень мовлення», «Діагностика порушень мовлення. Мовленнєва картка», «Профілактика порушень мовленнєвої діяльності», «Основи законодавства щодо корекції порушень мовлення. Державні документи, що визначають діяльність логопеда. Положення про шкільний логопункт», «Класифікації порушень мовлення» тощо.

Тематика другого змістового напрямку навчального курсу передбачає ознайомлення майбутніх фахівців з видами порушень мовлення у контексті клініко-педагогічної (порушення фонаційного (зовнішнього) оформлення вимови (фонаційні мовленнєві розлади) і структурно-семантичного (внутрішнього) системного або поліморфного мовлення) та психолого-педагогічної класифікацій порушень мовлення (недоліки засобів спілкування (фонетико-фонематичне недорозвинення – порушення процесів формування вимовної системи рідної мови у дітей із різними мовленнєвими розладами, що виникли внаслідок дефекту сприймання і вимови; загальне недорозвинення мовлення – складні мовленнєві розлади, під час яких є неясним формування всіх компонентів мовленнєвої системи, звукової і змістової сторони мовлення (пізній початок мовлення, бідний словниковий запас, аграматизми, дефекти вимови, дефекти фонемоутворення) і порушення у використанні засобів спілкування (заїкання, логоневроз) [3, с. 34-38].

Передбачене опанування наступних тем: «Дислалія» (студенти опановують класифікацію дислалій, рівні порушеної вимови, досліджують види дислалій (сигматизм, ротацізм, лямбдацізм, каппацізм, гаммацізм, хітизм, йотацізм, дефекти вимови дзвінких приголосних звуків), способи їх виправлення); «Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення» (студенти досліджують вплив порушення фонематичного слуху на розвиток усного мовлення дитини, шляхи організації роботи в групах дітей з ФФНМ); «Ринолалія» (відбувається вивчення історії дослідження ринолалії, особливостей медичної допомоги дітям з ринолалією, етіологічних чинників виникнення вроджених вад обличчя, механізмів процесу голосоутворення в нормі і в разі ринолалії,

класифікацій, основних форм ринолалій, майбутні фахівці характеризують мовлення, особливості розвитку дітей з ринолалією, вивчають основи логокорекційної роботи з подолання ринолалії, здійснення профілактики порушень мовлення в разі вроджених незрощень губи та піднебіння, принципів, методів і системи обстеження дітей з ринолалією); «Дизартричні порушення» (вивчається суть, прояви, причини і класифікація дизартричних порушень, здійснюється характеристика пізнавальної діяльності, особливостей обстеження, відновлювальної роботи з дітьми з дизартричними порушеннями.); «Порушення писемного мовлення» (студенти вивчають історичний аспект та сучасний стан проблеми порушень писемного мовлення, розширюють поняття про писемне мовлення); «Дисграфія» (досліджуються психофізіологічні механізми, мозкову організацію, операційну складову процесу письма, передумови формування навичок письма, етіологія порушень писемного мовлення, симптоматику дисграфії, типи патологічних помилок та їх механізми, класифікацію дисграфій); «Дислексія» (аналізуються психофізіологічні механізми, операції процесу читання, механізми, симптоматика, класифікація дислексій, обстеження дітей з порушеннями читання і письма, методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення, опанування основ логопедичної роботи з подолання фонетичних, оптико-просторових, графічних, лексико-граматичних помилок та їх запобігання); «Заїкання» (студенти дізнаються про історію вивчення проблем заїкання, засвоюють клініко-фізіологічну характеристику заїкання, науково-теоретичні основи дослідження проблеми заїкання, фізіологію, симптоматику, класифікацію заїкання, особливості особистості, психологічні особливості дітей із заїканням, загальні напрями психолого-педагогічної реабілітації осіб з заїканням, вчать здійснювати клінічне і психолого-педагогічне обстеження осіб із заїканням, засвоюють шляхи розвитку мовлення осіб із заїканням, досліджують сучасні методики та технології подолання заїкання, осягають методи профілактики заїкання) [2].

При цьому студентам важливо самим вчитися досконало володіти мовою, розуміти і знати алгоритм дії логопеда щодо спеціальних особливостей діяльності з постановки звуків української мови, психологічної підготовки людини з порушеннями мовлення до логопедичної діяльності, проведення підготовчої діяльності, яка передуватиме безпосередньо логопедичній, вміти урахувати черговість, послідовність постановки звуків, дотримуватися принципів регулярності, системності логопедичної діяльності,

методики здійснення логопедичного масажу за допомогою шпательів, зондів, зондозамінників. Актуальним є навчити майбутніх фахівців вміло відбирати, самостійно виготовляти, використовувати наочність, логопедичні комп'ютерні програми, мультфільми, ігрові технології. Принципово важливим вважаємо такий напрям логопедичної освіти, як підготовка студентів до ефективної взаємодії з батьками дітей, вихователями, педагогами початкового навчання.

Висновки. Враховуючи необхідність та, водночас, складність професії логопеда, вважаємо, що студенти мають на високому рівні оволодіти основами логопедичної діяльності. Принциповим є як творчий, так і практичний бік роботи логопеда.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Логопедия. Учебник. Под ред. Л.С. Волковой и С.Н. Шаховской. М.: Владос, 2006. 485 с.
2. Логопедия. Підручник. За ред. М.К. Шеремет. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с.
3. Шишова І. О. Спеціальна психологія. Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2020. 84 с.

СЕКЦІЯ 4. ІНКЛЮЗІЯ: ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ТА ПРАКТИКА

Барда С. І.,

*асистент кафедри педагогіки
та психології початкової освіти,*

*Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка,*

м. Кременчук

Старінцева К. Г.,

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня

«молодший спеціаліст»,

*Кременчуцький педагогічний
коледж імені А. С. Макаренка,*

м. Кременчук

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У сучасному світі є досить актуальною проблема реалізація інклюзивного навчання школярів. Головна мета – це створення необхідного освітнього простору, щоб учні з різними освітніми потребами отримували однаково якісну освіту. Проблему навчання дітей з інклюзією вивчали такі науковці: Л. Виготський, І. Калініченко, А. Колупаєва, В. Сухомлинський, М. Порошенкота інші.

А. Колупаєва вважає, що інклюзивне навчання – гнучка, індивідуалізована система навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах масової загальноосвітньої школи за місцем проживання [3, с. 24].

В. Сухомлинський не використовував термін «інклюзія», але у своїх працях відстоював ідею індивідуального підходу до кожного учня. Педагог говорив, що гармонійний і всебічний розвиток особистості можливий тільки там, де два вчителі – школа і сім'я – не тільки діють разом, висувають однакові вимоги перед дитиною, а ще і є одностайними, дотримуються єдиних принципів, не мають розбіжностей у цілях, методах і засобах виховання [6, с. 86].

На нашу думку, реалізація інклюзивного навчання знаходиться на початковому етапі. Бо вчителі ще не достатньо обізнані в цьому напрямі. Складна робота лягає на плечі педагога, йому потрібно не лише організувати навчальний простір, а й проводити виховні роботи, щоб уникати в класі булінгу. В. Сухомлинський у оповіданні «Горбатенька дівчинка» вдало розкриває приклад того як діти повинні сприймати дитину з інклюзією, допомагати їй у соціалізації [1].

Дуже важливою проблемою є оцінювання дітей, як зазначав Сухомлинський, тоне ловить дітей на незнанні, оцінка – не покарання, оцінка – радість. Педагог вважав, що його головне завдання – це не допустити такого, щоб учень вважав себе «неповноцінним», щоб не зникло бажання навчатися, особливо якщо мова іде про учнів з особливими освітніми потребами [7, с. 60].

Окремим питанням організації інклюзивного навчання є ставлення батьків до цієї проблеми. Як зазначає І. Калініченко, батьки дитини бояться приходити в Інклюзивно Ресурсний Центр, бо можуть почути страшний діагноз дитини. Зі слів вченої, школі не потрібний діагноз дитини, їй треба знати освітні потреби дитини, щоб їх задовольнити [2].

Ознайомившись з керівними принципами універсального дизайну, ми зрозуміли, що кожне завдання можна підлаштувати для можливостей дитини з особливими освітніми потребами. Існує шкала кореляції освітніх очікувань [5, с. 113].

В закладах освіти, де дитина здобуває освіту створюють команду психолого-педагогічного супроводу. На неї покладається ряд завдань: збір інформації про особливості розвитку дитини, її інтересів, труднощів; створення належних умов для інтеграції; проведення консультативної роботи з батьками [5, с. 116]; проведення інформаційно-просвітницької роботи серед вчителів, батьків і дітей [4].

Дітей з особливими освітніми потребами оцінюють формально за різними методиками [8]. Також, як інструмент оцінювання можна використовувати портфоліо. Портфоліо – це спеціально спланована й організована індивідуальна добірка матеріалів і документів, яка демонструє зусилля, динаміку та досягнення учня у різних сферах [5, с. 202].

В сучасній початковій школі можна виокремити два підходи до організації інклюзивного навчання: є школи в яких створюють інклюзивні класи, а є й такі де в класі є один, або декілька учнів з інклюзією. Важливими в організації освітнього

процесу в інклюзивному освітньому середовищі є додаткові освітні послуги: логоритміка, лікувальна фізкультура, розвиток мовлення, корекція зору, орієнтація в просторі та інші [5, с. 206].

Отже, виходячи з наведених аргументів, можна зробити висновок, що організувати інклюзивне навчання перший погляд дуже легко. Але насправді, потрібно прикласти максимум зусиль, щоб створити інклюзивний освітній простір, який би відповідав віковим можливостям учнів, особливостям їх розумового, соціального, фізичного, когнітивного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горбатенька дівчинка . Оповідання В. О. Сухомлинського : веб-сайт. URL: <http://ditky.in.ua/kazkysuhomlynskogo/66-2010-11-25-00-56-34> (дата звернення: 28.11.2020).
2. Калініченко І. Що треба знати про нові методики для ІРЦ : веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/articles/shho-treba-znaty-pro-novi-metodyky-dlya-irts-poyasnyuye-trenerka/> (дата звернення: 24.11.2020).
3. Колупасва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ : Самміт-Книга, 2009. 272 с.
4. Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 №609 : веб-сайт. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/61107/ (дата звернення: 24.11.2020).
5. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ « Агентство Україна», 2019. 300 с.
6. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості. Вибр. твори: У 5-ти т., 1976. С. 206.
7. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. Київ : Рад. шк., 1988. 304 с.
8. Федоренко О. Ф. Інклюзивне навчання: оцінювання досягнень учнів з особливими освітніми потребами. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2018. № 2. С. 76-86.

Герасимова О. А.

Викладач англійської мови

*Педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти "Хортицька національна академія" Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя*

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА – МАЛЕНЬКИМИ КРОКАМИ ДО ВЕЛИКИХ ДОСЯГНЕНЬ

Сучасний світ освіти виглядає зовсім інакше в останні роки, оскільки нове покоління ставить перед нами інші вимоги до свого навчання, виховання і розвитку. І, якщо, раніше, інклюзія була чимось далеким, доступним тільки спеціалізованим закладам та окремим спеціалістам, які, в цьому питанні, пройшли і теорію, і практику вздовж і поперек, тепер, школа, вчителі і самі здобувачі освіти стають більш лояльними, більш освіченими і відкритими у даному питанні.

Як ми розуміємо, інклюзіє є протиположною інтернатному типу навчання (діти з особливими потребами навчаються окремо від інших дітей), домашньому навчанню. Оскільки ми розуміємо, що процес соціалізації необхідний кожній людині (як з особливими потребами, так і без них), інклюзія є важливим чинником для розвитку всього суспільства – ставлення і взаємодії з людьми з особливими потребами без упереджень і страху, з розумінням всіх незручностей, з якими стикається той, з ким ви взаємодієте і подолання цих незручностей і упереджень. Саме тому, інклюзивне навчання в початковій школі має багато перспектив щодо взаємодії і ставлення людей один до одного в майбутньому.

Інклюзивне навчання — це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей" (Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН від 01.10.2010 № 912).

Інклюзія передбачає адаптацію освітніми закладами навчальних програм, планів, методів і форм навчання до потреб дітей з особливими потребами. Основне право дітей

на освіту, повинно забезпечуватися державою в умовах загальноосвітнього навчального закладу. Забезпечення рівних можливостей і потреб всіх учнів здійснюється школою шляхом внесення змін до навчальної програми та ресурсів.

Для запровадженні інклюзії у сучасних школах передбачається розробленні і впровадженні різних навчальних стратегій для швидкого, гнучкого і адекватного реагування на різноманітні потреби учнів. Інклюзивна освіта передбачає, що всі діти, хоча з різним соціальним, культурним походженням та різними рівнями навчальних можливостей, повинні мати однакові можливості у навчанні в різних закладах. Кожній дитині, всім вразливим і відособленим групам населення, має бути надана така освіта, яка забезпечить результативне навчання.

Отже, інклюзивна освіта – є таким підходом, що допомагає зробити адаптацію освітньої програми та навчального середовища до потреб учнів, які відрізняються своїми навчальними можливостями.

Основні принципи інклюзивної освіти повинні забезпечуватися починаючи з дошкільних закладів освіти. Суспільство має розуміти вже на рівні підсвідомості, що цінність людини не залежить від її здібностей і досягнень; що кожна людина здатна відчувати і думати, і кожна людина має право бути почутою. Ми маємо адаптувати систему до потреб дитини і, ніяк, не навпаки. Діти з особливими потребами, також, потребують підтримки і дружби ровесників, щоб відчувати свою приналежність до суспільства і тому, справжня освіта, повинна здійснюватися тільки в контексті реальних взаємостосунків.

Батьки – це рівноправні партнери і вони - перші вчителі для своїх особливих дітей, тому залучати їх до навчального процесу дітей – це першочергова задача вчителя початкових класів, який має виявити і задовольнити індивідуальні освітні потреби кожної дитини. Це і є командна робота і підхід у навчанні і вихованні дітей – залучаються як педагоги, спеціалісти, так і батьки. Повинні бути виявлені здібності дитини для диференціації складності завдань, щоб подолати потенційні бар'єри у навчанні.

Інклюзивне навчання є динамічним процесом, який знаходиться у постійному розвитку і вдосконаленні, мета якого – створення інклюзивного суспільства.

Чому інклюзивна освіта краща за домашню освіту або освіту у закладах інтернатів? По-перше, для дітей створюються можливості для налагодженні дружніх стосунків зі здоровими ровесниками, а також можливості для участі у громадському житті, розкритті

своїх здібностей, вмінь і талантів. По-друге, навчання відбувається з орієнтацією на сильні якості, здібності та інтереси дитини з особливими освітніми потребами і оволодіння вміннями і навичками здійснюється функціонально.

На даний момент, є складнощі введення інклюзії через не сприймання і нерозуміння батьками здорових дітей переваг інклюзивної освіти для них. Тому, необхідна роз'яснювальна робота через яку ми доносимо до них низку переваг, а саме: їх діти навчатимуться природно сприймати і толерантно відноситись до людських відмінностей; їх діти будуть вчитися підтримувати дружні стосунки з людьми, які відрізняються від них, без страху та упереджень; їх діти будуть вчитися співпрацювати, поводитись нестандартно, бути винахідливими; їх діти вчитимуться співчуттю.

Батькам дітей з особливими потребами необхідна підтримка. Батькам «особливих дітей» необхідно надавати практичні поради щодо нагляду за дітьми, пояснення та рекомендації щодо вирішення повсякденних проблем, пов'язаних з вихованням, знайомити з досвідом інших батьків [2; с 2].

Основні форми групової роботи з батьками в цьому напрямку: проведення семінарів, консультацій, лекцій, зборів та ін. Одночасно взаємодія може організовуватись і в індивідуальній формі (індивідуальні бесіди та індивідуальне консультування).

Згідно зі ст. 3 Закону України про освіту в Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Дітям з особливими освітніми потребами, як і всім іншим, гарантовано право на доступ до освіти, на можливість отримувати досвід і знання [1, с 1].

Для цього необхідні умови. Інклюзивний заклад — це і є заклад освіти, що формує ці умови й забезпечує інклюзивне навчання як систему освітніх послуг.

Реформа освіти в Україні (зокрема, нова українська школа) передбачає подальший розвиток інклюзивного навчання і створює умови для того, щоб діти з особливими потребами мали змогу навчатися разом зі своїми ровесниками.

Основним завданням педагогічного процесу в контексті інклюзивної освіти має стати створення особливої емоційно-когнітивної (пізнавальної) установки щодо "особливої дитини", а саме: в освітньому закладі має домінувати не жаль до такої дитини, а турбота, емпатійність, чуйність і тактовна взаємодія, з одного боку, а з іншого – ставлення до неї як до рівноправного члена колективу.

Реалізація інклюзивної освіти зумовлює необхідність послідовних кроків щодо удосконалення нормативної бази, вирішення концептуальних теоретичних і організаційних питань, підготовки учасників навчально-виховного процесу.

Навчальний процес має здійснюватися диференційовано за індивідуальними програмами, посилюючи для дітей, і за умов кваліфікованої спеціальної корекційної допомоги. Тому, крім вчителя загальноосвітньої школи, у навчальному процесі активну участь бере другий вчитель зі спеціальної школи, який володіє корекційно-компенсаторними технологіями.

Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання та виховання потребує планування, додаткової професійної підготовки, а також контактів з фахівцями, які можуть надати відповідну допомогу.

Соціальна та психологічна робота з «особливими дітьми» має бути спрямована на досягненні однієї головної мети – необхідно підготувати їх до самостійного життя. Але, потрібно бути обачними – допомога та підтримка під час навчання і виховання не повинна бути «занадто» - в іншому випадку дитина стане занадто залежною від цього постійного супроводу і буде покладатися лише на нього. Необхідно спрямовувати свої зусилля лише на користь «особливих дітей».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інклюзивне навчання: стаття. URL: http://sch3.mmpedu.vn.ua/klyuzivne_navchannya.html (дата звернення: 18.11.2020).
2. Поради для вчителів початкової школи, які працюють з дітьми з особливими потребами: стаття. URL: <https://parostok.com.ua/navchalna-robota/porady-dlia-vchyteliv-pochatkovoi-shkoly> (дата звернення: 17.11.2020).

Магдисяк Л. І.

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри практичної та клінічної психології

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м.Луцьк

Лесик М. М.

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м.Луцьк

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У теперішній час досить актуальною є проблема навчання дітей з особливими потребам. Освітній інклюзивний простір стає доступним для дітей з особливостями психофізичного розвитку, так як всі діти мають право на рівний доступ до якісної освіти та навчання. Усі діти є цінними й активними членами суспільства - це одна з головних демократичних ідей концепції інклюзивної освіти.

Саме тому вчителі та працівники психологічної служби повинні створити такі умови, які допоможуть в психологічній та соціальній адаптації, підготовці до повноцінного життя в суспільстві дітей з особливими потребами. Розвитку у них самостійності, впевненості, сміливості та інших особистісних якостей допомагає раннє залучення "особливих" дітей до діяльності в колективі здорових однолітків. Також раннє залучення дітей з особливими потребами розвитку є небезкорисним і для здорових дітей, бо вони вчать розуміти проблеми інших, стають ввічливішими щодо "особливих" людей.

Ряд вчених у своїх дослідженнях дійшли висновку, що робота з дітьми з психофізичними особливостями має бути спрямована на організацію цілеспрямованої підтримки через надання психологічної, соціальної допомоги всіх учасників навчально-виховного процесу [2, с.14-18; 3, с.4-8].

Метою психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в навчально-виховних закладах є вивчення співвідношення рівня розумового розвитку дитини і вікової норми, розвитку когнітивної сфери, сформованості мотивації до навчання; особливості емоційно-вольової сфери; індивідуально-характерологічні особливості, їх творчий та інтелектуальний розвиток, спілкування, навчання; соціалізація та адаптація[1,с.15].

У даному процесі важлива роль належить співробітникам психологічної служби та їх співпраці з педагогами, батьками, працівниками психолого-медико-педагогічної консультації з громадськістю.

Аналіз провідних завдань психологічного супроводу дитини, які визначені нормативними документами Міністерства освіти і науки України, дозволяє виокремити пріоритетні напрямки роботи практичного психолога в рамках психологічного супроводу дитини з особливими потребами: діагностико-прогностична діяльність; психологічна підтримка педагогів; психологічна підтримка батьків; корекційно-розвиткова робота з дітьми з особливими освітніми потребами[6,с.2].

Діагностико-прогностична діяльність. Діагностична діяльність спрямована на виявлення особливостей діяльності, поведінки та психічного стану дитини, які необхідно враховувати в освітньому процесі. Основними методами психодіагностичного обстеження дитини з особливими освітніми потребами є: ознайомлення з документацією; бесіда; спостереження; проведення тестових методик[4,с.12].

Психологічна підтримка педагогів. До професійної та особистісної підготовки педагогів заняття з дітьми з особливими потребами висуває певні вимоги. Крім того, вчителі досить часто відчувають незручність поруч з "особливою" дитиною. А якщо говорити про включення в навчання цих дітей, то в даній ситуації можна звертати увагу на страх, який охоплює вчителя. Ці страхи є назрілими в умовах інклюзивного навчання, адже інклюзія – це зміни, а зміни часто лякають, викликають тривогу та напругу.

Психологічна підтримка батьків. Дитина може бути дезадаптованою та дезсоціалізованою,коли на неї в сім'ї не звертають уваги. Тому велике значення має психологічна підтримка батьків цієї категорії дітей. Саме від батьків та їх роботи над процесом виховання та навчання залежить як буде розвиватися дитина з особливими освітніми потребами.

Головними різновидами роботи з батьками можуть бути семінари, консультації, лекції з питань та психофізичного розвитку дитини, покращення сімейних відносин, створення благополучних стосунків між батьками та дітьми, надання інформації про особливості інклюзивної освіти тощо.

Корекційно-розвиткова робота з дітьми з особливими освітніми потребами. Важливою складовою психологічного супроводу є корекційно-розвиткова робота з дитиною. Ця робота з дитиною має бути систематичною, комплексною та індивідуалізованою.

Успішність корекційно-розвиткової роботи залежить від певних умов, зокрема [5, с.54]:

1. забезпечення взаємодії психолога з учителями-предметниками щодо оптимізації психічного розвитку дитини з особливими освітніми потребами;
2. встановлення особистостого контакту психолога з "особливою" дитиною;
3. підтримки психічної активності дитини під час заняття;
4. урахування динаміки стомлюваності дитини з особливими освітніми потребами;
5. поєднання різноманітних методів психокорекції на одному занятті;
6. створення ситуації успіху для дитини з психофізичними особливостями.

Таким чином, забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами є невід'ємною частиною розвитку сучасної освіти. В її основі лежить індивідуальний та диференційований підхід до кожного учасника навчально-виховного процесу: дітей, педагогів, батьків. Підсумовуючи вище сказане, слід зазначити, що психоло-педагогічний супровід має створювати в навчальних закладах сприятливі умови для розвитку у дітей з особливими освітніми потребами навичок самостійності, впевненості, мобільності, адже всі діти є цінними і активними членами суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Психологічний супровід інклюзивної освіти : [метод. рек] / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – С.92.

2. Ілляшенко Т. Д. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному заклад / Т. Д. Ілляшенко. // Психолог. – 2009. – №10. – С. 14–18.
3. Рачова Н. Соціально-педагогічний супровід дітей з особливими потребами / Н. Рачова // Дефектолог. – 2009. – № 10. – С. 4-8.
4. Марухина І.В., Кондратенко Л.О., Растроста Г.Б., Аспекти аналітичної діяльності працівника психологічної служби. Методичні рекомендації. – Суми, 2011. – С.30.
5. Інна Луценко. Ефективний психолого-педагогічний супровід учня з особливими освітніми потребами // Заступник директора школи. – 2016. – № 1. – С. 45 – 54.
6. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 545 [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>.

Москалик Г. Ф.,

д.філос.н, професор

*Кременчуцький національний
університет імені М.В. Остроградського*

м. Кременчук

Нижник Г. Л.

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»,

*Кременчуцький національний
університет імені М.В. Остроградського*

м. Кременчук

РОЛЬ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТУ

Протягом останніх двох років ми все частіше чуємо поняття «дистанційна освіта». Якщо раніше це освітнє поняття було лише в закладах Вищої освіти, то зараз це поняття увійшло і до загальноосвітніх шкіл. Особливо дистанційна освіта стала актуальна в наш

час, з приходом пандемії в сучасному світі. Тому, освітні навчальні заклади з традиційною системою навчання вже не в змозі задовольнити попит населення в освітніх послугах. І причина не тільки в пандемії, бо людство хоче отримати якісну освіту без відриву від основної роботи чи виробництва та в зручний для себе час. Це безпосередньо стосується не тільки студентів чи учнів, і звісно, дорослої аудиторії. Однією із таких освітніх технологій, що здатна задовольнити зростаючий попит на якісні знання для всіх прошарків населення України, що здатна забезпечити можливість «навчання упродовж усього життя» - дистанційне навчання. Ця технологія навчання знайшла широке застосування не тільки в нашій країні, і в світі. Дистанційне навчання у ВНЗ не є різновидом чи вдосконалення заочного навчання, це самостійна та прогресивна форма навчання, яка розвивається і буде вдосконалюватися в майбутньому. Можливість застосування дистанційної освіти у ВНЗ досить широка і всеохоплююча [1].

Щоб зрозуміти роль дистанційної освіти в глобалізації світу треба зрозуміти та поєднати ці поняття як «глобалізація світу», «освіта» та «дистанційне навчання».

Поняття «освіти», а тим паче «філософія освіти», є поняттям і визначенням неоднозначним. Якщо взяти поняття «освіти» в контексті світу, то визначення є: цілеспрямована пізнавальна діяльність людей на здобуття освіти, умінь та навичок з подальшим використанням та вдосконаленням; визначення «філософія освіти» - це розвиток людини і системи освіти в нерозривній єдності, досліджує освітнє знання і поєднання із філософією, аналізувати педагогічну діяльність, створення нових інституцій і систем [2].

Дистанційне навчання — сукупність інформаційних технологій, що забезпечують доставку здобувачу вищої освіти основного обсягу навчального матеріалу; інтерактивну взаємодію здобувачів освіти і викладачів у процесі навчання; надання їм можливості самостійної роботи із засвоєння навчального матеріалу; а також оцінювання їхніх знань та умінь у процесі навчання [3].

В сучасному світі, де прогресує глобалізація світу, всі ці поняття переплелися і повному осмислюються. Розвиток освіти є потребою задоволення, без якої суспільство не буде мати майбутнього. З розвитком інноваційних технологій в світі зростає переосмислення самого навчання та здобуття певної професії. Освіта реагує на всі зміни і процеси в сучасному суспільстві. За рахунок зміни інноваційних технологій змінюється характер здобуття освіти [4].

Нова парадигма освіти являє собою комплексний феномен, в якому традиційна освіта почала конкурувати із інноваційною, при цьому взаємодія традицій і інноватики в освіті представляє собою новий рівень гуманізації. Звісно безпосередній контакт викладача та здобувача освіти, притаманний традиційній освіті, конкурує з дистанційним навчанням. Технологій та моделі такого навчання не повинно розумітися як заочна освіта чи віртуальні класи. Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання. Визначають такі технології дистанційної: голосові, відео, друковані. Для успішного втілення дистанційної освіти комбінують ці технології [3].

Розглянувши технологію дистанційної освіти, можна зробити декілька висновків: ефективність такої освіти залежить значною мірою від рівня підготовки викладача до потреб дистанційного навчання; використання викладачем наукового-методичного та матеріального забезпечення. Але, ефективність таких технологій залежить не тільки від викладача та його педагогічної майстерності, а й від готовності здобувачів навчатися в умовах дистанційної освіти.

Звісно, перевагами цих технологій є: доступність до більшого обсягу матеріалу (віртуальні бібліотеки), роз'яснення матеріалу чи не зрозумілих тем через відео-зв'язок.

Через технологій дистанційної освіти можна виділити такі форми цієї освіти: Adaptive learning, Blended learning, Flipped classroom, Learning analytic, MOOC та інше.

Таким чином, форми дистанційної освіти з кожним роком розробляються і винаходяться. Застосування сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій в навчальному процесі не тільки створює умови для більш ефективної самостійної роботи студентів, сприяє індивідуалізації процесу підготовки фахівців, а і суттєво змінює форми і зміст комунікацій між викладачем і студентом.

Можна зробити висновки, що дистанційне навчання може бути настільки ж ефективним, як і аудиторне навчання, якщо технології і форми відповідають завданням, є взаємодія між студентами та викладачем це є вчасний зворотний зв'язок в реальному часі. Але, в нашій країні розвиток дистанційного навчання гальмується і не розвивається через відсутність віддаленого Інтернету, не підготовленість викладацького складу, відсутність інформації про переваги та ефективність дистанційного навчання, а найголовніше, що більшість студентів не вбачають престижність такого навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів: навч. посібн. / В.В.Вишнівський, М.П. Гніденко, Г.І. Гайдур, О.О. Ільїн. – К. : ДУТ, 2014. – 140 с.
2. Рафальська О.О. Технологія змішаного навчання як інновація дистанційної освіти / О.О. Рафальська // Науковий журнал «Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво». – Луцьк, 2013. – Вип. 11. – С. 128-133.
3. Капустин Ю.И. Педагогические и организационные условия эффективного сочетания очного обучения и применения технологий дистанционного образования: автореф. дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.02 – С. 154
4. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред.В. Андрущенко, І. Передборської. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.
5. Москалик Г. Ф. Освіта майбутнього: погляд філософа. / Гілея: науковий вісник, 2016, №105, С. 295-297.
6. Москалик Г. Ф. Коммуникационный процесс в образовании./ Перспективные исследования в науке: теория и практика, 2015, С. 127-136.

Москалик Г. Ф.,

д.філос.н, професор

Кременчуцький національний

університет імені М.В. Остроградського,

м. Кременчук

Стадніченко О. М.,

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»,

Кременчуцький національний

університет імені М.В. Остроградського,

м. Кременчук

РОЗВИТОК ТА ПРОБЛЕМИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Інклюзивна освіта, як одна із форм реалізації прав дитина на доступ до освіти має досить глибоке коріння. Вперше право на освіту осіб з особливими потребами було

закріплено Генеральною Асамблеєю ООН Декларації про права розумово відсталих осіб прийнятою 20 грудня 1971 року [1]. Інноваційна освітня концепція щодо навчання дітей з обмеженими можливостями здоров'я була прийнята Саламанкська декларація (10 червня 1994 року), яка і поклала початок інклюзивній освіті в світі. В ній зазначається, що інклюзивні школи мають не лише забезпечити високоякісною освітою всіх дітей, а й сприяти усуненню дискримінаційних установок і настроїв, створювати сприятливу атмосферу у громадах та розвитку інклюзивного суспільства, змінюючи перспективи соціального облаштування [2]. Однак, в різних країнах світу впровадження інклюзивної освіти відбувалося неоднаково і з великими проміжками часу, що зумовлено соціально-економічними, політичними та ідеологічними чинниками.

Італія, Німеччина почали процес реформування освіти, для дітей з особливими освітніми потребами 70-х роки у Європі і під тиском громадських організацій. Так, під тиском громадськості в Італії у 1971 році був прийнятий новий «Закон про освіту», який законодавчо закріпив право батьків на вибір навчального закладу, визначив статус масових шкіл, де навчаються всі діти з проблемами в розвитку, забезпечив державну підтримку щодо здобуття освіти дітям з особливостями психофізичного розвитку. Як зазначає Vanathy Vela «Закон затвердив зміни, що наступили у житті, оскільки цього вимагав час» [3, с.53]. Дані, які наводить італійські дослідники, засвідчують, що на сьогодні в країні понад 90% дітей з особливостями психофізичного розвитку здобувають освіту в закладах масового типу, що значно перевищує показники України.

Вчена А.В. Крикун при дослідженні інклюзивної освіти в Німеччині, часто відвідувала їх навчальні заклади. Науковець зазначає: «Сучасні освітні заклади Німеччини відкриті для всіх дітей, незалежно від їхнього здоров'я. Переступаючи поріг школи, відразу розумієш, що тут панує атмосфера дружелюбності і підтримки. В коридорі, тримаючись за руки та привітно усміхаються гостям, граються діти із синдромом Дауна. Вчителька щось завзято обговорює з ученицею на інвалідному візку, яка надзвичайно емоційно виражає свою думку» [4, с. 62]. На нашу думку, це ідеальна модель інклюзивної школи, коли ніхто не звертає уваги, що поряд з тобою особи з особливими освітніми потребами.

Становлення інклюзивної освіти в Україні відбувається значною мірою на основі зарубіжного досвіду. Звісно, кожна країна, як слушно відзначив П. Сгоров, не може сліпо копіювати досвід інших держав через різні політичні та економічні умови, відмінні

освітні традиції, а тому шукає свій шлях розвитку інклюзивного навчання [5]. Україна, як і інші пострадянські країни пройшла шлях від неприйняття до майже повної соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами. Щодо української нормативно-правової бази, які були прийняті раніше: Закон України «Про загальну середню освіту», Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» та Закон України «Про охорону дитинства», лише дублюють норми міжнародного законодавства та носять суто декларативний характер. А їх змістом було те, що діти з особливими потребами, мають перебувати вдома і одержувати належну соціальну, педагогічну та психологічну підтримку.

Україна на сьогодні має вже чималий досвід по впровадженню інклюзивного навчання. Так, 2001-2007 рр. МОН експериментально впроваджував проект «Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей з особливостями психофізичного розвитку шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», а також українсько-канадський проект (2008-2012) «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні», задля підтримки інклюзивної освіти в Україні була створена «Мережа на підтримку інклюзії. Школа – для всіх».

Однак, великим поштовхом до реалізації і здійснення на практиці інклюзивної освіти стало прийняття 5 липня 2017 року Закону України [«Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг»](#). Відтепер українські діти з особливими освітніми потребами мають повне право здобувати освіту в усіх навчальних закладах, зокрема й безоплатно в державних та комунальних, незалежно від «встановлення інвалідності». Також для цих дітей передбачено можливість запровадження дистанційної та індивідуальної форм навчання, отримання психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги, створення інклюзивних та спеціальних груп (класів) у загальноосвітніх навчальних закладах та «прилаштування» загальноосвітніх шкіл і класів під їхні потреби – тобто здійснення відповідних архітектурних перепланувань, наймання додаткових працівників (корекційних педагогів, тьюторів, психологів), адаптація навчальних планів і програм, методів та форми навчання, використання ресурсів спеціальної освіти, партнерство з громадою тощо [6].

Причинами гальмування впровадження Останнім часом в Україні спостерігається позитивна динаміка. Станом на 1 січня 2020 року в інклюзивних класах навчаються 19345 учнів із особливими освітніми потребами. Ця кількість у 7 разів перевищує дані п'ятирічної давнини. На початок 2020 року в Україні створено 13782 інклюзивні класи. Так, у 2019-2020 навчальному році 35% від загальної кількості закладів загальної середньої освіти організували інклюзивне навчання.

Можна говорити, що рівень інклюзивної освіти в Україні є ще досить низьким, цьому передує ряд причин: банальна неготовність більшості загальноосвітніх шкіл прийняти учнів з особливими освітніми потребами, через відсутність у навчальних закладах архітектурної доступності, брак сучасного корекційно-реабілітаційного обладнання, недостатню кількість спеціальних автобусів, пристосованих для перевезення учнів з фізичними обмеженнями а найголовніше недостатня кількість кваліфікованих педагогічних кадрів, які могли би надати якісні педагогічні послуги дітям з обмеженими можливостями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Декларації про права розумово відсталих осіб від 20 грудня 1971 року [Електронний ресурс] Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_119 – Загол. з екрану.
2. Саламанська декларація: про принципи, політику і практичну діяльність у сфері освіти осіб з особливими потребами [Текст] : міжнародно-правовий документ / прийнята Всесвітньою конференцією з питань освіти осіб з особливими потребами : доступність і якість. – К.: Основа, 2000. – 21 с.
3. Bronfenbrenner U. The Ecology of Human Development [Text]: textbook / U. Bronfenbrenner. – Cambridge, MA: Harvard University. – 1979 – 57 p.
4. Крикун А. Інклюзивна освіта в Україні та Німеччині – точки дотику [Текст] / А. Крикун // Науковий вісник «Педагогіка у світі». – 2013. – №1. – С. 61-64.
5. Теоретические подходы к инклюзивному образованию людей с особыми образовательными потребностями [Електронний ресурс] Режим доступу: http://teoriapractica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2012/3/pedagogika/egorov.pdf – Загол. з екрану.
6. Інклюзивна освіта в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – Загол. з екрану.

*Пузир О. А.,
учитель вищої категорії
Кременчуцька гімназія №19
м. Кременчук*

ОРГАНІЗАЦІЯ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДИТИНОЮ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ (АЛАЛІЯ)

Інклюзивна освіта є одним із напрямків реформування сучасної школи в Україні, що передбачає:

- Рівні права на здобуття освіти;
- Важливість соціалізації дітей з особливими потребами;
- Виховання толерантного суспільства;
- Забезпечення особливих умов навчання, що сприяють розвитку

дитини.

Учень Єгор С. (розлад особистості та поведінки, системний недорозвиток мовлення внаслідок раннього органічного ураження ЦНС).

Головна проблема – низький рівень розуміння мови та розрізнення звуків, власна мова розвивається дуже повільно, є складності у відтворенні звуків. Зберігаються моторні порушення, володіє тілом недостатньо вправно. Знижена чутливість, якість виконання рухів через порушення роботи ЦНС низька. Швидко втомлюється, важко концентрується, погано сприймає вербальні інструкції. Потребує візуальної підтримки та спрощення висловлювань. Візуальне сприйняття – основний (ведучий) спосіб взаємодії з оточуючими. Може зацикловатися на певних темах, погано реагує на зміни, потребує часу для налаштування до роботи.

На першому місці має бути розуміння проблем та перешкод у сприйнятті навчального матеріалу та адаптування його до потреб і можливостей дитини.

Обов'язково залучайте батьків до співпраці, вони зацікавлені у розвитку своєї дитини.

Проведіть детальне опитування батьків (психологів, логопедів, дефектологів, що працювали із дитиною раніше) щодо можливостей та інтересів дитини.

Заходи щодо створення умов для навчання

Використання візуального розкладу.

Дозволяє наочно проінформувати про подальшу роботу, зменшує опір при змінах, дає можливість налаштуватися до діяльності, що передбачена розкладом.

Початок роботи із цікавої або нескладної для дитини діяльності.

Поліпшується кооперативність. Дитина має можливість бути успішною та менше опирається наступним складнішим завданням. Потрібно спиратися на інтереси дитини для заохочення до навчання.

Доречно максимально використовувати візуальну форму подання матеріалу. Під час занять є ефективним використання таймерів та наочне представлення роботи, що виконується спочатку, та буде виконуватися згодом.

Творчість.

Для формування позитивного ставлення до навчання слід активно використовувати творчі завдання, які передбачають різні види діяльності. Ліплення (пластилін, солоне тісто), малювання, виготовлення аплікацій з різних матеріалів, конструювання* та інше.

*Учень найкраще працює “за зразком” та за наявності плану виконання завдання (може використовуватися відео)

Навчання з цікавістю.

Процес навчання має спиратися на сильні якості та інтереси дитини та містити елементи гри. Якщо йому цікавий транспорт, можна підбирати завдання відповідного спрямування (рахувати літаки, ракети, автобуси), складати задачі із знайомих життєвих ситуацій. Проводити обчислення та розфарбовувати зображення у кольори, що відповідають певним числам. Класифікувати предмети за групами (нехай їдуть у різних автобусах, щоб було цікавіше).

Розвиток мовлення

Читання розвивається повільно, насамперед, через складності у сприйнятті мови. Доволі обмежений словниковий запас (понад 600 слів). Сприймає короткі речення. Для кращого розуміння тексту слід надавати підтримку у вигляді картинок (фотографій).

Використання карток, як засобу комунікації*.

*В основі лежить метод альтернативної комунікації **PECS**

Завдання має відповідати можливостям дитини. Слід надавати допомогу при виконанні складних завдань, та поступово зменшувати підказки, розвивати самостійність.

Заохочення дитини під час роботи.

Система жетонів. Відповідає віддаленому винагородженню за успішну роботу. При виконанні певного переліку завдань учень отримує жетони, які може обмінювати, після накопичення певної кількості, на цікавинки (іграшки, машинки, конструктор лего, похід у кінотеатр і таке інше).

Як заохочення короткострокове використовувалися наліпки із автомобілями, та з іншим транспортом. Виготовлення іграшок оригамі. Ігри за правилами. Фізкультхвилинки (велотренажер, батут, баскетбол).

Спортивні хвилинки

Через високу втомлюваність, моторні проблеми частиною навчального процесу є фізичні вправи. М'язи спини слабкі, тому потрібно робити перерви у роботі за столом, проводити масаж, та надавати відпочинок, чергуючи активні вправи із розслабленням.

Можливим є використання засобів для релаксації та зміни виду діяльності.

Модель роботи, яка проводилася з дитиною, відповідає індивідуальній формі навчання, проте рівень соціального розвитку можна підвищити за рахунок роботи поза межами домівки. Учень краще концентрується у шкільному класі.

Не використовується резерв, пов'язаний з бажанням дитини конкурувати з однолітками та прагненням співпрацювати з ними.

Не існує загального “типового процесу” та програми для роботи із дитиною, що спирається на діагноз. За рядком статистики – людина з її особливостями та потребами.

Лише академічні навички не здатні поліпшити життя дитини з інвалідністю, тож соціальна складова не менш важлива частина розвитку.

Потрібно надати людині шанс знайти своє місце у світі, прийняти її та допомогти самореалізуватися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Новий ЗУ «Про освіту»

- Стаття 19. Освіта осіб з особливими освітніми потребами
- Стаття 20. Інклюзивне навчання

*Шайковав А. Л.,
викладач психології,
Коростишівський педагогічний
коледж імені І.Я. Франка,
м.Коростишів*

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ГІПЕРАКТИВНИМИ ДІТЬМИ

Мабуть, усі ми бодай частково знайомі з цими дітьми завдяки відомому персонажеві дитячого мультфільму Петрикові Пяточкину. У якому, за словами виховательки з того ж мультфільму, «як у пухнастім зайчику захована незвична стрибуча пружина». Саме через цю надмірну активність Петрик створює постійні проблеми довкола себе: він необережний, розгальмований, перебуває у безперервному русі. Та це лише «верхня частина айсберга» особливостей гіперактивної дитини. Зупинімось на особливостях гіперактивної дитини більш детально.

Артем- мрійник. Його фантазія летить із швидкістю світла. Мама розповідає, що її син постійно щось вигадусь – і одразу ж намагається втілити свої фантазії у життя. Але, нажаль, багато важливих справ, насамперед шкільні домашні завдання, Артем не хоче робити, не закінчує, - там, де робота малоцікава, хлопцю часто не вистачає наполегливості. «То що, я маю все кинути і робити уроки»,- якимось зауважив хлопчик. А ще Артем «летить на найвищих швидкостях»- змалечку у постійному русі: скаче, бігає, не може всидіти у постійному русі, все перевертає. У школі це створює справжні проблеми: на уроках вовтузиться, крутиться, може вставати з місця без дозволу, залізти під парту. Крім того, на уроці часто розсіяний, неухважний, може сам до себе говорити в голос, співати. Це тішить дітей, але аж ніяк не вчителів: вчителі скаржаться за постійні зриви уроків...

Історія Ігоря багато в чому схожа: у нього також гіперактивність та порушення уваги, і теж «шкільні» проблеми- за п'ять років навчання хлопчик змінив п'ять шкіл. Усі «за зриви уроків», «бійки» та «хуліганство». З останньої школи Ігоря виключили за колективною «петицією» батьків однокласників. Особлива проблема Ігоря – не контролює свої емоції та почуття: як у школі хтось «зачепить»-вибухає, як вулкан, чи то на уроці, чи то на очах у директора... «Але в душі він не злий, - каже мама. – Він так

само буде нестримно добрий, якщо його щось зворушить. Він може зі співчуттям та зворушенням віддати усі свої кишенькові гроші старенькій бабці, що жебрас. Я нещодавно плакала, то він мене так широко потішав...». У ігоря також багато труднощів устосунках з батьками : « До нього по тридцять разів треба говорити, щоби послухався і зробив те, що просиш; і ,взагалі, усе робить під настрої, ми через те часто конфліктуємо...» Ігор не має друзів у дворі. Там з нього люблять насміхатися і «провокувати» знаючи його «запальну» вдачу. А коли серія психотерапевтичних зустрічей завершилась і діти символічно показували жестом, що хочуть подарувати один одному на прощання, Ігор показав жестом особливий дарунок- свої серце...

Юля любить малювати. Вона малює свої книжки та придумує історії. Малювання настільки захоплює дівчинку, що вона може бути довго зосередженою і тихою. А на уроках дівчинка переважно розсіяна і неуважна. Вчителька часто скаржиться, що Юля на уроках «не працює», «десь літає у своєму світі». Те саме із домашніми завданнями, - каже мама. – Я мушу сидіти над нею і постійно нагадувати їй: зосередься, будь уважна. І я знаю, що вона може, вона просто не хоче. Юля немов мала дитина- хоче робити лиш те, що їй приємне і не розуміє поняття «треба». Я безмежно втомлена від того, що кожного дня мушу по чотири години робити з донькою домашні завдання – у мене таке враження, що це я учуся у школі...» Моторна гіперактивність у Юлі виражена незначно, натомість вона «гіпербалакуча» - говорить справді дуже багато, у спілкуванні і з дітьми, і з дорослими дуже безпосередня і щира. Юліна потреба говорити значно утруднює їй здатність слухати- дівчинка перебиває, хоче сказати своє і не дає можливості висловитися іншим. Можливо, саме через це у неї мало друзів. «Зі мною не хочуть товаришувати, - зізнається Юля.- Вони сміються з мене і кажуть, що я хвора на голову...»

Отже, цей розлад має багато облич та широкий спектр можливих проявів, але завжди супроводжується дезадаптацією як в школі, так і в соціумі взагалі. Ці діти створюють особливі виклики та випробування для батьків, учителів та зрештою всіх, хто живе поруч з ними. Але хотілося б, щоб такі діти не перетворились на бурульку, а стали щасливими, розкрилися та реалізувалися. Бо вони є не тільки діти, які створюють особливі труднощі, вони є також дітьми з особливими здібностями та багатьма позитивними рисами. Без їхньої радості та любові до життя, невичерпного ентузіазму та безпосередності цей світ буде тьмянішим і біднішим.. Втім, без належної підтримки їхні

позитивні якості можуть не розкритися, а життя не відбутися. Ці діти потребують розуміння і допомоги. Почнемо з розуміння...А саме розуміння природи цього розладу.

Гіперактивність - це нейропсихіатричний розлад, тобто його причиною є особливості будови і функціонування головного мозку, а не, згідно з поширеними міфами, погане виховання. У дітей із ГРДУ наявне сповільнене дозрівання функцій лобної кори. І хоча причини розладу біологічні і їх не зміниш, та прогноз розвитку дитини, її майбутнє у першу чергу залежить від факторів психосоціальних, а насамперед – від учителя та батьків.

Будуючи взаємини з гіперактивною дитиною, слід пам'ятати:

- те, що діє на «звичайних» дітей, на цих дітей може діяти частково чи зовсім не діяти;
- це не ті діти, які не знають правил, це ті діти, які не можуть їх дотримуватись;
- добрі стосунки – найголовніша умова впливу на гіперактивну дитину.

Які шляхи побудови таких стосунків?

- щоденне особисте привітання
- використання різних можливостей для спілкування (наприклад, цікавитись настроєм дитини, її життям тощо)
- помічати і відзначати зміни, успіхи (у тому числі і перед класом), її позитивні особистісні риси, здібності.
- співпраця.

Існують і відповідні вимоги, щодо організації робочого місця такої дитини:

- важливо, щоб гіперактивна дитина сиділа близько до вчителя і подалі від можливих джерел відволікання;
- добре, якщо сидить з ровесником, який є моделлю належної поведінки

Особливі рекомендації і щодо організації навчальної діяльності таких дітей:

- пояснювати дитині, чому саме таких правил слід дотримуватись і домовлятися про їх виконання;
- скласти список бажаної поведінки і за кожен вид поведінки призначити суму балів або жетонів (на початку такий список повинен бути з 2-3 пунктів, а потім його доповнювати);

•покарання. Для гіперактивної дитини це також метод впливу. Яким воно може бути?

- ізоляція (куточок чи вивести з класу)
- штрафування (забирання жетонів тощо)
- виконання того, що є неприємним
- написання зауваження тощо.

Після введення таких правил важливо бути готовим до тимчасового погіршення поведінки – відчуваючи встановлення рамок, дитина природно намагається випробувати їх на міцність. Тому тут важливими є терпіння та послідовність.

Слід пам'ятати ще й те, що допомога такій дитині - це робота не одного дня, вона тривала в часі. І орієнтована вона у першу чергу на попередження вторинних проблем, що пов'язані з неуспішністю та асоціальною поведінкою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Романчук Олег Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей: Практичне керівництво. – Львів: Свічадо, 2015. -300с.

СЕКЦІЯ 5. ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ващук Н. А.,

викладач англійської мови,

Запорізький педагогічний фаховий коледж

Хортицької національної академії,

м. Запоріжжя

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.

В сучасних умовах, основним завданням школи є розвиток особистості, де у центрі уваги є учень з його обдарованістю, здібностями, а також створення інноваційного простору. Для того, щоб викликати інтерес у здобувачів освіти до вивчення іноземної мови, ми повинні використовувати нові, цікаві і результативні форми і методи навчання. І в цьому безпосередньо виділяється поняття «діяльнісний підхід».

Саме діяльнісний підхід поєднує теоретичні знання з застосуванням їх на практиці. Ключовим потоком здійснення діяльності є вирішення різноманітних завдань. Діяльнісний підхід включає в себе:

- розвивальне навчання;
- проблемне навчання;
- особистісно-орієнтоване навчання;
- інтерактивні технології;
- інформаційно-комунікаційні технології;
- проектна технологія.

З кожним роком питання забезпечення належного рівня інформаційного обслуговування навчального процесу стає більш актуальним. Зберігається стійка тенденція до розширення впливу інформаційно-комунікаційних технологій на систему навчання іноземних мов.

Інформаційно-комунікаційні технології - сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для опрацювання, зберігання, подання, передавання різноманітних даних і матеріалів, необхідних для підвищення ефективності різних видів діяльності. Це технології опрацювання інформації за допомогою комп'ютера та телекомунікаційних засобів. [3, с. 117-123.]

Існують основні напрямки використання нових інформаційних технологій у навчанні іноземної мови: використання з метою навчання шляхом моделювання, наочного представлення мовного, соціокультурних і мовленнєвих процесів та явищ; організація тренування у використанні навчального матеріалу; контроль та оцінювання рівня сформованості умінь та навичок, зберігання, збір та обробка статистичної інформації; забезпечення діалогу, комунікації за допомогою комп'ютерних мереж, стимулює пошукову діяльність здобувачів освіти і сприяє розвитку його творчих здібностей. [2, с. 192]

Основні дидактичні можливості мультимедійних засобів у навчанні іноземних мов призводить до:

- посилення навчальної діяльності учнів, їх ролі як суб'єкта навчання діяльності;
- зростання мотивації навчання;
- розширення індивідуалізації процесу навчання, використання основних і допоміжних навчальних впливів на діяльність школярів;
- використання різних типів навчальних завдань;
- введення учня в мовленнєву атмосферу через навчальне середовище, яке забезпечує розбирати певні соціальні і культурні ситуації;
- різноманітність подачі матеріалу;
- постійне застосування ігрових прийомів;
- забезпечення рефлексії.

Одна з найбільш ефективних і перспективних систем в наш час інформаційно-комунікаційних технологій являється дистанційне навчання. Міжнародна система дистанційного навчання, що розвивається, забезпечує широкий міжнародний доступ до кращих світових освітніх ресурсів та істотно збільшує можливості традиційної освіти шляхом формування освітнього інформаційного середовища, в якому здобувач освіти

самостійно або під керівництвом вчителя може вивчати цікавий для нього матеріал. [5, с. 26-30]

Виділяємо програму дистанційної освіти, як інноваційний підхід до вивчення іноземної мови з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Вона включає в себе:

- креативність у вивченні іноземної мови;
- підвищення цікавості до вивчення іноземної мови за рахунок автентичного навчального матеріалу;
- індивідуальний доступ до навчального матеріалу;
- використання допоміжних сайтів, онлайн відео, аудіо записів, інтерактивних ігор тощо;
- можливість навчання в індивідуальному темпі;
- виконання домашніх завдань у зручний час;
- створення власних презентацій;
- підвищення мотивації до активного засвоєння знань;
- якісну дистанційну освіту.

В структуру дистанційного навчання входить інтегроване середовище з застосуванням ролі різних компонентів: методичних, організаційних, педагогічних і технологічних, таких як друкарські матеріали, радіомовлення, телебачення і застосування комп'ютерів.

Для того щоб мати відмінні результати навчання іноземної мови в рамках дистанційного навчання учитель повинен володіти вміннями роботи з різноманітними програмами графічного характеру, *flesh* – анімації, *web* – редактора, програмами для створення презентацій, програмами для роботи зі звуком та відео тощо.

Використання в навчанні іноземної мови комп'ютерних і телекомунікаційних засобів в умовах дистанційного навчання розширює можливості варіювання матеріалу, яким може користуватися здобувач освіти в освітньому процесі, дозволяє відійти від традиційних форм навчання, оптимізувати засвоєння мовних структур та граматичних правил, долає монотонність заняття при формуванні мовленнєвої та комунікативної компетенції учнів, сприяє розвитку читання, аудіювання, письма, мовлення. Це здійснюється за допомогою постійно підтримуваного обома сторонами зворотнього зв'язку. [1, с. 173–193.]

Специфічні для дистанційного навчання засоби розширюють межі інформаційного поля здобувача освіти, кількість запропонованих йому варіантів навчання, підсилюють зворотній зв'язок. Але слід зазначити, що при дистанційному навчанні здобувачі освіти найчастіше мають справу з телетекстом, у якому немає можливостей для зчитування жестів, міміки, інтонації. У процесі контактного навчання вчитель, залежно від його здатності до рефлексії, аналізує і коректує свої дії, чого не може зробити техніка. У педагогічному спілкуванні учень і вчитель пізнають один одного, обмінюються інформацією і ролями, виявляють певні почуття, що також неможливо передати. [4, с. 40-47]

Дистанційне навчання може бути послідовною, самостійною або паралельною частиною у загальній системі навчання. У першому випадку зміст навчання частково поділяється між очною і дистанційною формами, які послідовно застосовуються в єдиній лінійній системі організації освітнього процесу. В умовах самостійного використання дистанційне навчання може бути застосоване для повного вивчення окремого предмета освітньої програми або всього курсу навчання. У третій частині дистанційне навчання не несе самостійного навантаження у процесі засвоєння нового знання, формування мотиваційної та особистісної сфер здобувача освіти, а виконує ілюстративні, тренінгові і контролюючі функції. [5, с. 26-30]

Таким чином впровадження дистанційного навчання є створення навчального інформаційного середовища у вивченні іноземних мов, а це безпосередня взаємодія з інформаційно-комунікаційними технологіями. Таке навчальне середовище дозволяє на практиці використовувати психолого-педагогічні розробки для одержання знань як самостійно, так і під керівництвом вчителів. З появою дистанційної освіти відносини між учнями та вчителями можуть бути радикально змінені, тому що процес навчання стає більш зацікавленим та мотивованим. Це може мотивувати сильніших здобувачів освіти допомагати іншим і зміцнювати взаємодію між учнями. Інформаційно-комунікаційні технології сприяють розкриттю, збереженню і розвитку особистісних якостей учнів в умовах дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Benefits and drawbacks of controlled laboratory studies of second language acquisition. Yang L. R. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – с. 173–193.

2. Захарова І. Г. Інформаційні технології в освіті: Учеб. посібник для студ. Вища. пед. учеб. закладів. - М.: Видавничий центр "Академія", 2003. – с. 192
3. Маслюк Ю. А. Проблеми використання інформаційних та комунікаційних технологій у навчальній діяльності // Інновації в освіті. - 2006. - № 1. - С. 117-123.
4. Коломінова О. О., Роман С. В. Сучасні технології навчання англійської мови у початковій школі/ О. О. Коломінова, С. В. Раман//Іноземні мови. –2010. – №2 с. 40–47.
5. Хуторской А. Дистанційне навчання і його технології// Комп'ютера.- 2002. – №36. – 3. с 26-30.

Займак І. І.

вчитель інформатики

Щербанівського ліцею

Щербанівської сільської ради

Полтавського району

Полтавської області

с. Щербані

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Всесвітня пандемія SARS-CoV-2 внесла несподівані корективи не лише в повсякденне життя, а й змусила всіх учасників освітнього процесу пристосовуватись до нового формату навчання: проводити уроки віддалено, терміново опановувати нові цифрові інструменти, педагогічні підходи та методики для організації ефективного освітнього процесу. Перед вчителями постало непросте завдання: організувати якісне навчання з використанням онлайн-сервісів та комп'ютерних технологій, надихати й мотивувати учнів на нові звершення. Щоб забезпечити повноцінний освітній навчальний процес на відстані для учнів початкової школи необхідно підібрати такі сервіси та платформи, які дозволять зацікавити та організувати дітей на початковому етапі та втримати їхню увагу аж до завершального.

Як відомо, найкраще сприймається інформація, яка подана у графічному вигляді – вона швидше систематизується, а кольорові образи завдяки включенню емоційної складової ліпше сприймаються. Тому, при підготовці дистанційного уроку найперше слід приділити увагу візуалізації навчального матеріалу. Серед великої кількості популярних прийомів графічного представлення інформації для себе виділила створення хмар-тегів та інтелект-карти.

Хмара тегів являє собою візуальне відтворення списку слів чи категорій на єдиному спільному зображенні. Ключові слова (теги) являють собою окремі слова, причому важливість кожного ключового тега виділяється розміром шрифту чи кольором. Така форма представлення зручна для швидкого опанування головних термінів та для розподілу їх за популярністю. Яскрава графіка, що використовується у вигляді хмар слів дає змогу розставити акценти на головних моментах теми, що вивчається. Такий спосіб дає можливість якісно сприяти переосмисленню та систематизації матеріалу уроку. Окрім всього, застосування різноманітних шрифтів, кольорів та форм хмар дозволяє учням набагато швидше засвоювати новий матеріал за допомогою активного залучення зорової пам'яті [2]. Для створення хмар-тегів використовую веб-сервіс [wordart](#). Даний ресурс дозволяє створювати хмари різноманітної форми і кольору. Зручним елементом у користуванні сервісом є можливість введення тексту кирилицею.

Інтелект-карти (майндмепінг, ментальні карти, карти роздумів, концепт-карти) – це універсальний спосіб організації інформації, адаптований для максимально продуктивного сприйняття мозком. Використовується, зазвичай, для запам'ятовування великого об'єму матеріалу завдяки синергетичному синтезу: візуалізації, систематизації, класифікації, асоціації. Техніка побудови інтелект-карти («дерева асоціацій») полягає у наступному: в центрі розміщується базове поняття, від якого відходять декілька гілок. Від них можуть відходити інші гілки, які будуть вторинними, третинними. [5] У своїй практиці при підготовці дистанційних уроків інформатики використовую такі інтернет-сервіси для роботи із MindMap: [Coogole](#), [BubblUs](#), [MindMup 2](#). Усі вони мають досить зручний інтерфейс, мають широкий спектр можливостей для створення якісного дизайну. За допомогою цих онлайн-сервісів є можливість створювати яскраві, органічні інтелект-карти, що сприяє креативності та мозковому штурму. Також слід окремо виділити онлайн-сервіс [Canva](#). Це платформа для створення інфографіки з можливістю

використання значної кількості дизайнерських шаблонів та мультимовним інтерфейсом. Крім інтелект-карт, Canva дозволяє використовувати понад 500 готових тематичних шаблонів, у тому числі для оформлення документів, презентацій, створення логотипів, афіш, постерів для соціальних мереж [1, с. 15].

Сучасний урок важко уявити без дошки. Дистанційне навчання – не виняток. Для організації онлайн-уроків у початковій школі варто застосовувати віртуальну інтерактивну дошку (онлайн-дошка, електронна дошка, стіна, whiteboard-проект). Це мережевий ресурс, призначений для організації спільної роботи для створення й редагування зображень і документів, спілкування в реальному часі. [3, с. 10] Серед всього різноманіття даних сервісів для себе виділила [padlet](#). Це зручна онлайн-дошка з інтуїтивно зрозумілим інтерфейсом, можливістю розміщувати найрізноманітніші види контенту: робити текстові нотатки, завантажувати файли різних форматів, додавати гіперпосилання, робити миттєві фото (snap), записувати і поширювати відео- та аудіонотатки, вміщувати позначки, зроблені вручну, знаходити і відмічати точки на мапі (у Padlet синхронізовано доступ до карт Google).

Провідною діяльністю молодшого школяра є навчальна. Але все ще зберігається потреба у грі. На дистанційних уроках доцільно використовувати також ігрові види діяльності. Готуючи такий урок, варто звернути увагу на навчальну інтернет-платформу [learningapps](#). Даний сервіс створений для підтримки навчання та процесу викладання за допомогою інтерактивних вправ. Учні можуть перевірити та закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу, мотивації до навчання. [4] Одним із плюсів платформи learningapps є велика кількість готових інтерактивних вправ з будь-якого предмету, які за потребою можна використати в своїй діяльності. Після реєстрації на сервісі, користувачеві стає доступною можливість створювати власні вправи, а також зареєструвати свій клас. Шаблонів для створення вправ досить багато, зокрема: «Знайти пару», «Класифікація», «Числова пряма», «Просте упорядкування», «Вільна текстова відповідь», «Фрагменти зображень», «Вікторина», «Заповніть пропуски», «Колекція вправ», «Аудіо- та відеоконтент», «Перший мільйон», «Пазл», «Кросворд», «Знайти на карті», «Знайти слова», «Де це?», «Вгадай слово», «Скачки», «Парочки», «Порахувати».

Розглянуті онлайн-сервіси для організації дистанційного навчання дозволяють найбільш ефективно сформулювати пізнавальний інтерес учнів, активізувати їх діяльність, розкрити інтелектуальний потенціал кожного учня, мотивувати до навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аман І. С. Інтернет-сервіси в освітньому просторі: [методичний посібник]/І. С. Аман, О. В. Литвиненко. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. В. Сухомлинського», 2016. – 88 с.
2. Безкровна І. М. Хмара слів як засіб візуального аналізу текстів у навчальному процесі [Електронний ресурс]. URL: <http://timso.koippo.kr.ua/hmura12/2016/10/16/hmara-sliv-yak-zasib-vizualnoho-analizu-tekstiv-v-navchalnomu-protsesi/>
3. Безуглий Д. Прийоми візуального подання навчальної інформації/ Д. Безуглий//Фізико-математична освіта. Науковий журнал. – Суми:СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2014. – No 2(3). – С. 7–15
4. Брончук Ю. В. Методика використання веб-сервісу LearningApps [Електронний ресурс]/Ю. В. Брончук. – Режим доступу: <http://ru.calameo.com/books/004576825767f104e36cf>.
5. Луньова Н. Ментальні карти COGGLE як сучасний інструмент для творчої діяльності вчителя та учня / Н. Луньова, Н. Романич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://timso.koippo.kr.ua/hmura12/2016/10/16/mentalni-karty-coggle/>.

Кіндякова Н. Г.

Викладач інформатики

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Кеслер Я. О.

Здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОЗВ'ЯЗКУ В СИСТЕМІ GOOGLE

У зв'язку з пандемією, невід'ємною частиною для студентів стало дистанційне навчання. Студенти опановують нові знання у системі Google. Що таке система Google?

Система Google – це безпечна інфраструктура, вбудовані засоби захисту й глобальна мережа, які дають змогу захистити ваші дані й конфіденційність. У системі Google є декілька програм які можуть бути корисними при організації онлайн занять. Серед них такі як: Google Hangouts, Google Meet та Google Duo.

Розглянемо детальніше сервіси відеозв'язку в системі Google. У кожній програмі є свої переваги та недоліки.

Google Meet

Google Meet – це сервіс відеотелефонного зв'язку, розроблений компанією Google. Ви можете створити або приєднатися до конференцій Google Meet та додавати до 100 учасників. На цей час не існує обмеження часу на дзвінки. Приєднатися можна через посилання або код.

Переваги:

- Вчитель може одразу бачити учасників. Так на екрані в режимі «Мозаїка» можуть відобразитися одночасно від 6 до 49 учасників.
- Учасникам, що не отримали запрошення може бути обмежений вхід без дозволу організатора.

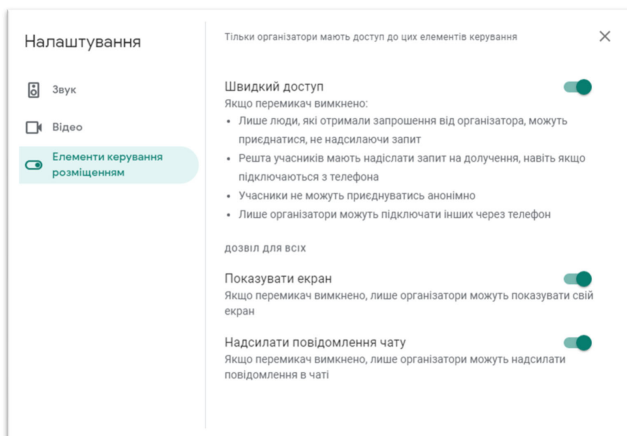

Рис. 1. Меню налаштувань Google Meet

- Приєднуватися можна як через браузер, так і через додаток для Android або iOS.

- Спільне використання екрану для надання демонстрування документів, електронних таблиць або презентацій.

- Можливість створення дошки для конференції з подальшим збереженням результатів на Google диску.

- Запис відеозустрічі.

- В ньому менше неточностей, ніж в сервісах відео конференцій.

Наприклад: в Google Meet учасники, які підключаються з використанням смартфонів не можуть демонструвати екран або записувати конференцію.

- Конференція може тривати стільки часу, скільки потрібно.

Недоліки:

- Всі учасники повинні мати обліковий запис Google – головна умова використання сервісу. Та це не є суттєвою перешкодою, оскільки сервіси Google дуже популярні і Google акаунти є у більшості користувачів.

- Якість передавання відео та звуку поступається деяким системам, наприклад Zoom.

- Сам сервіс безкоштовний, додаткові функції доступні з платним акаунтом G Suite. Наприклад, пряма трансляція вашої конференції.

Google Hangouts

Ви можете використовувати додаток Google Hangouts для чату або проведення відеодзвінків до 25 учасників. Для проведення відеозустрічей в даному сервісі використовується як основа сервіс Google Meet. Google Hangouts окрім відео чату надає учасникам можливість обмінюватись фотографіями. Фотографії, що учасники надають один одному, автоматично завантажуються в закритий альбом Google+. Також учасники можуть ділитися файлами Google-диска, спільно складати замітки до зустрічі і записувати ідеї на загальній віртуальній дошці. Користувачі можуть планувати відеозустрічі за допомогою календаря.

Переваги:

- Простий дизайн.
- Планування зустрічей дозволяє користувачам планувати дзвінки та відеозустрічі.
- Автоматична синхронізація розмов.
- Додаток можна використовувати для звичайних телефонних дзвінків.

Недоліки

- Програма працює лише як розширення Chrome.
- Обмежена кількість користувачів.
- Відсутність статусів доступності. Додаток показує лише статус онлайн чи офлайн. На мою думку, корисно було б ввести функцію «присутній на конференції» та «присутній на конференції, але знаходиться у іншому додатку чи вкладці». Так, наприклад, вчитель зміг би відслідкувати чи учень бере участь у конференції чи блукає на просторах Інтернету.
- Немає відстеження статусу повідомлення. Користувач не може побачити, чи повідомлення доставлено або прочитано.

Google Duo

Google Duo – це додаток для відео-чатів компанії, орієнтований на мобільні пристрої.

Застосунок має такі функції:

- Передавання відео у якості HD 720p
- «Knock Knock» («Тук-тук») — функція, що працює лише на Android, вона дозволяє побачити попередній перегляд того, хто телефонує ще до того, як отримувач приймає дзвінок.

- Використання телефонних номерів, зі списку контактів
- Автоматичне перемикання між Wi-Fi і мобільною передачею даних

Отже, як ми розуміємо відеозв'язки в системі Google є невід'ємною частиною в нинішнього часу. Тому багато вчителів використовують їх у організації навчального процесу при дистанційній та змішаній формах навчання. Серед систем запропонованих Google безперечно фаворитом є Google Meet. Google Meet підходить для компаній та навчальних закладів. Він набагато зручніше додатку свого попередника Google Hangouts: відеозустріч можна почати буквально за кілька секунд а створене посилання може бути використане для багатьох зустрічей та діє довгий час. До того ж сервіс має простий і зрозумілий інтерфейс та надає можливості по блокуванню входу до конференції сторонніх осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Workspace [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://workspace.google.com.ua/intl/uk/products/meet/>
2. Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Google_Meet
3. Cybercalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cybercalm.org/novyny/chomu-google-meet-krashhyj-za-zoom-ta-yak-nym-korystuvatysya/>
4. Ubi-Hall [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ubi-hall.com.ua/uk/2020/06/03/ohlyad-google-meet/#h2-1>
5. Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Hangouts

Коренкова Н. О.

викладач фізичного виховання

*Комунальний заклад «Нікопольський фаховий
педагогічний коледж» Дніпропетровської обласної ради»*

м.Нікополь

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Карантинні заходи накладають певні обмеження щодо повноцінного освітнього процесу у закладах вищої освіти і не тільки. Постало питання: яким чином забезпечити дистанційне навчання студентів з різних дисциплін і фізичне виховання не виняток. Але не всі розуміють необхідність такого навчання саме з фізичної культури. Працюючи дистанційно, переважна кількість викладачів зіткнулася з проблемою нерозуміння студентами значення і необхідності щоденного виконання фізичних вправ. Тому перед викладачами фізичного виховання постала задача більш детального пояснення поняття фізичного виховання та його ролі у розвитку та становленні людини як особистості[6].

Дистанційне навчання — це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі[4]. На сьогодні існує багато підходів до визначення поняття «дистанційне навчання». Це поняття було сформульоване такими вченими, як М. Томпсон, М. Мур, А. Кларк, і Д. Кіган. Кожен із цих авторів підкреслював окремий аспект цього методу [2;5].

Фізичне виховання – специфічна дисципліна, але вона є складовою всебічного розвитку людини. Воно спрямоване на забезпечення фізичного розвитку індивіда, зміцнення здоров'я, морфологічне і функціональне вдосконалення організму в цілому. Чим більше розвинені фізичні і духовні сили людини, тим вищий рівень її працездатності і результативності праці. Здорова людина більш активна, мобільна, життєрадісна і загалом життєздатніша. Фізичний і духовний розвиток студентської молоді органічно доповнюють один одного та сприяють підвищенню соціальної активності особистості.

Студентський вік має особливе значення як період найбільш активного набуття повного комплексу соціальних функцій дорослої людини.

Виховання здорового покоління з гармонійним розвитком фізичних і духовних якостей – одне з основних завдань сучасного суспільства. У будь-якій країні, що заснована на гуманістичних і демократичних принципах, здоров'я людини є вищою цінністю, найважливішим надбанням держави, воно – безперечний пріоритет, запорука життєстійкості і прогресу суспільства. Від фізичної підготовленості, стану здоров'я, рівня працездатності майбутніх фахівців залежить виконання цими фахівцями соціально професійних функцій. Тому фізичне виховання студентської молоді має дуже велике значення для підготовки гармонійно розвинених, висококваліфікованих фахівців[3;1].

Воно вирішує ряд значущих суспільних завдань, а саме:

- підвищення функціональних можливостей організму засобами фізичної культури;
- сприяння всебічному гармонійному розвитку, відмова від шкідливих звичок, покращення розумової і фізичної працездатності;
- формування думки про систематичні заняття фізичними вправами з урахуванням особливостей майбутньої професії, фізичне самовдосконалення та здоровий спосіб життя;
- отримання необхідних знань, умінь та навичок у галузі фізичної культури з метою профілактики захворювань, відновлення здоров'я та підвищення професійної працездатності;
- використання засобів фізичної культури в лікувально-профілактичній діяльності;
- оволодіння методами визначення фізичного стану та самоконтролю;
- виховання організаторських навичок, особистої гігієни та загартовування організму;
- уміння складати та виконувати вправи з комплексів ранкової гігієнічної гімнастики;

У процесі занять фізичними вправами зміцнюється не лише тіло людини але й розвиваються такі моральні якості, як: працьовитість, дисциплінованість, наполегливість, вольові якості[7].

Систематичне виконання фізичних вправ сприяє прояву вольових зусиль, які є дуже необхідними в подальшій професійній діяльності, наприклад, при збереженні уваги при втомі; подоланні труднощів, обумовлених функціональними зрушеннями в організмі (небажання продовжувати роботу, біль, потреба «терпіти»); подоланні негативних емоцій (страху, невпевненості, розгубленості); дотриманні певного режиму життя, тренування і харчування. Формування вольових якостей сприяє становленню студентів як особистостей здатних вільно, в рамках усвідомленої необхідності, визначати свою поведінку і діяльність та нести відповідальність за її результати.

Тільки систематичне виконання фізичних вправ стає запорукою міцного здоров'я, покращує фізичні якості, зміцнює імунітет і формує життєрадісну працездатну особистість. Тому під час карантину ні в якому разі не слід припиняти займатися фізичними вправами.

Нами було проведено дослідження щодо ставлення студентів педагогічного коледжу до занять з фізичного виховання під час дистанційного навчання. Результати опитування студентів відображені в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати дослідження опитування студентів

Позитивне ставлення	Нейтральне ставлення	Негативне ставлення
64%	22%	14%

Також було визначено труднощі, з якими зустрілися студенти під час дистанційного навчання. Це:

- відсутність високошвидкісного підключення до Інтернету;
- відсутність вдома комп'ютерної техніки (ноутбуки, комп'ютери, планшети);
- слабкий рівень володіння КІТ технологіями;
- відсутність програмного забезпечення

Труднощі, які виникли під час виконання домашнього завдання на заняттях з фізичного виховання:

- відсутність програмного забезпечення;
- слабкий рівень володіння програмним забезпеченням;
- відсутність місця для виконання вправ;

- закомплексованість (страх камери).

Намагаючись працювати в онлайн режимі, ми, викладачі фізичного виховання, зіткнулись з тим, що не всі студенти мають змогу виконувати фізичні вправи дистанційно. А на перший план виходить свідома самостійна робота і зворотній зв'язок. При дистанційному навчанні можуть використовуватися різноманітні методи надання навчальної інформації, якщо це offline - відео формат: завдання з танцювальними вправами для всього тіла, загальнорозвиваючі вправи, комплекси на розвиток гнучкості, укріплення м'язів спини і тд.

Особлива потреба виникла в тому, щоб акцентувати увагу на профілактику порушень постави та зміцнення м'язів спини студентів коледжу, тому що дистанційне навчання та карантинні умови знижують рухливість та вимагають довгого знаходження перед гаджетами.

Під час проведення занять-бесід online обов'язковою є підготовка до сприйняття студентами інформаційних повідомлень, доповідей, презентацій, відеоматеріалів з таких тем:

1. Техніка безпеки під час виконання фізичних вправ в домашніх умовах.
2. Засоби фізичного виховання під час карантину.
3. Значення фізкультури у житті під час карантину.
4. Сучасні системи загартовування організму.
5. Ранкова гімнастика, як засіб фізичного виховання.
6. Фізична культура і раціональне харчування.

Консультації є невід'ємною частиною під час проведення занять та в межах підготовки до проведення пробних уроків з фізичного виховання в початкових класах. Допомога на консультаціях в питаннях з практики при підготовці до проведення пробних уроків надається у різних форматах на платформах: ZOOM, VIBER, CLASSROOM, електронна пошта. Крім фізкультурно-оздоровчих, обов'язковим є формування здоров'язберігаючих компетенцій, які передбачають наявність у студентів комплексу сформованих фізкультурно-оздоровчих та здоров'язберігаючих навичок – це дотримання режиму харчування; уміння складати харчовий раціон, враховуючи реальні можливості та користь для здоров'я, виконання ранкової зарядки; регулярні заняття фізичною культурою, спортом, рухливими іграми, фізичною працею, навички особистої гігієни; уміння виконувати гігієнічні процедури, вміння чергувати розумову та фізичну

активність; уміння знаходити час для регулярного харчування й повноцінного відпочинку. У ході практики, коли ми обмежені провести повноцінне заняття, під час онлайн зустрічей, обговорюються організаційні питання, техніка безпеки під час уроку фізичної культури, навантаження для дітей різних медичних груп, створення та пояснення фрагментів уроку, підбір різних загальнорозвивальних комплексів, ранкової гімнастики, підбір ігор та естафет і тд.

Отже, карантин – це не завада для занять фізичною культурою, а навпаки стимул для того, щоб приділяти більше уваги своєму здоров'ю, вчитися вмінню чергувати розумову та фізичну активність. Студентські роки це час, коли організм людини продовжує розвиватися, і за роки навчання можна максимально набути великого запасу корисних звичок для міцного здоров'я на все життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кудін А.П., Тимошенко О.В., Володько І.В., Козубенко К.О., Мішаровський Р.М., Питомець О.П. Формування комунікаційно-інформаційної компетенції майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту // Науковий журнал. – Харків, ХОВНОКУ-ХДАДМ, 2010, -№7, С. 44-50.
2. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник. – Харків: ОВС, 2002. – 401 с.
3. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту: (теоретикометодол. аспект): Монографія / Л.П. Сущенко. – Запоріжжя: Запоріз. держ. ун-т, 2003. – 443 с
4. Дистанційна освіта <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>
5. Дистанційне навчання: моделі, технології, перспективи. <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node>.
6. Фізичне виховання: дистанційне навчання. <https://www.kname.edu.ua/index.php>
7. Здоров'я молоді та формування здорового способу життя. Селезньова О.О. https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2513

Кудряшова Т. І.

*к.н.ф.с., доц., завідувач кафедри
теорії і методики фізичного виховання*

*Кременчуцького педагогічного
коледжу імені А.С. Макаренка*

м. Кременчук

Кудряшов В. А.

завідувач фізичного виховання

Регіонального центру професійно-технічної

освіти № 1

м. Кременчук

ВПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Актуальність. Еволюція освітніх технологій висуває до сучасного суспільства вимоги щодо створення нового інформаційного середовища, сприяти інтелектуалізації різних видів діяльності для забезпечення розвитку творчого потенціалу сучасної людини.

Ці технології пов'язані зі створенням, зберіганням, передачею, обробкою і управлінням інформацією, дозволяють керувати нею за допомогою програмного забезпечення, різних пристроїв і систем зв'язку і є необхідними в галузі фізичного виховання і спорту. Безперечним стало впровадження у навчально-виховний процес технічних засобів інформаційних технологій. Вони визначають необхідність підготовки молодого покоління до активної творчості, до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що є пріоритетним напрямком в педагогічній освіті, та спроможність забезпечення передачі знань і доступу до різноманітної навчальної інформації для керування пізнавальним процесом.

У зв'язку із викладеним вище актуальності набуває розробка методичних підходів до використання засобів нових інформаційних технологій для реалізації ідей розвивального та особистісного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упровадження сучасних

інформаційних технологій (ІТ) у галузі фізичної культури і спорту завжди цікавили багатьох фахівців, адже використання ІТ дає можливість ефективно збирати, обробляти та передавати інформацію, якісно змінювати методи і організаційні форми підготовки висококваліфікованих спортсменів, фізкультурно-оздоровчої роботи з населенням, підвищувати результативність діяльності тренерів, суддів, викладачів і фахівців з фізичного виховання і спорту [2, 4, 9].

Мета дослідження – здійснення теоретико-методичного аналізу комп'ютерно-інформаційних технологій для застосування в галузі фізичного виховання і спорту.

Завдання дослідження – аналіз використання знань з нових видів комп'ютерних технологій майбутніми фахівцями в області фізичної культури і спорту для більш ефективного інформаційно-методичного забезпечення та управління навчально-виховним процесом у навчальних закладах, спортивних установах і організаціях.

Результати дослідження.

Питання використання засобів ІТ у фізичному вихованні і спорті розглядаються в роботах багатьох дослідників [5, 8], де відзначається, що використання засобів ІТ сприяє модернізації галузі фізичного виховання і спорту та сприяє вдосконаленню загальноосвітнього процесу підготовки, а також професійної підготовки фахівців різного спрямування. Нині накопичений певний досвід використання засобів ІТ у різних видах спорту, у навчальному процесі з фізичного виховання та в процесі підготовки фахівців (учителів фізкультури, суддів по спорту, інструкторів та ін.), у процесі спортивних тренувань і змагань, а також діагностики та моніторингу фізичного стану учнів та спортсменів [5].

Результати досліджень. Натепер одним з найважливіших критеріїв, за якими оцінюють професійні якості фахівця, є комп'ютерна грамотність. Існують розроблені і впроваджені у навчальний процес освітніх закладів навчальні системи з гімнастики, лижного спорту, східних єдиноборств, програми, що дозволяють здійснювати імітаційне моделювання різноманітних адаптаційних процесів в організмі учнів.

Слід зазначити, що реалізація інформаційно-комп'ютерних технологій у галузі фізичного виховання та спорту сприятиме впровадженню нових засобів навчання й організації інтелектуального дозвілля. ІТ є необхідними для біомеханічного аналізу техніки руху спортсменів. Усе більшої уваги приділяється створенню моделей тренувальних і змагальних ситуацій і як засіб автоматизації процесів обробки

результатів змагань за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій. Отже, без зазначеного вище неможливі і наукові дослідження у галузі фізичного виховання та спорту. Розвиток останньої також неможливий без інформаційно-методичного забезпечення та управління навчально-виховним процесом у навчальних закладах, спортивних установах і організаціях, при організації моніторингу фізичного стану та здоров'я спортсменів, усіх верств населення. ІТ є універсальним засобом автоматизації процесів контролю, комп'ютерного тестування фізичного, функціонального, розумового і психологічного станів людини і корекції результатів навчально-тренувальної діяльності. Інформаційно-комп'ютерні технології також сприятимуть рекламній, пропагандистській та підприємницькій діяльності у сфері спорту [1, 3, 7].

На теперішній час увага привертається поданню в зручній формі різних швидкісних спортивних процесів – біг, стрибки та інші рухові дії – і важких для наочної демонстрації; компенсації за допомогою техніки нестачі наочних посібників на уроках фізичної культури; використання комп'ютера задля формування у учнів правильного уявлення про техніку рухової дії.

Отже, таким чином можна виокремити декілька етапів освоєння учнями спортивно-комп'ютерних умінь і навичок. Але комп'ютер слід використовувати лише тоді, коли процес навчання вимагає отримання знань і умінь, які неможливо чи достатньо складно сформувати під час застосування традиційних технологій.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок, що напрямками використання комп'ютерних технологій у фізичній культурі і спорті є такі: статистичний аналіз стану і графічне зображення цифрового матеріалу; навчання й контроль теоретичних знань учнів; контроль фізичного розвитку та підготовленості; підготовка та обробка результатів змагань з різних видів спорту; контроль і оптимізація техніки спортивних рухів створення комп'ютеризованих тренажерних комплексів з урахуванням наявності персональних комп'ютерів.

Але, попри це, існуючі розробки у сфері використання комп'ютерних технологій у фізичному вихованні мають, зазвичай, приватний характер: створення баз даних школярів, моніторинг їх фізичного розвитку та фізичної підготовленості, проектний метод не набули поширення у шкільній практиці.

Сьогодні проблема полягає в тому що, не рідко дослідники недостатньо добре обізнані про можливості комп'ютерних програм для обробки статистичної інформації, не

вистачає знань, щоб сформулювати завдання обробки отриманих даних, введення їх у комп'ютер у відповідному вигляді, користуючись програмами, провести обчислення і інтерпретувати отримані результати.

Із зазначеного можна сформулювати таке: необхідна розробка нових підходів до змісту, форм і методів професійної підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту нової формації, упровадження в навчально-виховний процес закладів вищої освіти сучасних інформаційних технологій [6].

Цей факт вимагає залучення сучасних інформаційних і мультимедійних технологій для підвищення наочності та мобільності процесу отримання навчального матеріалу.

Висновки.

На підставі викладеного вище набуває актуальності потреба в підготовці фахівців з фізичного виховання і спорту збільшується. Зважаючи на ситуацію, що склалася, якість підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту вимагає підвищеної уваги. Використання ІТ дозволить успішно поєднувати не тільки фізичну, але й розумову роботу, розвивати інтелектуальні та творчі здібності. Особливо актуальною стає підготовка фахівців в галузі фізичної культури і спорту такого рівня, які грамотно володітимуть методами отримання, зберігання, перетворення, обробки, захисту і використання інформації за допомогою комп'ютерних технологій та використовувати в своїх наукових дослідженнях передові технології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажиппо О. Ю, Дорофєєва Т. І. Використовування комп'ютерних технологій в системі педагогічного контролю у спорті. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2007. № 11. С. 3–6.

2. Денисова Л. В. Гіпермедійне інформаційне середовище навчання як засіб професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2010. 22 с.

3. Ісаченко М. А. Тестовий контроль в системі оцінки знань студентів інститутів фізичної культури і спорту. *Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту*. Львів, 2007. Вип. 11, т. 5. С. 258–259.

4. Ладика П., Бучок В. Сучасні комп'ютерні технології у фізичному вихованні і спорті. *Актуальні аспекти фізичного виховання, спорту і здоров'я людини : зб. наук. пр.* Тернопіль, 2013. С. 128–134.

5. Петров П. К. Современные информационные технологии в подготовке специалистов по физической культуре и спорту (возможности, проблемы, перспективы). URL : <http://lib.sportedu.ru/Press/TPFK/1999N10/p6-9.htm> (дата звернення: 19.03.2019)

6. Практикум дистанционного обучения ; под ред. В. Кухаренко. 2-е издание. Киев : Миллениум, 2003. 196 с.

7. Саламаха О. Є. Використання освітніх інтернет-ресурсів у процесі фізичного виховання студентів, що займаються таеквондо. *Педагогика, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 2. С. 131–133.

8. Самсонова А. В., Козлов И. М, Таймазов В. А. Использование информационных технологий в физической культуре и спорте. *Теория и практика физической культуры* : науч.-теор. журн. 1999. № 9. URL : <http://lib.sportedu.ru/Press/TPFK/1999N9/p22-26.htm> (дата обращения: 16.03.2019).

9. Сущенко А. В. Інформаційно-комунікаційні технології і засоби навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту. *Вісник Запорізького національного університету. Серія : Фізичне виховання та спорт* : зб. наук. пр. Запоріжжя, 2012. № 1 (7). С. 104–111.

Романова Г. С.

викладач фахових методик початкової освіти

Комунальний заклад «Нікопольський фаховий педагогічний коледж» Дніпропетровської обласної ради»

м. Нікополь

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Сучасні цифрові та інформаційні технології протягом останнього десятиріччя стрімко змінюють життя суспільства. Тим самим відбувається перехід від традиційного навчання до навчання на базі комп'ютерних технологій. Насамперед це стало можливо із розвитком мережі Інтернет, що дало можливість як пересилати необхідну кількість інформації із одного куточку світу в інший, так і вільно вести дискусії з іншими користувачами в online-режимі.

Відповідно комп'ютеризація освіти відкриває широкий спектр можливостей перед викладачем, що робить навчальний процес прогресивним. Таким чином все більше і більше впроваджуються технології дистанційного навчання. Відповідно до концепції дистанційної освіти в Україні, дистанційна освіта – це форма навчання рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується в основному за цифровими та інформаційними технологіями [4]. Водночас із сучасними реаліями суспільства, в умовах карантину дистанційне навчання стрімко набрало свою популярність.

Загалом система дистанційного навчання повинна мати наступні компоненти: системне середовище дистанційного навчання з необхідними засобами для комунікації учасників дистанційного навчання, електронну базу навчальних матеріалів, віртуальні лабораторії, учасників дистанційного навчання (викладачі, студенти) та технічних спеціалістів (програмісти, системні адміністратори, веб-дизайнери), інтегровану у системне середовище дистанційного навчання систему керування і обліку дистанційного навчання.

Узагальнюючи результати досліджень вчених, необхідно зазначити, що системне середовище дистанційного навчання повинно реалізовувати такі функції [1; 2; 3; 5]: реєстрація та авторизація слухачів, тьюторів, викладачів; регулювання рівнів доступу до дистанційних ресурсів; розміщення і перегляду різного типу і структури інформації та навчальних матеріалів; взаємодія учасників дистанційного навчання; ведення, зберігання та надання звітів щодо діяльності учасників дистанційного навчання; реалізація контрольних заходів; експорт та імпорт навчальних матеріалів різних форматів.

Систематизуємо найголовніші переваги та недоліки дистанційного навчання у таблиці.

Таблиця 1

Переваги та недоліки дистанційного навчання

Переваги	Недоліки
1. Навчання у будь-який час.	1.Технічний аспект.
2. Навчання у власному темпі.	2.Недостатня мотивація.
3. Мобільність.	

4. Навчання без відриву від основної діяльності.	3. Відсутність особистого спілкування з викладачем та іншими студентами.
5. Доступність навчальних матеріалів.	4. Відсутність постійного підключення до мережі Інтернет.
6. Індивідуальний підхід.	5. Незабезпеченість здобувачів освіти веб-камерами.

Викладання методик початкової освіти не є виключенням, коли ми зіткнулися із неможливістю навчання в очній формі, звичайно викладачі почали шукати інструменти для спілкування зі студентами. Найпоширенішими платформами роботи зі студентами стали такі платформи: Zoom, Google-class, Google-meet, Skype, Master-test, Viber, e-mail або електронна пошта.

Відповідно до опитування педагогів та студентської молоді найпопулярніші платформи зазначено на рис 1, 2.

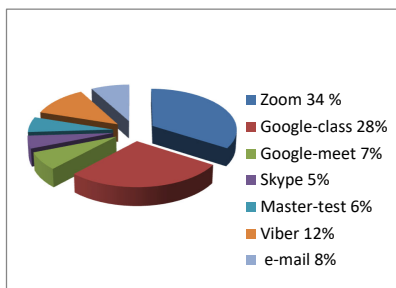

Рис 1. Напоширеніші платформи серед викладачів

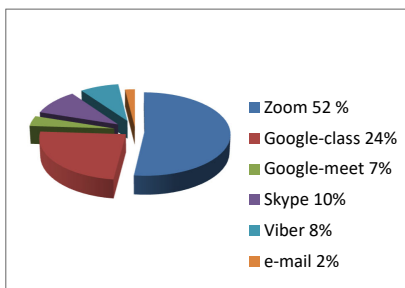

Рис 2. Найпоширеніші платформи серед здобувачів вищої освіти

Таким чином, бачимо, що найпоширенішими платформами є Zoom і Google-class, рівну кількість відсотків і педагоги, і здобувачі надали Google-meet, а найменший відсоток студентів вполюбає працювати через електронну пошту.

Електронна база навчальних матеріалів повинна включати: навчальні плани та навчальні робочі програми дисципліни, електронні підручники, навчальні посібники, тренінгові комп'ютерні програми, методичні розробки практичних та лабораторних

занять, пакети тестових завдань, навчальні відеофільми та аудіо записи, телеконференції, посилання на освітні, наукові та інші ресурси, інформація яких не входить до складу освітнього середовища, електронні каталоги бібліотек, глосарій.

Дистанційне навчання ставить перед педагогами нові вимоги не тільки в змістовій сфері освіти, а й у технологічній. Воно вимагає створення спеціальних навчальних матеріалів. До особливостей дистанційного навчання слід віднести його інтерактивний характер, необхідність чіткого планування у часі, інтенсивність дискусій, необхідність участі слухачів у коригуванні структури, змісту і ефективності курсу. Курс дистанційного навчання це цілісний процес, що припускає індивідуальний пошук нових знань, обмін листами з викладачем і студентами, звернення до електронних періодичних видань. Систематичний контроль здійснюється у формах оперативного зворотного зв'язку і автоматичного контролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демида Б. Системи дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір / Б. Демида, С. Сагайдак, І. Копил // Комп'ютерні науки та інформаційні технології. – 2011. – № 694. – С. 98-107.

2. Дивак В.В. Використання відкритих систем дистанційного навчання у підготовці фахівців з педагогіки вищої школи: [Електронний ресурс] / В.В. Дивак // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – №2 (28). – Режим доступу до журн.: <http://www.journal.iitta.gov.ua>. – Назва з екрану.

3. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: навч. посіб. / В.М. Кухаренко, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко. – Харків: НТУ "ХПІ", "Торсінг", 2002. – 320 с.

4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 року №776 Про затвердження концепції розвитку педагогічної освіти. Електронний ресурс <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

5. Полат Е.С. Теория и практика дистанционного обучения: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева. – М.: Изд-ий центр «Академия», 2004. – 416 с.

Чеченя В. С.
викладач інформатики
Педагогічний фаховий коледж
комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально – реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради,
м. Запоріжжя

ВИКОРИСТАННЯ WEB-РЕСУРСІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІКТ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сучасний розвиток суспільства характеризується швидким прогресом технологій, що викликають закономірні зміни в житті людства і стосуються всіх сфер діяльності, зокрема й освітньої, яка є основою й передумовою розвитку суспільства.

Використання інформаційно- комунікаційних технологій (ІКТ) в педагогічній діяльності відкриває унікальні можливості активізації процесів пізнання, індивідуальної і колективної діяльності учнів, широкі перспективи у вивченні дисциплін.

Варто відзначити, що в розвитку інформаційного суспільства якісна освіта стає одним із головних чинників успіху, а педагог є одночасно й об'єктом, і провідником позитивних змін [1]. Ефективно здійснювати освітній процес, забезпечувати відповідальне використання ІК-технологій для управління інформацією, комунікації, створення контенту здатна лише інформаційно грамотна особистість.

В освітньому середовищі компетентність розглядають як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [2].

Реалізація концепції «Нова українська школа» та адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості, забезпечення максимальних можливостей її саморозкриття ще одна характерна особливість розвитку освіти, яка потребує нових підходів в організації освітнього процесу в тому числі із використання нових форм та методів навчання з використання комп'ютерних технологій у майбутній професійній діяльності.

Виділення ІКТ-компетентності як окремої складової професійної компетентності педагога початкової школи, обумовлено активним використанням ІКТ у всіх сферах людської діяльності, в тому числі і в освіті.

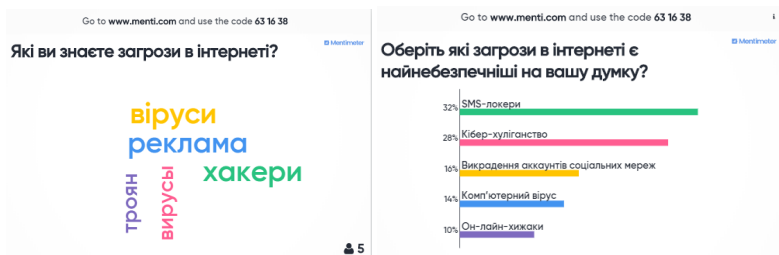
Використання ІКТ можуть стати тим інструментом, який дасть змогу одночасно і покращити якість освіти, і стати середовищем, і забезпечити середовище, у якому розвиватиметься нова культура навчання.

Впровадження інформаційних технологій у навчально-пізнавальну діяльність учнів – це лише один із шляхів.

Особлива роль нині відводиться мережі Інтернет – засобу розповсюдження інформації, середовища співпраці та спілкування людей, що є популярною для використання її в освіті. Надання різноманітних освітніх послуг, навчальної інформації, відкриття широких можливостей, включаючи навчальні дистанційні курси, дистанційні олімпіади і конкурси, бібліотеки, текстові сховища, інтерактивні енциклопедії та словники, перекладачі, віртуальні музеї та виставки і т. ін. Виходячи з навчальної мети це можуть бути, наприклад, освітні ресурси, яких нині є багато і в подальшому кількість їх збільшується.

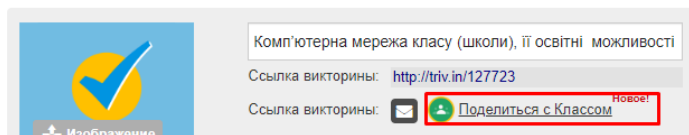
Використовуючи ресурси мережі можна організувати наступні форми проведення занять: презентація, дослідження, віртуальний експеримент, лабораторна робота, тематичний проект, електронна вікторина, контроль знань, мережевий проект, індивідуальне навчання, консультації, а також мережева гра, «віртуальна екскурсія», прес-конференція, творчий звіт, дистанційні олімпіади, телекомунікаційні проекти, Веб-квести та ін. Ресурси Інтернет можна використовувати для підвищення своєї кваліфікації, наприклад, за допомогою мережевих методичних об'єднань, віртуальних педагогічних рад, дистанційного навчання, участі у мережних проектах, Веб-квестах (наприклад веб-квест який нами було розроблено до Дня безпечного інтернету «[Добро чи зло](https://sites.google.com/view/secure-internet-zp)»(<https://sites.google.com/view/secure-internet-zp>)) та ін.

Так наприклад для висловлення особистої думки учнів можна використовувати сервіс <https://www.mentimeter.com/>, де можна створювати слайди із запитаннями та отримувати відповіді учнів в цікавому вигляді, а потім обговорити відповіді учнів:

Для створення інтерактивних плакатів можна використовувати цікавий сервіс thinglink.com, де можна додавати до плакату мультимедіа та посилання на інші ресурси.

Для опитування та інтернет вікторин можна використовувати такі сервіси як quizizz.com та triventy.com. Ці платформи для тестування можна легко вбудувати в Google клас:

З появою комп'ютера і мультимедійного обладнання з'явилися нові можливості зробити урок цікавішим.

Використання інформаційних технологій на уроках дозволяє активізувати учнів до сприйняття навчальної інформації, урізноманітнити сам навчальний матеріал, розширити форми і види контролю навчальної діяльності. Інформаційні технології можуть застосовуватися на уроках різних типів, а також на різних етапах уроку.

Цікавим для учнів є робота з вправами, що створені на сайті learningapps.org. Даний ресурс дає можливість як створювати свої дидактичні матеріали, так і використовувати вже готові вправи.

Робота учнів із сервісами в Інтернеті спонукає до діяльності наступного типу:

- самостійну роботу з інформацією для поглиблення знань у певній галузі, ліквідацію прогалин;
- підготовку до іспитів;
- підготовка домашньої роботи;
- навчальну діяльність під керівництвом віддаленого вчителя в курсі дистанційного навчання;

- спілкування в мережі .

Кожен з цих видів діяльності має свою специфіку. Найбільш затребуваною виявляється робота з інформацією. Це має бути пріоритет у формуванні інформаційних компетентностей учнів.

При самостійному вивченні нового матеріалу на уроці, за умови, що кожен учень працює за комп'ютером, методика роботи з Інтернет -ресурсами даної групи принципово не відрізнятиметься від роботи з електронними версіями або відповідним паперовим носієм.

Учитель формулює завдання: прочитати, записати, коротко законспектувати за даним планом, знайти в тексті підтвердження чогось, навести приклади з тексту або придумати самостійно на основі прочитаного і так далі.

При організації самостійного вивчення учнями додаткового матеріалу вчитель повинен чітко сформулювати завдання для учнів і вказати адреси сайтів, які містять інформацію за відповідною темі. Крім занять у класі, учні можуть вести пошук додаткової інформації самостійно. Також школярі можуть обмінюватися отриманими знаннями, об'єднуватися з іншими класами, осмислювати отриману інформацію і публікувати свої авторські матеріали в Інтернет.

Отже на сучасному етапі розвитку освітньої системи в процесі викладання, зростає роль інноваційних технологій, використання яких в поєднанні з Інтернет-сервісами значно підвищує рівень пізнавальної активності учасників освітнього процесу та переводить його на новий рівень, значно кращий для засвоєння знань та закріплення навичок.

Але перехід до комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання, створення умов для їх розробки, апробації та впровадження, раціональне поєднання новітніх засобів навчання з традиційними – складна педагогічна задача, що потребує вирішення цілого комплексу психолого-педагогічних, організаційних, навчально-методичних, матеріально-технічних та інших питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція розвитку педагогічної освіти : наказ МОН України від 16.07.2018 № 776 [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

2. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII [Електронний ресурс] // Верховна рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

Шестопал О. О.,

*Педагогічний фаховий коледж
комунального закладу вищої освіти
"Хортицька національна
навчально-реабілітаційна академія"
Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя*

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЗАСОБАМИ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Зараз як ніколи важливо, аби освітній процес був зорієнтований на діяльнісні, розвиваючі технології. Саме вони сприятимуть формуванню вмій учнів щодо оперування і управління інформацією, прийняття рішень, корисних навичок роботи з даними, узагальнення та виокремлення головного з них.

Тому важливо застосовувати найновітніші інформаційні технології під час навчального процесу. Створення інформаційного середовища є запорукою успішного переходу до інформаційного простору. Саме це є рушійною силою сучасної системи української освіти, яка зараз зазнає суттєвих змін.

Формат дистанційного навчання змушує сучасного педагога стикатися з певними труднощами. Педагогу необхідно заохотити учнів до пізнання, сконцентрувати увагу на навчальному процесі, у доступному вигляді донести інформацію різних рівнів складності. Окрім того, для повноцінної реалізації дистанційного навчання необхідне якісне та комплексне технічне забезпечення.

Варто звернути особливу увагу на розробку методик використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі під час освоєння певних навчальних предметів. Попередні методи роботи втрачають свою актуальність та дієвість за умов цифрового простору.

Педагогу початкових класів необхідно побудувати навчальний процес у дистанційному форматі таким чином, аби учні не тільки засвоювали зміст навчального предмету, а й формували відповідні інформаційні, технологічні навички та уміння. Вони стануть у нагоді під час майбутнього навчання, вибору професії та у повсякденному житті.

В процесі актуалізації дистанційного навчання активно впроваджується поняття цифрового контенту. Воно об'єднує у собі різноманітні засоби навчання, які створюються за допомогою комп'ютерних технологій та програмного забезпечення. Це можуть бути графіки, малюнки, презентації, відео фрагменти та ін.

Різновиди цифрового контенту, які варто використовувати в освітньому процесі початкової школи в умовах дистанційного навчання:

1. Мультимедійна презентація – найрозповсюдженіший засіб наочності серед освітніх ресурсів в електронному форматі, який вже активно впроваджується педагогами початкових класів. Зазвичай для її створення використовують програму MS PowerPoint. Вона володіє широким спектром можливостей, дозволяє в цікавому форматі представити навчальний матеріал.

2. Скрайбінг – це спеціальна технологія, яка дозволяє створювати малюнки, ілюстрації під час безпосереднього пояснення навчального матеріалу. Вона допомагає педагогу пояснити складні поняття та явища наочним методом. Для розробки такого матеріалу можна використовувати різноманітні програми, наприклад Sparkol Videoscribe [1],

3. Інтелектуальні карти – це своєрідна схема, яка дозволяє візуалізувати конкретну інформацію. З їхньою допомогою можна створити структурно-логічні схеми для правильної подачі навчального матеріалу. Для розробки інтелектуальних карт можна скористатися наступними онлайн-сервісами: WiseMapping [2], MindMeister [3].

4. Створення анімаційних персонажів. Такі програми як GoAnimate або Plotagon дозволяють створити цікавого персонажа, який буде озвучувати презентацію або відеоролик створений вчителем. Подібний творчий підхід приверне увагу найменших учнів і перетворить процес навчання у захоплюючу гру.

Отже, ми розглянули інноваційні цифрові та інформаційні технології, які можна застосовувати в освітньому процесі початкової школи в умовах дистанційного навчання. Вони відкривають широкі перспективи для професійної реалізації сучасного педагога. Інформаційні технології допомагають вчителю представити навчальний матеріал у доступній та зрозумілій формі для кожного учня.

За допомогою інноваційних програм покращується навчальний цифровий контент, а разом з тим виходить на новий рівень якості дистанційного навчання в початковій школі. Варто звернути увагу на забезпечення педагогів новітніми технічними засобами навчання та розвиток їх професійних компетентностей у сфері інформаційних технологій за допомогою відповідних курсів підвищення кваліфікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Sparkol Videoscribe [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: вебсайт. URL: <https://www.sparkol.com/>.
2. WiseMapping [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: вебсайт. URL: <https://www.wisemapping.com/>.
3. MindMeister [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: вебсайт. URL: <https://www.mindmeister.com/>.

НАШІ АВТОРИ

Alina Kyselova MA student SWPS University of Social Sciences and Humanities (Warsaw, Poland)

Konotop Olena PhD in Pedagogic Sciences Associate Professor of the Department of Languages and Methods of Teaching T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium» (Chernihiv)

Антонишина Н. А. здобувач рівня вищої освіти «бакалавр», КЗВО «Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу» (м. Вінниця)

Барда С. І. асистент кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка; аспірант кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Кременчук)

Беседовська І. В. викладач української мови Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я.Франка (м. Коростишів)

Бреславська Г.Б. кандидат педагогічних наук, ст. викладач Міжнародного класичного університету ім. Пилипа Орлика (м.Миколаїв)

Вагутович І. О. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я.Франка (м. Коростишів)

Васильєва Д. В. кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України (м. Київ)

Вашук Н.А. викладач англійської мови Педагогічного фахового коледжу комунального закладу вищої освіти "Хортицька національна академія" Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Верещака В.В. викладач іноземних мов Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка, (м. Кременчук)

Верхуша Я. І. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)

Водолазька Т. В. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти ПОШПО ім. М.В. Остроградського (м. Полтава)

Герасимова О. А. викладач англійської мови Педагогічного фахового коледжу комунального закладу вищої освіти "Хортицька національна академія " Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Гордієвський Д. Є. викладач курсу «Культура добросусідства», практичний психолог (с. Щербані)

Горбець Л. М. викладач Відокремленого структурного підрозділу «Фахового коледжу інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету» (м. Київ)

Гужва О. І. викладач-методист Педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м.Запоріжжя)

Гущина Н. І. старший науковий співробітник ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ)

Деньга Н. М. кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчально-методичної роботи Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Дерев'яно А.М. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м.Кременчук)

Діброва О. В. кандидат філологічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Драч Н.В. директор Щербанівський ліцей (с. Щербані)

Жданюк Л. О. кандидат психологічних наук, доцент кафедри методики змісту освіти ПОІППО ім. М.В. Остроградського (м. Полтава)

Займак І. І. вчитель інформатики Щербанівського ліцею Щербанівської сільської ради Полтавського району Полтавської області (с.Щербані)

Закритна М.В. вчитель початкових класів СЗОШ I-III ступенів №4, здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м.Кременчук)

Захарченко Ю.В. викладач внутрішньої медицини Полтавського базового медичного фахового коледжу (м. Полтава)

Казакова Н.В. доцент кафедри педагогіки Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (м. Хмельницький)

Карапузова Н.Д. кандидат педагогічних наук, професор кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава)

Кашуб'як І. О. кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Кеслер Я.О. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Кіндякова Н.Г. викладач інформатики Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка, (м. Кременчук)

Коваль Н.М. викладач природничих дисциплін Педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Коломосць Г. А. науковий співробітник ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (м. Київ)

Компанієць А. студентка відділення «Початкова освіта», 2-й курсу Педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Конотоп О. С. кандидат педагогічних наук, доцент Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)

Коренкова Н.О. викладач фізичного виховання Комунального закладу «Нікопольського фахового педагогічного коледжу» Дніпропетровської обласної ради (м. Нікополь)

Коршунова О. В. методист відділу STEM-освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», головний редактор ВД «Освіта» (м. Київ)

Кравченко А.В. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава)

Крупіна Л. В. кандидат педагогічних наук, в.о. директора Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Кудряшов В.А. завідувач фізичного виховання Регіонального центру професійно-технічної освіти № 1 (м. Кременчук)

Кудряшова Т.І. к.н.ф.с., доц., завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Лапіна А. О. викладач філологічних дисциплін Педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м.Запоріжжя)

Лесик М.М. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» Волинського національного університету імені Лесі Українки (м.Луцьк)

Лісовська Ю. О. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)

Логвиненко М. О. учениця групи Л10-А Полтавського обласного наукового ліцею – інтернату II-III ступенів при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Магдисяк Л. І. кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної та клінічної психології Волинського національного університету імені Лесі Українки (м.Луцьк)

Магир М. З. здобувач освітнього ступеня бакалавр, Волинського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Микитенко І. Д. викладач англійської мови Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради (м. Коростишів)

Москалик Г. Ф. д.філос.н, професор Кременчуцького національного університету імені М. В. Остроградського, (м. Кременчук)

Москальова Л. Ю. доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (м. Мелітополь)

Московець Л. П. асистент кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Мурзаєва Н.В. заступник директора з навчально-виховної роботи Щербанівського ліцею Щербанівської сільської ради Полтавського району Полтавської області (с.Щербані)

Мурзаєва О.Ф. вчитель початкових класів Вацівської філії I-II ступенів імені Володі Тюріна Терешківського ліцею Терешківської сільської ради Полтавського району Полтавської області (с. Ваці)

Непорада І.М. асистент кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Нижник Г. Л. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» Кременчуцького національного університету імені М.В. Остроградського (м. Кременчук)

Новак Х.І. здобувач рівня вищої освіти «бакалавр», КЗВО «Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу» (м. Вінниця)

Олійник А.П. викладач природничих дисциплін Педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Олійник І. О. – старший викладач кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Помиткін Е. О. доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу психології праці ШООД імені Івана Зязюна НАПН України (м. Київ)

Пузир О. А. учитель вищої категорії Кременчуцької гімназії №19 (м. Кременчук)

Радченко О.В. викладач психолого-педагогічних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Романова Г.С. викладач, спеціаліст другої кваліфікаційної категорії Нікопольського фахового педагогічного коледжу (м.Нікополь)

Салогуб С. А. кандидат педагогічних наук, учитель початкових класів Кременчуцької гімназії №8 Кременчуцької міської ради Полтавської області (м. Кременчук)

Самодрин А.П. доктор педагогічних наук, проректор з науки, професор кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарно-педагогічного інституту «Бейт-Хана» (м. Дніпро)

Сенчило Т.С. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради (м. Коростишів)

Скребкова К.С. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» Кременчуцького національного університету імені М.В. Остроградського (м. Кременчук)

Скрипник Л.Г. викладач-методист Педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Скрипник Н. І. кандидат філологічних наук, завідувач кафедри української філології, КЗВО «Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу» (м. Вінниця)

Смородський В.І. викладач фізичного виховання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Сокол І. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатичної та технологічної освіти Комунального закладу "Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти" Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Стадніченко О.М. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» Кременчуцького національного університету імені М.В. Остроградського (м. Кременчук)

Старінцева К.Г. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст», Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м.Кременчук)

Стець А.М. здобувач рівня вищої освіти «бакалавр», КЗВО «Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу» (м.Вінниця)

Тимошук О.С. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», Волинського національного університету імені Лесі Українки (м.Луцьк)

Ткач Віктор Сергійович, учитель початкових класів Креативної Міжнародної Дитячої Школи, (м.Кременчук)

Топольницька Ю.С. викладач іноземної мови I категорії Педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м.Запоріжжя)

Уманець М.О. здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», Кременчуцького національного університету імені М.В.Остроградського (м.Кременчук)

Цвєткова Л., дитячий психолог, тренер (м.Запоріжжя)

Чеченя В.С. викладач інформатики Педагогічного фахового коледжу комунального закладу вищої освіти "Хортицька національна академія " Запорізької обласної ради (м.Запоріжжя)

Шайкова А.Л. викладач психології Коростишівського педагогічного коледжу імені І.Я.Франка (м.Коростишів)

Шакотько В. В. кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчальної роботи Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С.Макаренка (м.Кременчук)

Шестопад О.О. викладач інформатики Педагогічного фахового коледжу комунального закладу вищої освіти "Хортицька національна академія " Запорізької обласної ради (м.Запоріжжя)

Широкова К. учитель англійської мови в початкових класах Кременчуцького ліцею №25 (Гуманітарний колегіум) (м.Кременчук)

Шишова І.О. кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти та здоров'я людини Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (м.Кропивницький)

Ярова Т.П. викладач ЦК образотворчого мистецтва та методики викладання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м.Кременчук)

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ПОЧАТКОВА ОСВІТА:
СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

**МАТЕРІАЛИ II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

11 грудня 2020 року

Кременчук

Редактор випуску Діброва О.В.

Редакція не завжди поділяє думки авторів, за зміст, достовірність інформації та точність цитувань відповідальності не несе.

При передруці статей посилання на матеріали є обов'язковим.